

LUONNOS 4.11.2021

Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden lakien valitustietä koskevan sääntelyn ja eräiden teknisten seikkojen päivittämiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yhteensä 14:ää eri hallinnonaloille sijoittuvaa lakia.

Muutoksenhakusäännöksiä muutettaisiin siten, että viranomaisen päätöksestä valitettaisiin hallinto-oikeuteen eikä suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tämä valitustie vastaisi nykyisen yleislain eli oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain pääsääntöä. Pääsäännön mukaan vain valtioneuvoston yleisistunnon päätöksestä valitetaan suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Samalla muutoksenhakusäännökset ehdotetaan ajantasaistettaviksi siten, että viittaukset kumottuun hallintolainkäyttölakiin päivitetäisiin ja yleislain kanssa päällekkäinen sääntely poistettaisiin.

Lisäksi eräisiin oikeusministeriön hallinnonalan lakeihin esitetään tehtäväksi hyvinvointialueiden perustamisen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksen vuoksi tarpeelliset tekniset muutokset.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2022.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT.....	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu.....	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	6
3 Tavoitteet	7
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset.....	8
4.1 Keskeiset ehdotukset	8
4.2 Pääasialliset vaikutukset	8
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot.....	10
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	10
6 Lausuntopalaute.....	10
7 Säännöskohtaiset perustelut	11
7.1 Laki tasavallan presidentin kansliasta annetun lain muuttamisesta.....	11
7.2 Laki vaalilain muuttamisesta	13
7.3 Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 33 §:n muuttamisesta	14
7.4 Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain muuttamisesta	15
7.5 Laki valmiuslain 130 §:n muuttamisesta	17
7.6 Laki tietosuojalain 23 §:n 2 momentin kumoamisesta	18
7.7 Laki tuomioistuinlain muuttamisesta.....	18
7.8 Laki oikeudenkäynnistä vakuutusosoikeudessa annetun lain 6 §:n muuttamisesta	26
7.9 Laki oikeudenkäynnistä työtuomioistuimessa annetun lain muuttamisesta.....	26
7.10 Laki tuomioistuinmaksulain 8 §:n muuttamisesta	27
7.11 Laki kuvaohjelmalain muuttamisesta	27
7.12 Laki maakaasumarkkinalain 96 ja 97 §:n muuttamisesta	28
7.13 Laki päästökauppalain muuttamisesta	30
7.14 Laki sairausvakuutuslain 6 luvun 26 §:n muuttamisesta	31
8 Voimaantulo.....	32
9 Suhde muihin esityksiin.....	32
9.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä	32
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	32
10.1 Yleistä.....	32
10.2 Oikeudenkäynnin julkisuus.....	33
10.3 Tuomarin virkamiesoikeudellinen asema	33
10.4 Lopuksi	34
LAKIEHDOTUKSET	36
1. Laki tasavallan presidentin kansliasta annetun lain muuttamisesta.....	36
2. Laki vaalilain muuttamisesta	37
3. Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 33 §:n muuttamisesta	39
4. Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain muuttamisesta	39
5. Laki valmiuslain 130 §:n muuttamisesta	40
6. Laki tietosuojalain 23 §:n 2 momentin kumoamisesta	41

LUONNOS 4.11.2021

7. Laki tuomioistuinlain muuttamisesta	41
8. Laki oikeudenkäynnistä vakuutus oikeudessa annetun lain 6 §:n muuttamisesta	44
9. Laki oikeudenkäynnistä työtuomioistuimessa annetun lain muuttamisesta.....	44
10. Laki tuomioistuinmaksulain 8 §:n muuttamisesta.....	46
11. Laki kuvaohjelmalain muuttamisesta	46
12. Laki maakaasumarkkinalain 96 ja 97 §:n muuttamisesta	47
13. Laki päästökauppalain muuttamisesta	48
14. Laki sairausvakuutuslain 6 luvun 26 §:n muuttamisesta	49
LIITE	51
RINNAKKAISTEKSTIT	51
1. Laki tasavallan presidentin kansliasta annetun lain muuttamisesta.....	51
2. Laki vaalilain muuttamisesta	54
3. Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 33 §:n muuttamisesta	57
4. Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain muuttamisesta	58
5. Laki valmiuslain 130 §:n muuttamisesta	60
7. Laki tuomioistuinlain muuttamisesta	60
8. Laki oikeudenkäynnistä vakuutus oikeudessa annetun lain 6 §:n muuttamisesta	66
9. Laki oikeudenkäynnistä työtuomioistuimessa annetun lain muuttamisesta.....	68
10. Laki tuomioistuinmaksulain 8 §:n muuttamisesta.....	71
11. Laki kuvaohjelmalain muuttamisesta	72
12. Laki maakaasumarkkinalain 96 ja 97 §:n muuttamisesta	74
13. Laki päästökauppalain muuttamisesta	76
14. Laki sairausvakuutuslain 6 luvun 26 §:n muuttamisesta	78

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 8 §:n 1 momentissa on yleinen säännös muutoksenhakutiestä, jonka mukaan viranomaisten päätöksistä valitetaan hallinto-oikeuteen ja valtioneuvoston yleisistunnon päätöksistä korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Joissakin erityislaeissa on yleislaista poikkeavaa sääntelyä muutoksenhakutiestä siten, että muidenkin viranomaisten kuin valtioneuvoston yleisistunnon päätöksistä on säädetty suora valitusoikeus korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Asian taustoittamisessa on ollut tavoitteena selvittää, onko yleislaista poikkeava sääntely erityislaissa tältä osin enää tarpeen.

Lisäksi oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluvissa tuomioistuinlaissa (673/2016), oikeudenkäynnistä vakuutus oikeudessa annetussa laissa (677/2016), oikeudenkäynnistä työtuomioistuinlaissa annetussa laissa (646/1974) ja tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) on säännöksiä, joihin pitäisi tehdä hallituksen esityksen eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskeviksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 241/2020 vp) vuoksi tarpeelliset tekniset muutokset. Nyt muutettavaksi esitetyt lait eivät ole sisältyneet hallituksen esitykseen eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen lakeihin tehtävistä muutoksista hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevasta lainsäädännöstä johtuen (HE 56/2021 vp).

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä oikeusministeriössä.

Oikeusministeriö on kartoittanut tähän lainsäädäntöhankkeeseen liittyvää lainsäädäntöä Finlex- ja Edilex- tietokannoista hakutoimintoja hyödyntäen sekä muille ministeriöille ja korkeimmalle hallinto-oikeudelle lähetetyllä kyselyllä. Oikeusministeriö on selvittänyt eduskunnan kanslian ja valtioneuvoston kanslian sekä niiden ministeriöiden alustavat kannat, joiden hallinnonalan lainsäädännössä on edelleen sellaisia säännöksiä, joiden mukaan muutoksenhakutie muun viranomaisen kuin valtioneuvoston yleisistunnon päätöksestä on suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Eduskunnan kanslia on alustavassa kartoituksessa ilmoittanut laativansa ehdotuksen eduskunnan puhemiesneuvostolle eduskunnan virkamiehistä annetun lain (1197/2003) 43 §:n 1 momentin osalta ja selvittävänsä uudistuksen kannatusta eri eduskuntaryhmissä eduskuntaryhmistä annetun lain (979/2012) 19 §:n 3 momentin osalta.

Valtiovarainministeriö on alustavassa kartoituksessa ilmoittanut muuttavansa oikeusministeriön kyselyssä mainitut valtiovarainministeriön hallinnonalaan kuuluvat säännökset tarpeelliseksi katsomiltaan osin osana vireillä olevaa lainsäädäntöhankettaan. Valtiovarainministeriön vireillä olevassa lainsäädäntöhankkeessa (Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden valtiovarainministeriön hallinnonalan lakien muutoksenhakusäännösten muuttamiseksi, HE 90/2021 vp) sen hallinnonalan muutoksenhakusäännökset ehdotetaan ajantasaistettavaksi vastamaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia. Samassa yhteydessä muutoksenhakutie viranomaisen päätöksestä ehdotetaan muutettavaksi korkeimmasta hallinto-oikeudesta hallinto-oikeuteen Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 16 §:n 2 momentissa, Suomen Pankin virkamiehistä

LUONNOS 4.11.2021

annetun lain (1166/1998) 31 §:n 1 momentissa ja arvonimistä suoritettavasta verosta annetun lain (1388/2001) 6 §:ssä. Valtiovarainministeriö on ilmoittanut, ettei se aio muuttaa muutoksenhakutietä kuntarakennelain (1698/2009) 53 §:n 4 momentin osalta.

Ympäristöministeriö on alustavassa kartoituksessa ilmoittanut, että ministeriöllä on vireillä oma lainsäädäntöhankke luonnonsuojelulain (1096/1996) muuttamiseksi, jonka yhteydessä arvioidaan myös lain 61 §:n 1 momentin muutostarpeita.

Liikenne- ja viestintäministeriö on alustavassa kartoituksessa ilmoittanut, ettei sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 345 §:n 2 momentin muuttaminen sovellu mukaan otettavaksi tähän hallituksen esitykseen. Liikenne- ja viestintäministeriön mukaan lainkohdassa tarkoitettut tilanteet ja päätökset edellyttävät kiireellistä käsittelyä valituselimestä. Kyseessä ei siten ole tekninen siirto tuomioistuimelta toiselle, mikä voitaisiin toteuttaa kyseisen hallituksen esityksen yhteydessä. Sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa on katsottu oikeusturvan kannalta perustelluksi, että Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin tekemistä päätöksistä, jotka koskevat esimerkiksi huomattavan markkinavoiman lisävelvoitteita, voidaan valittaa suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Prosessin on katsottu olevan nopeampi ja lyhyempi kuin tavallisen valitusprosessin, ja sitä on viestintäalalla yleisesti pidetty hyväksyttävänä menettelynä. Viestintämarkkinoilla erityisesti hinnoitteluun liittyvät riita-asiat on tarpeen ratkaista mahdollisimman nopeasti, koska ratkaisun viipyminen tarkoittaa useimmiten käytännössä sitä, että hinnoittelua koskevia säännöksiä rikkova teleyritys pystyy valtaamaan markkinat kilpailijaltaan tai voi hinnoittelullaan estää kilpailijan markkinoille tulon. Lisäksi suora muutoksenhakutietä korkeimpaan hallinto-oikeuteen on pidetty välttämättömänä myös käyttäjien etujen turvaamisen kannalta.

Työ- ja elinkeinoministeriö on alustavassa kartoituksessa ilmoittanut, että sähkömarkkinalain (588/2013) 114 §:n 4 momentin ja maakaasumarkkinalain (587/2017) 96 §:n 4 momentin muutoksenhakutiet työ- ja elinkeinoministeriön päätöksestä suoraan korkeimmalta hallinto-oikeudelta ovat edelleen perusteltuja, koska työ- ja elinkeinoministeriön harkintavalta näissä hankelupa-asioissa on hyvin laaja ja lähestyy tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Työ- ja elinkeinoministeriö on ilmoittanut sisällyttävänsä lähitulevaisuudessa annettavaan hallituksen esitykseen sähkömarkkinalain muutosehdotuksen, jonka yhteydessä sähkömarkkinalain 114 ja 115 § päivitetään muilta osin vastaamaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia. Maakaasumarkkinalakia ei ole suunniteltu sisällytettävän työ- ja elinkeinoministeriön valmistelemaan lainsäädäntöhankkeeseen, joten sen osalta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain edellyttämät ajantasaistamiset voidaan toteuttaa tämän oikeusministeriön valmisteleman hallituksen esityksen yhteydessä.

Alustavan kartoituksen perusteella oikeusministeriö on rajannut tämän hallituksen esityksen ulkopuolelle eduskunnan kanslian, valtiovarainministeriön, ympäristöministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalojen edellä luetellut lait, joissa on säädetty suorasta valituksesta korkeimpaan hallinto-oikeuteen muun viranomaisen kuin valtioneuvoston yleisistunnon päätöksestä.

Lisäksi oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluvassa saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 41 §:ssä on säädetty valitus saamelaiskäräjien vaalilautakunnan päätöksestä tehtäväksi suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Saamelaiskäräjistä annetun lain uudistaminen on vireillä omana erillisenä lainsäädäntöhankkeenaan (VN/5875/2019). Tämän vuoksi saamelaiskäräjistä annettu laki on rajattu tämän hallituksen esityksen ulkopuolelle.

Lisäksi valtiovarainministeriön hallinnonalaan kuuluvassa verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 71 a §:ssä on säädetty verotuksen oikaisulautakunnan päätöstä koskeva ennakkopäätösvalitus tehtäväksi suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Tältä osin muutoksenhakutie lainkohdan mukaisissa asioissa suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen on perusteltua pitää vastaisuudessakin ennallaan näiden asioiden ennakkopäätösluonteen vuoksi. Tämän vuoksi verotusmenettelystä annettu laki on rajattu tämän hallituksen esityksen ulkopuolelle.

Oikeusministeriö on valmistellut esitystä yhteistyössä valtioneuvoston kanslian, tasavallan presidentin kanslian, opetus- ja kulttuuriministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa siltä osin kuin esitykseen sisältyy niiden hallinnonaloille kuuluvia lakeja.

Oikeusministeriö on pyytänyt esityksestä lausunnon useilta tahoilta. Myös tahoilla, joilta lausuntoa ei nimenomaisesti pyydetty, oli mahdollisuus antaa lausunto. Pyydetyistä ja saaduista lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmä ja –kooste, jota käsitellään tarkemmin luvussa 6.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://oikeusministerio.fi/hankkeet> tunnuksella OM086:00/2020.

2 Nykytila ja sen arviointi

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettu laki on hallintolainkäyttöä sääntelevä yleislaki. Se on tullut voimaan 1.1.2020. Samalla se on kumonnut aiemman hallintolainkäytön yleislain, hallintolainkäyttölain (586/1996).

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 8 §:n 1 momentti kuuluu seuraavasti: ”Viranomaisen päätöksestä valitetaan hallinto-oikeuteen. Valtioneuvoston yleisistunnon päätöksestä valitetaan kuitenkin korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valittamisesta muihin hallintotuomioistuimiin säädetään erikseen.” Säännös vastaa pääosin kumotun hallintolainkäyttölain 7 §:n 1 momenttia.

Hallintolainkäyttölain 7 §:n 1 momentti muutettiin tähän muotoon lailla hallintolainkäyttölain muuttamisesta 891/2015. Lakimuutosta koskevassa hallituksen esityksessä eduskunnalle eräiden hallintoasioiden muutoksenhakusäännösten tarkistamisesta (HE 230/2014 vp) todetaan seuraavasti: ”Ylimmän hallintotuomioistuimen ei tulisi toimia ainoana muutoksenhakuasteena, ellei siihen ole asian laatuun liittyviä erityisiä syitä. Valtioneuvoston yleisistunnon päätökset liittyvät yleensä hallitusvallan käyttämiseen siten, että muutoksenhakua hallintopäätöksestä suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen voidaan pitää perusteltuna. Sen sijaan ministeriöiden tekemät hallintopäätökset rinnastuvat asiasisällöltään tavallisesti muiden viranomaisten tekemiin hallintopäätöksiin, joten muutoksenhakutien tulisi olla niiden kanssa yhdenmukainen. Sama koskee esimerkiksi Suomen Pankin ja Kansaneläkelaitoksen tekemiä hallintopäätöksiä.” Kuitenkin eri hallinnonaloille on jäänyt vielä sääntelyä, jota ei ole muutettu vastaamaan kyseisessä hallituksen esityksessä esitettyä. Tiettyjen lakien osalta pääsäännöstä poikkeavaa muutoksenhakutietä ei ole enää nykytilanteessa pidettävä perusteltuna.

Muutettavaksi esitettyjen lakien muutoksenhakusäännöksissä on sääntelyä, jonka mukaan muutosta viranomaisen päätöksestä haetaan valittamalla suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tämä ei vastaa korkeimman hallinto-oikeuden asemaa oikeuskäytäntöä ohjaavana ylimpänä tuomioistuimena.

Joissakin muutettavaksi esitetyissä laeissa on lisäksi vielä viittauksia kumottuun hallintolainkäyttölakiin. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 127 §:ssä säädetään, että muualla laissa tai asetuksessa olevalla viittauksella hallintolainkäyttölakiin tarkoitetaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain tultua voimaan viittausta tähän uuteen yleislakiin. Viittaukset kumottuun lakiin eivät kuitenkaan enää ole riittävän informatiivisia.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentin mukaan hallinto-oikeuden hallintolainkäyttöasiassa antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 109 §:n 2 momentin mukaan alkuperäisen hallintopäätöksen tehneellä viranomaisella on oikeus hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimen päätökseen, jolla hallintotuomioistuin on kumonnut viranomaisen päätöksen tai muuttanut sitä.

Yleislain kanssa päällekkäiset säännökset eivät ole tarpeen muualla lainsäädännössä. Joissakin muutettavaksi esitetyissä laeissa on vielä säännöksiä esimerkiksi valituslupasääntelystä korkeimpaan hallinto-oikeuteen tai päätöksen tehneen viranomaisen jatkovalitusoikeudesta korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Oikeusministeriön hallinnonalalla muutoksenhakusäännösten selkeyttäminen muutoin on tarpeellista vaalilain (714/1998), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) ja tietosuojalain (1050/2018) osalta.

Oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain (381/2007) suullista käsittelyä koskevia 4 luvun säännöksiä sovelletaan lain 10 §:n mukaan suulliseen käsittelyyn ja katselmukseen. Säännökset on tarpeen ulottaa koskemaan myös muita oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaisia asian käsittely- ja selvittämiskeinoja eli suullista valmistelua ja tarkastusta.

Oikeusministeriön hallinnonalalla tuomioistuimia koskevassa lainsäädännössä on vielä hyvinvointialueiden perustamiseen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistukseen liittyviä teknisiä muutostarpeita tuomioistuinlaissa (673/2016), oikeudenkäynnistä vakuutusoidessa annetussa laissa (677/2016), oikeudenkäynnistä työtuomioistuimissa annetun laissa (646/1974) ja tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015).

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on yhtenäistää viranomaisten hallintopäätöksiä koskeva muutoksenhakutie ja vahvistaa korkeimman hallinto-oikeuden asemaa oikeuskäytäntöä ohjaavana ylimpänä tuomioistuimena.

Lisäksi tavoitteena on samalla ajantasaistaa ja selkeyttää säännöksiä muutettavaksi esitettyihin lakeihin sisältyvän muun muutoksenhakusääntelyn osalta.

Tavoitteena on myös ajantasaistaa oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluva tuomioistuimia koskeva lainsäädäntö siten, että siihen tehdään hyvinvointialueiden perustamiseen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistukseen liittyvät teknisluontoiset muutokset.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan esitykseen sisältyvien lakien muuttamista siltä osin, kuin niiden nykyisten muutoksenhakusäännösten mukaan muiden viranomaisten kuin valtioneuvoston yleisistunnon päätöksiin saa hakea valittamalla muutosta suoraan korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Näiden säännösten muutoksenhakutie ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia. Sen mukaan muutosta saa hakea valittamalla hallinto-oikeuteen, jonka jälkeen muutosta saa hakea valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Lisäksi samassa yhteydessä muutettaisiin viittaukset muutoksenhaussa sovellettavaan yleislakiin vastaamaan vuoden 2020 alussa voimaan tullutta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia. Joissakin esitykseen sisältyvissä laeissa on edelleen vanhentuneita viittauksia kumottuun hallintolainkäyttölakiin.

Lisäksi kumottaisiin yleislain kanssa päällekkäiset säännökset ja selkeytettäisiin tarpeen mukaan muitakin muutoksenhakusäännöksiä.

Viittaussäännösten ajantasaistamisella ja päällekkäisten säännösten kumoamisella ei olisi vaikutusta lainkohtien sisältöön. Sääntely on jo nykyisin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain perusteella voimassa olevaa oikeutta myös nyt muutettavaksi esitettyjen lakien osalta.

Oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimista annettuun lakiin lisättäisiin säännökset siitä, että suullisen käsittelyn julkisuutta koskevat 4 luvun säännökset soveltuvat myös oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain uusiin asian käsittely- ja selvittämiskeinoihin eli lain 47 §:n mukaiseen suulliseen valmisteluun ja lain 49 §:n mukaiseen tarkastukseen.

Oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluvan tuomioistuimiin liittyvän lainsäädännön osalta lakeja ajantasaistettaisiin siten, että lakeihin tehtäisiin hyvinvointialueiden perustamisen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksen vuoksi tarvittavat tekniset muutokset.

Useimpiin muutettaviin lakeihin sisällytettäisiin siirtymäsäännökset, koska ehdotetut muutokset vaikuttavat muutoksenhakutiehen. Siirtymäsäännösten mukaan haettaessa muutosta ennen muutoksen voimaantuloa tehtyyn päätökseen sovellettaisiin muutoslain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Esityksen arvioidaan yhtenäistävän viranomaisten päätöksistä valittamisen muutoksenhakutietä ja selkeyttävän lainsäädäntöä ja sen myötä vähentävän oikeudellista epävarmuutta.

Esityksen arvioidaan lisäksi vahvistavan korkeimman hallinto-oikeuden asemaa oikeuskäytäntöä ohjaavana ja yhtenäistävänä ylimpänä tuomioistuimena. Suorien valitusmahdollisuuksien vähentämisen korkeimpaan hallinto-oikeuteen arvioidaan vahvistavan sen roolia valituslupa-tuomioistuimena.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 109 §:n 2 momentin mukaan alkuperäisen hallintopäätöksen tehneellä viranomaisella on oikeus hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimen päätökseen, jolla hallintotuomioistuin on kumonnut viranomaisen päätöksen tai muut-

tanut sitä. Tämän lainkohdan nojalla päätöksen tehneellä viranomaisella olisi jatkossa mahdollisuus hakea valituslupaa hallintotuomioistuimen päätökseen myös näiden asioiden osalta, joiden muutoksenhakutie muutettaisiin korkeimmasta hallinto-oikeudesta hallinto-oikeuteen. Tämä vahvistaisi osaltaan oikeuskäytännön yhtenäisyyttä ja korkeimman hallinto-oikeuden asemaa oikeuskäytännön ohjaamisessa.

Siltä osin, kun esityksessä ehdotetaan muutoksenhakusäännösten päivittämistä vastaamaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia sekä muutoksenhakusäännösten muuta selkeyttämistä, esityksen arvioidaan ajantasaistavan ja selkeyttävän hallintoasioiden muutoksenhakua koskevaa sääntelyä.

Esityksessä joidenkin lakien muutoksenhakutie muutettaisiin korkeimmasta hallinto-oikeudesta alueellisiin hallinto-oikeuksiin. Siten ehdotettu sääntely voi vähäisissä määrin lisätä alueellisten hallinto-oikeuksien työmäärää. Muutokset hallinto-oikeuksien asiamääriin eivät kuitenkaan olisi merkittäviä.

Vastaavasti ehdotettu sääntely voi vähäisissä määrin vähentää korkeimman hallinto-oikeuden työmäärää ja myös tuomioistuinlakiin ehdotettavien muutosten vuoksi yleisien tuomioistuinten työmäärää.

Vaikutuksia korkeimman hallinto-oikeuden työmäärään arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon, että muutoksenhakutien muuttaminen korkeimmasta hallinto-oikeudesta hallinto-oikeuteen tarkoittaa myös sitä, että hallinto-oikeuden päätöksestä saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 12 luvun mukaisesti. Muutoksenhaku korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi näissäkin asioissa valituslupaa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentin mukaisesti.

Korkein hallinto-oikeus voi päättää valituslupapyyntönsä hyväksymisestä tai hylkäämisestä normaalia ratkaisukokoonpanoa suppeammassa kokoonpanossa. Korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain (1265/2006) 6 §:ssä on pääsääntönä, että korkein hallinto-oikeus on lainkäyttöasiassa päätösvaltainen viiden jäsenen kokoonpanossa. Valitusluvan myöntämisestä tai epäamisestä korkein hallinto-oikeus voi kuitenkin päättää kolmen jäsenen kokoonpanossa. Asian käsittelyä korkeimmassa hallinto-oikeudessa keventäisi myös se, että hallinto-oikeuden perusteltu päätös olisi käsitteilyn pohjana.

Esityksellä arvioidaan olevan vain vähäisiä vaikutuksia hallintotuomioistuinten työmääriin. Esityksen ei arvioida siten aiheuttavan tarvetta lisäresurssoinnille.

Esitys saattaa joissain tapauksissa lisätä asianosaisten oikeudenkäyntikuluja, jos asianosainen hyödyntää muutoksenhaun ohjaamisesta hallinto-oikeuteen seuraavaa jatkovalitusmahdollisuutta.

Hyvinvointialueiden perustamista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistusta koskevasta lainsäädännöstä johtuvilla teknisillä muutoksilla lainsäädäntö ajantasaistetaan vastaamaan uutta rakenteellista toimintakenttää.

Esityksellä ei arvioida olevan muita taloudellisia vaikutuksia, joten kokonaisuudessaan sillä ei arvioida olevan olennaisia taloudellisia vaikutuksia.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Kuvaohjelmalautakunnan ja lääkkeiden hintalautakunnan päätöksiä koskevan muutoksenhaun hajauttaminen

Vaihtoehtoisena toteuttamistapana on kuvaohjelmalain 33 §:n ja sairausvakuutuslain 6 luvun 24 §:n osalta muutoksenhakutien muuttamishdotuksen yhteydessä korkeimmasta hallinto-oikeudesta hallinto-oikeuteen pohdittu valitusten hajauttamista kaikkiin alueellisiin hallinto-oikeuksiin.

Kuvaohjelmalautakunnan päätöksiä koskevia valituksia on tehty verraten harvoin, ei edes vuosittain.

Lääkkeiden hintalautakunnan päätöksiä koskevia valituksia on myös tehty vain muutamia vuositasolla (1–3 valitusta/vuosi).

Keskittäminen ei toteuttaisi tavoitetta alueellisten hallinto-oikeuksien tasapuolisesta kehittämisestä. Valitusten vähäisen määrän vuoksi keskittämisestä ei välttämättä olisi saatavilla merkittävää lisähyötyä asiantuntijuuden säilyttämisen ja oikeuskäytännön yhtenäisyyden turvaamiseksi.

Toisaalta juuri valitusten vähäisen määrän vuoksi keskittäminen ei näissä asiaryhmissä olisi ristiriidassa hallinto-oikeuksien tasapuolisen kehittämisen kanssa, koska sillä ei olisi todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia hallinto-oikeuksissa käsiteltävien asioiden määrään. Tällä hetkellä ei myöskään ole oletettavissa, että nämä asiaryhmät tulevaisuudessa merkittävästi kasvavat.

Valmistelun tässä vaiheessa keskittämistä yhteen hallinto-oikeuteen pidetään perusteltuna ratkaisuna. Valitusten määrä näissä asiaryhmissä on vuositasolla vähäinen. Lisäksi valitukset ovat tähän asti olleet keskitetysti ratkaistavina korkeimmassa hallinto-oikeudessa, ja lautakuntien päätöksiin liittyvien valitusten käsittely edellyttää perehtymistä lautakuntien toimialaan.

6 Lausuntopalaute

Oikeusministeriö on pyytänyt esityksestä lausunnon valtioneuvoston kanslialta, valtiovarainministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, ympäristöministeriöltä, tasavallan presidentin kanslialta, eduskunnan oikeusasiamieheltä, valtioneuvoston oikeuskanslerilta, korkeimmalta oikeudelta, korkeimmalta hallinto-oikeudelta, alueellisilta hallinto-oikeuksilta, Ahvenanmaan hallintotuomioistuimelta, markkinaoikeudelta, vakuutusosastoilta, työtuomioistuimelta, sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta, työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalta, tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalta, opintotuen muutoksenhakulautakunnalta, Tuomioistuinvirastolta, kuvaohjelmalautakunnalta, Energiavirastolta, lääkkeiden hintalautakunnalta, Kansalliselta audiovisuaaliselta instituutilta, Tasavallan presidentin kanslian virkamiesyhdistys ry:ltä, Elinkeinoelämän keskusliitolta, Energiateollisuus ry:ltä, Metsäteollisuus ry:ltä, Teknologiateollisuus ry:ltä, Lääketeollisuus ry:ltä, Rinnakkaislääketeollisuus ry:ltä, Suomen Lääkerinnakkaistuojat ry:ltä ja Kuntaliitolta. Myös tahoilla, joilta lausuntoa ei nimenomaisesti pyydetty, oli mahdollisuus antaa lausunto.

Lausuntoja saatiin...

Lausunnoissa...

Lausuntokierroksen jälkeen valmistelua jatkettiin oikeusministeriössä.

7 Säännökohtaiset perustelut

7.1 Laki tasavallan presidentin kansliasta annetun lain muuttamisesta

42 §. Tasavallan presidentin kansliasta annetun lain (100/2012) 9 luku on ajantasaistettu muutoksenhakutien osalta lailla tasavallan presidentin kansliasta annetun lain muuttamisesta (884/2018). Lain 42 §:ssä säädetään virantoimituksesta pidättämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan korkein hallinto-oikeus voi määrätä virantoimituksesta pidättämisestä toisin erityisestä syystä. Lainkohta ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan voimassa olevan lain mukaista muutoksenhakutietä. Muutoksen jälkeen hallintotuomioistuimien, eikä ainoastaan korkein hallinto-oikeus, voisi määrätä virantoimituksesta pidättämisestä toisin erityisestä syystä.

63 §. Tasavallan presidentin kansliasta annetun lain 63 §:ssä säädetään oikaisuvaatimuksesta palvelussuhteesta johtuvaa taloudellista etuutta koskevaan päätökseen. Pykälän 1 momentin mukaan päätökseen, johon saa hakea oikaisua, ei saa hakea valittamalla muutosta. Sääntely on tältä osin päällekkäistä hallintolain (434/2003) 49 b §:n 1 momentin kanssa. Päällekkäinen sääntely yleislain kanssa on tarpeetonta. Sen vuoksi tämä virke esitetään poistettavaksi momentista.

64 §. Lain 64 §:ssä säädetään muutoksenhausta virkamiestä koskevasta kanslian päätöksestä. Pykälän 1 momentissa on viittaus kumottuun hallintolainkäyttölakiin. Tämä vanhentunut viittaus ehdotetaan ajantasaistettaviksi viittaukseksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin.

Lain 64 §:n 1 momentin mukaan virkamies saa hakea muutosta päätökseen. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 7 §:ssä on yleissäännös valitusoikeudesta hallintopäätöksestä, joten siitä ei ole tarpeen säännellä erityislaissa. Tämän vuoksi päällekkäinen sääntely valitusoikeudesta ehdotetaan poistettavaksi momentista.

Lisäksi momentissa on säännös jatkomuutoksenhaun valitusluvanvaraisuudesta korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Säännös on tarpeetonta päällekkäistä sääntelyä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentin kanssa. Sen vuoksi säännös ehdotetaan kumottavaksi.

Lain 64 §:n 2 momentin termi ”hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa” ehdotetaan muutettavaksi nykyisin käytettyyn termiin ”hallintotuomioistuimessa”.

Lain 64 §:n 3 momentissa on säännös päätöksen tehneen viranomaisen eli kanslian jatkovalitusoikeudesta korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Säännös on tarpeetonta päällekkäistä sääntelyä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 109 §:n 2 momentin kanssa. Päätöksen tekneellä viranomaisella on jatkovalitusoikeus korkeimpaan hallinto-oikeuteen yleislain säännöksen perusteella, eikä siitä tarvita erillistä mainintaa erityislaissa. Sen vuoksi säännös ehdotetaan kumottavaksi.

65 §. Lain 65 §:ssä säädetään valituskielloista virkamiestä koskeviin päätöksiin. Lain 65 §:n 1 momenttia ehdotetaan selkeytettäväksi siten, että tähän momenttiin koottaisiin kaikkien tasavallan presidentin tekemien virkaan tai virkasuhteeseen nimittämistä koskevien päätösten valituskieltosääntely. Perustuslakivaliokunnan lausunnon PeVL 23/2011 vp mukaan valituskielto tasavallan presidentin tekemiin virkaan tai virkasuhteeseen nimittämistä koskeviin päätöksiin ei ole valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallinen, kun otetaan huomioon se, että kyseessä olevat

henkilöt ovat erityislaatuissa asiantuntijatehtävissä ja että heidän virkasuhteensa rakentuu olennaisesti keskinäiseen luottamukseen heidän toimeksiantajansa kanssa samoin kuin toimeksiantajan valtiollinen asema. Tässä esityksessä ei puututa aikaisempiin lähtökohtiin valituskielion perustuslainmukaisuuden arvioinnista.

Lain 65 §:n 3 momentissa on viittaus kumottuun hallintolainkäyttölakiin. Tämä vanhentunut viittaus ehdotetaan ajantasaistettavaksi viittaukseksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin.

65 a §. Lain 65 a §:ssä säädetään virkaan tai virkasuhteeseen nimittämistä koskevan päätöksen muutoksenhausta. Pykälä ehdotetaan selkeytettäväksi siten, että tähän pykälään koottaisiin tasavallan presidentin kanslian tekemien virkaan tai virkasuhteeseen nimittämistä koskevien päätösten muutoksenhakusäntely.

Lain 65 a §:n 1 momentin mukaan viranhaltija saa hakea muutosta päätökseen. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 7 §:ssä on yleissäännös valitusoikeudesta hallintopäätöksestä, joten siitä ei ole tarpeen säännellä erityislaissa. Tämän vuoksi päällekkäinen sääntely valitusoikeudesta ehdotetaan poistettavaksi momentista.

Lain 65 a §:n 1 momentissa on viittaus kumottuun hallintolainkäyttölakiin. Tämä vanhentunut viittaus ehdotetaan ajantasaistettaviksi viittaukseksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin ja siirrettäväksi pykälän 2 momenttiin, johon se sopii paremmin 1 momentin uudelleenmuotoilun vuoksi. Tämän jälkeen 1 momentissa säädettäisiin kanslian tekemien virkojen ja virkasuhteiden nimittämistä koskeviin päätöksiin liittyvistä valituskielloista.

Lain 65 a §:n 2 momentissa on säännös jatkomuutoksenhaun valituksenluvanvaraisuudesta korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Säännös on tarpeetonta päällekkäistä sääntelyä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentin kanssa. Sen vuoksi säännös ehdotetaan kumottavaksi.

Lisäksi lain 65 a §:n 2 momentin termi ”hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa” ehdotetaan muutettavaksi nykyisin käytettyyn termiin ”hallintotuomioistuimessa”.

Lain 65 a §:n 2 momentissa on säännös toimivaltaisesta tuomioistuimesta. Sen mukaan valitus virkaan tai virkasuhteeseen nimittämistä koskevasta päätöksestä tehdään Helsingin hallinto-oikeudelle. Hallituksen esityksessä laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 77/2017 vp) forumsäännöstä on perusteltu sillä, että kaikki yksittäistä virkaan tai virkasuhteeseen nimittämistä koskevat valitukset osoitettaisiin Helsingin hallinto-oikeuteen, koska tasavallan presidentin kanslia sijaitsee Helsingissä. Lainkohdan säätämisen ajankohtana säännös on ollut tarpeen valitusten hajautumisen estämiseksi, koska tuolloin voimassa olleen hallintolainkäyttölain 12 §:n 2 momentin mukaan sellaisen viranomaisen päätöksestä, jonka toimialueena on koko maa, valitus tehtiin sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiiriin päätös olennaisimmin liittyi sen vuoksi, että tässä tuomiopiirissä sijaitsee sen henkilön kotikunta, johon päätös pääosin liittyi.

Nykyisin voimassa olevassa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 10 §:ssä säädetään toimivaltaisesta tuomioistuimesta eri tavalla kuin hallintolainkäyttölaisissa. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 10 §:n 4 momentin mukaan, jos päätöksen tehneen viranomaisen toimialueena on koko maa, ja päätös koskee useaa henkilöä, joiden kotipaikat sijaitsevat eri hallinto-oikeuksien tuomiopiireissä, toimivaltainen on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä viranomaisen päätoimipaikka sijaitsee. Jollei tätä perustetta voida käyttää, toimivaltainen on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä päätös on tehty.

Näin ollen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain voimaantulon jälkeen eli vuoden 2020 alusta lähtien erillinen forumsäännös valitusten keskittämisestä tiettyyn hallinto-oikeuteen ei ole enää tarpeen sen varmistamiseksi, että valitukset samasta päätöksestä ohjautuisivat samaan hallinto-oikeuteen. Tämän vuoksi lain 65 a §:n 2 momentin säännös muutoksenhakukäynnistä Helsingin hallinto-oikeuteen ehdotetaan kumottavaksi. Tämän jälkeen tasavallan presidentin kanslian virkaan tai virkasuhteeseen nimittämistä koskevien päätösten muutoksenhakutie olisi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain pääsäännön mukainen eli muutosta haettaisiin valittamalla kulloinkin toimivaltaiseen alueelliseen hallinto-oikeuteen.

Lain 65 a §:n 3 momentissa säännellään nimityspäätöksen tiedoksi antamisesta tavallisena tiedoksiannona. Hallituksen esityksessä (HE 77/2017 vp) lainkohtaa on perusteltu seuraavasti: ”Voimassa oleva kanslialaki ei sisällä määräyksiä nimityspäätöksen tiedoksiannosta. Selkeyden vuoksi momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaukset hallintolain 59 §:ään ja sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 19 §:ään.” Säännös on tarpeetonta päällekkäistä sääntelyä hallintolain kanssa ja sisältää tarpeettomia viittauksia muutoinkin sovellettaviksi tuleviin hallinnon yleislakeihin. Sen vuoksi säännös ehdotetaan kumottavaksi.

83 §. Lain 83 §:ssä säännellään asiakirjan julkisuutta koskevista päätöksistä. Pykälän 2 momentin mukaan kanslian tekemään asiakirjan julkisuutta koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi tasavallan presidentin kansliasta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 91/2011 vp) lainkohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa muutoksenhakutietä ei ole erikseen perusteltu. Se on kuitenkin vastannut viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) silloista muutoksenhakutietä. Muutoksenhakutie on sittemmin muutettu korkeimmasta hallinto-oikeudesta hallinto-oikeuteen lailla viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 33 §:n muuttamisesta (907/2015) (ks. hallituksen esitys eduskunnalle eräiden hallintoasioiden muutoksenhakusäännösten tarkistamisesta HE 230/2014 vp). Momentti ehdotetaan ajantasaistettavaksi vastaamaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain voimassa olevaa muotoa, eli siten, että muutosta haettaisiin hallinto-oikeudelta.

Lisäksi lain 83 §:n 2 momentissa on viittaus kumottuun hallintolainkäyttölakiin. Tämä vanhentunut viittaus ehdotetaan ajantasaistettaviksi viittaukseksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin.

7.2 Laki vaalilain muuttamisesta

66 h §. *Muutoksenhakukielto kirjeäänestystä koskevassa asiassa.* Vaalilain (714/1998) 5 a lukuun, joka koskee kirjeäänestystä, esitetään lisättäväksi uusi 66 h §. Ehdotettu uusi pykälä koskisi muutoksenhakukieltoa kirjeäänestystä koskevassa asiassa, ja sen mukaan kyseisessä luvussa tarkoitettuun vaaliviranomaisen päätökseen ei saisi erikseen hakea muutosta valittamalla.

Pykälä olisi asiasisällöltään vastaava kuin vaalilain ennakkoäänestystä koskevan 5 luvun 66 § ja 6 luvun vaalipäivän äänestystä koskeva 83 §. Muutosta ei saisi hakea valittamalla eikä ylimääräisillä muutoksenhakukeinoilla.

Pykälä olisi tarpeen, koska näiden päätösten on tultava heti voimaan, jotta vaalit voidaan käydä laissa muutoin määrätyn aikataulun mukaan. On huomattava, että lakiin selvyuden vuoksi lisättäväksi ehdotettu muutoksenhakukielto koskisi vain valittamista välittömästi. Tässä luvussa tarkoitettujen päätösten lainmukaisuus voitaisiin saattaa tutkittavaksi valitettaessa vaalien jälkeen vaalien tuloksen vahvistamista koskevasta päätöksestä. Käytännössä kirjeäänestystä koskevista päätöksistä ei ole tähänkään asti voitu valittaa kuin vasta tekemällä valitus vaalien tuloksen

vahvistamista koskevasta päätöksestä. Tämä olisi menettely myös ehdotettavan pykälän lisäämisen jälkeen.

102 §. Valituksen tekeminen ja käsittely. Vaalilain 102 §:n 1 momentissa säädetään valitusasiassa toimivaltaisesta hallinto-oikeudesta ja valitusajasta. Pykälän 2 momentin mukaan valitusmenettelyyn ja valituksen käsittelyyn sovelletaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia. Tämä 2 momentissa oleva viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin ehdotetaan selvyuden vuoksi muutettavaksi siten, että se koskisi muutoksenhakumenettelyä kokonaisuudessaan. Lisäksi viittaus ehdotetaan kirjoitettavaksi informatiiviseen muotoon.

Myös lain 102 §:n 3 momentissa säädetty velvoite valituksen kiireellisenä käsittelemiseen muutettaisiin hallintotuomioistuimia velvoittavaan muotoon, jotta sen soveltamisesta myös korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei voisi aiheutua epäselvyyttä.

104 §. Päätöksen tiedoksianto. Lain 104 §:n 1–3 momentin termi ”hallinto-oikeuden” ehdotetaan muutettavaksi nykyisin käytettyyn termiin ”hallintotuomioistuimen”, joka kattaa hallinto-oikeuden lisäksi myös korkeimman hallinto-oikeuden. Näin korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksiannon osalta ei olisi jatkossa tarvetta viitata tähän säännökseen erikseen, vaan säännös kattaisi jo itsessään myös korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksiannon.

105 §. Jatkovalitus. Vaalilain 105 §:n 1 momentin mukaan hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Lainkohta on tarpeetonta päällekkäistä sääntelyä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 13 §:n 2 momentin valitusaikasääntelyn kanssa. Jatkomuutoksenhakuoikeudesta korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei tarvita erillistä säännöstä erityislaissa, koska siitä on säännökset oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 12 luvussa.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia noudatetaan vaaliasioihin liittyvässä muutoksenhaussa ja siitä on viittaussäännös vaalilain 102 §:ssä. Sen vuoksi säännös ehdotetaan poistettavaksi vaalilain 105 §:n 1 momentista.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentin mukaisesti jatkomuutoksenhaku hallinto-oikeuden päätökseen edellyttää valitusluvan myöntämistä korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Saman lain 122 §:n 2 momentin mukaan valitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei estä päätöksen täytäntöönpanoa asiassa, jossa tarvitaan valituslupa. Mikäli vaaleja koskeva päätös olisi täytäntöön pantavissa valituslupahakemuksesta huolimatta, kävisi muutoksenhaku vaaliasioiden luonteen vuoksi hyödyttömäksi. Tämän vuoksi vaalilain 105 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan hallinto-oikeuden päätöstä ei saa panna täytäntöön ennen valituslupahakemuksen lainvoimaista ratkaisemista, ellei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Vaalilain 104 §:ään esitettyjen sanamuotojen täsmennysten seurauksena lain 105 §:n 3 momentin viittaussäännös lain 104 §:ään korkeimman hallinto-oikeuden päätösten tiedoksi antamisen ja kuuluttamisen osalta käy tarpeettomaksi. Tämän vuoksi se ehdotetaan kumottavaksi.

7.3 Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 33 §:n muuttamisesta

33 §. Muutoksenhaku. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 33 §:n 2 momentti kuuluu seuraavasti: ”Muutoksenhaussa muuhun päätökseen ja oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.” Lainkohta muutettiin tähän muotoon viranomaisten toiminnan julkisuu-

desta annetun lain 33 ja 34 §:n muuttamisesta annetulla lailla (853/2020). Muutoksen tarkoituksena oli ajantasaistaa aiempi viittaus hallintolainkäyttölakiin viittaukseksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin.

Momentin aiempi sanamuoto, joka oli säädetty viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 33 §:n muuttamisesta annetulla lailla (907/2015), kuului seuraavasti: ”Muuhun päätökseen ja oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.” Tätä aiempaa sanamuotoa perusteltiin hallituksen esityksessä eduskunnalle eräiden hallintoasioiden muutoksenhakusäännösten tarkistamisesta (HE 230/2014 vp) seuraavasti: ”Pykälän 2 momentin mukaan muihin tämän lain nojalla tehtyihin päätöksiin sekä oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Kyseessä voisivat olla valtioneuvoston ja sen alaiseen organisaatioon kuuluvien viranomaisten päätökset samoin kuin muiden viranomaisten päätökset sekä niiden julkista hallintotehtävää hoitavien yksityisten päätökset, joihin lain 4 §:n mukaan sovelletaan viranomaista koskevia säännöksiä. Hallinto-oikeuteen valitettaisiin myös valtioneuvoston yleisistunnon päätöksestä, sillä nämä päätökset voidaan asian laadun perusteella rinnastaa muiden viranomaisten vastaaviin päätöksiin. Tältä osin ehdotus poikkeaisi hallintolainkäyttölain yleissäännöksestä, jonka mukaan valtioneuvoston yleisistunnon päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.”

Voimassa olevassa muodossaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 33 §:n 2 momentin mukaan muutoksenhakutie noudattaa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia. Siten se ei valtioneuvoston yleisistunnon tekemien päätösten osalta vastaa enää muutoslain 907/2015 tarkoitusta siitä, että myös valtioneuvoston yleisistunnon päätöksistä valitettaisiin hallinto-oikeuteen. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaiset valtioneuvoston yleisistunnon päätökset eivät liity hallitusvallan käyttämiseen siten, että muutoksenhakua näistä päätöksistä suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen voitaisiin pitää perusteltuna. Tämän vuoksi momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että myös valtioneuvoston yleisistunnon päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

7.4 Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain muuttamisesta

10 §. *Suullisen käsittelyn julkisuus.* Oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain (381/2007) 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus olla läsnä asian suullisessa käsittelyssä, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä. Saman pykälän 3 momentin mukaan hallintotuomioistuimen toimittamaan katselmukseen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään suullisesta käsittelystä. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 12/2006 vp) lainkohtaa perusteltiin siten, että yhtenä suullisen käsittelyn muotona ovat katselmuksat, joita järjestetään erityisesti ympäristöasioissa.

Tällä hetkellä oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetussa laissa ei ole säännöksiä siitä, millä perusteilla oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 47 §:n mukaisen suullisen valmistelun tai lain 49 §:n mukaisen tarkastuksen julkisuutta tai yleisön läsnäoloa tai taltiointia voitaisiin rajoittaa. Olisi perusteltua, että hallintotuomioistuin voisi erilaisten asian käsittely- ja selvittämiskeinojen osalta rajoittaa käsittelyn julkisuutta samoin perustein. Suullinen valmistelu ja tarkastus ovat uusia suullisen käsittelyn muotoja, jotka ovat tulleet lain-säädäntöön oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain säätämisen yhteydessä.

Oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain suullisen käsittelyn julkisuutta koskevan 4 luvun säännökset on tarpeen ulottaa koskemaan suullisen käsittelyn ja katselmuksen lisäksi myös oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain uusia asian käsittely- ja selvittämiskeinoja eli lain 47 §:n mukaista suullista valmistelua ja lain 49 §:n mukaista tarkastusta. Oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain 10 §:n 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi myös suullinen valmistelu ja tarkastus sellaisiksi selvittämiskeinoiksi, joihin sovelletaan sitä, mitä tässä laissa säädetään suullisesta käsittelystä. Tämän jälkeen esimerkiksi 4 §:n viittaus suullisen käsittelyn ajankohtaan koskisi myös suullisen valmistelun ja tarkastuksen ajankohtaa.

13 §. Yleisön läsnäolon rajoittaminen. Pykälä sisältää säännökset yleisön läsnäolon rajoittamisesta julkisessa käsittelyssä. Pykälän 1 momentin viimeisen virkkeen mukaan hallintotuomioistuin voi rajoittaa yleisön läsnäoloa julkisessa käsittelyssä myös, jos se on tarpeen tungoksen välttämiseksi tai katselmuksen kohteesta johtuvien syiden vuoksi. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 12/2006 vp) säännöstä on perusteltu sillä, että katselmuksipaikan olosuhteet saattavat edellyttää, että tiettyyn paikkaan tai tilaan voidaan esimerkiksi turvallisuussyistä sallia pääsy vain rajoitetulle määrälle henkilöitä. Tällöin on välttämätöntä turvata oikeudenkäyntiin osallisten henkilöiden pääsy katselmuksipaikkaan.

Olosuhteet ja tungoksen rajoittamiseen johtavat syyt ovat usein katselmuksella ja tarkastuksella hyvin samankaltaisia. Tämän vuoksi virkkeeseen ehdotetaan lisättäväksi selvyuden vuoksi myös tarkastuksesta johtuvat syyt.

20 §. Muutoksenhaku hallintoasiana tehtyyn päätökseen. Oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain 20 §:n 1 momentissa säädetään, että hallinto-oikeuden, vakuutusoikeuden ja markkinaoikeuden hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutusoikeuden alaiseen muutoksenhakujärjestelmään kuuluvan muutoksenhakulautakunnan tekemään tässä laissa tarkoitettuun hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla vakuutusoikeuteen. Muun muutoksenhakulautakunnan hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Vakuutusoikeuden ja hallinto-oikeuden valituksen johdosta antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Pykälän 3 momentin mukaan muutoksenhaussa noudatetaan muutoin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 12/2006 vp) pykälää on perusteltu sillä, että tämä vastaisi pääosin valitustietä muissakin hallintolainkäyttöasioissa tai asiaryhmissä.

Kyse ei tällaisissa asioissa ole kuitenkaan muutoksenhausta hallintolainkäyttöasiaan, vaan muutoksenhausta hallintopäätökseen. Pääsäännön eli oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 8 §:n mukaisesti valitustie viranomaisen päätöksestä on valittaminen hallinto-oikeuteen. Näissä asioissa, joissa julkisuutta koskeva tietopyyntö ratkaistaan muutoksenhakulautakunnassa tai hallintotuomioistuimissa hallintoasiana, ei ole perusteltua säännellä muutoksenhausta yleislaista poikkeavalla tavalla. Sääntelyn muuttaminen pääsäännön mukaiseksi vastaisi myös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 33 §:n 2 momenttia muutoksenhausta viranomaisten julkisuutta koskeviin päätöksiin.

Lain 20 §:n 1 ja 2 momentin mukainen hallintopäätöksiä koskeva muutoksenhakutie ehdotetaan näillä perusteilla muutettavaksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain pääsäännön mukaiseksi eli valittamiseksi hallinto-oikeuteen.

Sääntelyn muuttaminen pääsäännön mukaiseksi tarkoittaisi sitä, että jatkossa myös hallinto-oikeuden hallintoasiana ratkaistuun julkisuutta koskevaan päätökseen haettaisiin muutosta hallinto-oikeudelta. Muihinkin hallinto-oikeuden tekemiin hallintopäätöksiin, kuten esimerkiksi valtion virkamieslain (750/1994) mukaisiin päätöksiin, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeudessa valitusasian ratkaisee lainkäyttöasiana esteetön kokoonpano.

Pykälässä ei olisi enää tarpeen luetella eri muutoksenhakulautakuntia ja hallintotuomioistuuksia hallintopäätösten tekijöinä, kun kaikkien muutoksenhakulautakuntien ja hallintotuomioistuinten hallintopäätöksiä tekemiin julkisuutta koskeviin tietopyyntöihin haettaisiin muutosta samalla tavalla. Tästä syystä pykälää ei olisi tarpeen voimassa olevien 1 ja 2 momentin sääntelyn osalta jakaa eri momentteihin, kun sääntely olisi kaikissa tapauksissa yhtenäinen. Sen vuoksi 1 ja 2 momentit ehdotetaan yhdistettäväksi.

Korkeimman hallinto-oikeuden oikeudenkäynnin julkisuutta koskevaan ratkaisuun ei voisi edelleenkään hakea muutosta, koska se käsiteltäisiin jatkossakin lain 18 §:n 1 momentin mukaisesti aina lainkäyttöasiana, eikä korkeimman hallinto-oikeuden lainkäyttöasioina tekemiin ratkaisuihin ole olemassa säännönmukaista muutoksenhakua sen toimiessa ylimpänä oikeusasteena. Ehdotettu muutos ei myöskään vaikuttaisi muutoksenhakuun vireillä olevassa oikeudenkäynnissä päätettävästä tiedon tai asiakirjan antamisesta, josta säädetään lain 18 §:n 2 momentissa.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentin pääsäännön mukaan jatkovalitus hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa. Ehdotetun muutoksen jälkeen muutoksenhaku ohjautuisi ensi asteena kaikkien oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain nojalla tehtyjen hallintopäätösten osalta hallinto-oikeuteen. Sen vuoksi lain nykyiseen 2 momenttiin sisältyvä sääntely jatkomuutoksenhaun valitusluvanvaraisuudesta kävisi tarpeettomaksi, ja se esitetään poistettavaksi.

Nykyisen 3 momentin viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin ehdotetaan muutettavaksi informatiiviseen muotoon, koska siitä ei enää miltään osin poikettaisi. Samalla se siirrettäisiin uuden pykälän ensimmäiseen eli ainoaan momenttiin.

7.5 Laki valmiuslain 130 §:n muuttamisesta

130 §. Muutoksenhaku. Valmiuslain (1152/2011) muutoksenhakua koskevan 130 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston, ministeriön ja Suomen Pankin päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muusta valmiuslaissa tarkoitettua päätöksestä saa valittaa hallinto-oikeuteen. Hallituksen esityksen eduskunnalle valmiuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 3/2008 vp) mukaan valitustie vastasi aiemman valmiuslain (1080/1991) 48 §:ää. Momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että muutoksenhaun osalta viitattaisiin informatiivisesti oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin. Näin muutoksenhakutie muuttuisi ministeriön ja Suomen Pankin päätösten osalta vastaamaan yleislain ajantasaista pääsääntöä, jonka mukaan muiden viranomaisten kuin valtioneuvoston yleisistunnon päätöksistä valitettaisiin hallinto-oikeuteen.

Kun informatiivinen viittaus muutoksenhaun yleislakiin lisättäisiin pykälän 1 momenttiin, olisi se tarpeeton 2 momentissa. Sen vuoksi viittaus ehdotetaan poistettavaksi 2 momentista.

Pykälän 2 momentin termi ”valituksesta” ehdotetaan muutettavaksi nykyisin käytettyyn termiin ”muutoksenhausta” ja termi ”valitusviranomainen” ehdotetaan muutettavaksi nykyisin käytettyyn termiin ”hallintotuomioistuin”.

7.6 Laki tietosuojalain 23 §:n 2 momentin kumoamisesta

23 §. *Komission päätökset.* Tietosuojalain (1050/2018) 23 §:n 2 momentin mukaan hallinto-oikeuden päätökseen tietosuojalain 23 §:n 1 momentissa tarkoitettussa ennakkoratkaisuasiassa saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Sääntely on päällekkäistä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentin kanssa.

Hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 29/2018 vp) mukaan valituslupasäännös koskee valittamista hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen riippumatta siitä, onko asia tullut hallinto-oikeudessa vireille valitusasiana tai hallintoriita-asiana tai muuna hallintolainkäyttöasiana. Lain tarkoittamia muita hallintolainkäyttöasioita ovat erilaiset hakemuksella tai esityksellä hallintotuomioistuimessa vireille pantavat asiat.

Koska oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain valituslupasäännös koskee myös hakemuksella hallinto-oikeudessa vireille tulleita asioita, on sääntely tältä osin yleislain kanssa päällekkäistä ja siten tarpeetonta. Sen vuoksi lain 23 §:n 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Momentin kumoaminen ei muuttaisi lain sisältöä, joten siirtymäsäännöstä ei ehdoteta otettavaksi tähän lakiin.

7.7 Laki tuomioistuinlain muuttamisesta

17 luku. Asiantuntijajäsenet

15 §. *Vakuutusosoikeuden työoloja tai yritystoiminnan olosuhteita tuntevien sekä sotilasvamma-asioita tuntevien asiantuntijajäsenten määräämistä koskeva ehdotus.* Tuomioistuinlain 17 luvun 15 §:ssä säädetään vakuutusosoikeuden työoloja tai yritystoiminnan olosuhteita tuntevien sekä sotilasvamma-asioita tuntevien asiantuntijajäsenten määräämistä koskevasta ehdotuksesta.

Pykälän 1 momentin 1 b alakohdan mukaan vakuutusosoikeuden työelämän ja työmarkkinoiden tai yritystoiminnan olosuhteita tuntevat jäsenet määrätään kunnallisen työmarkkinalaitoksen ja kunnallisia viranhaltijoita ja työntekijöitä edustavien pääsopijajärjestöjen ehdotuksesta. Lainkohtaa ehdotetaan muutettavaksi hyvinvointialueiden perustamisen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksen vuoksi. Uudistuksen yhteydessä kunnallisen työmarkkinalaitoksen tilalle on lailla kunnallisen työehtosopimuksista annetun lain muuttamisesta (628/2021) perustettu Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT. Viittaus kunnalliseen työmarkkinalaitokseen ehdotetaan siten ajantasaistettavaksi viittaukseksi Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT:iin. Lisäksi lainkohtaa on tarpeen täydentää lisäämällä siihen kunnallisia viranhaltijoita ja työntekijöitä edustavien pääsopijajärjestöjen lisäksi myös hyvinvointialueen viranhaltijoita ja työntekijöitä edustavat pääsopijajärjestöt.

Samanaikaisesti 1 f alakohdan mukaan vakuutusosoikeuden työelämän ja työmarkkinoiden tai yritystoiminnan olosuhteita tuntevat jäsenet määrätään puolustusministeriön ja edustavimpien korvauksensaajien oloja tuntevien järjestöjen ehdotuksesta, kun on kysymys sotilastapaturmasasioista. Laki tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä (1522/2016) tuli voimaan 1.1.2017, ja siitä lähtien vakuutusosoikeudessa on käsitelty uutena asia-

ryhmänä tapaturman ja palvelussairauden korvaamista kriisinhallintatehtävissä koskevat valitukset. Tuomioistuinlain 17 luvun 15 §:n 1 momentin 1 f alakohdan ilmaisu sotilastapaturma-asiat ei kata kriisinhallintatehtävissä siviilihenkilöille sattuneita tapaturmia ja sairauksia. Tämän vuoksi lainkohta on tarpeen ajantasaistaa siten, että siihen lisätään maininta myös kriisinhallintatapaturma-asioista vastaavasti kuin jäljempänä oikeudenkäynnistä vakuutus oikeudessa annettun lain 6 §:n 1 momentin 8 kohtaan.

IV A osa Tuomioistuinvirasto ja lautakunnat

Tuomioistuinlain IV A osan otsikko on Tuomioistuinvirasto ja lautakunnat. Osa sisältää vain 19 a luvun, jossa säädetään Tuomioistuinvirastosta. Tuomarivalintalautakunnasta säädetään lain 20 luvussa ja tuomarinkoulutuslautakunnasta lain 21 luvussa. 20 ja 21 luvut on voimassa olevassa laissa sijoitettu V osaan, jonka otsikkona on Erinäiset säännökset. Nämä lautakuntia koskevat 20 ja 21 luvut ehdotetaan tässä yhteydessä siirrettäväksi IV A osaan, jonne ne osien otsikoinnin perusteella varsinaisesti kuuluvat.

19 a luku. Tuomioistuinvirasto

7 §. Johtokunnan asettaminen ja kokoonpano. Pykälän 4 momentissa on rajattu, että kansanedustaja tai Ahvenanmaan maakuntapäivien, valtioneuvoston, Ahvenanmaan maakunnan hallituksen, kunnanvaltuuston tai kunnanhallituksen jäsen ei voi toimia Tuomioistuinviraston johtokunnassa.

Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) mukaan hyvinvointialueiden toimielimiä ovat aluevaltuustot ja aluehallitukset. Aluevaltuuston ja aluehallituksen jäsenen tehtävät ovat poliittisia tehtäviä kuten muutkin tuomioistuinlain 19 a luvun 7 §:n 4 momentissa luetellut tehtävät, eikä aluevaltuuston tai aluehallituksen jäsenen tulisi myöskään toimia Tuomioistuinviraston johtokunnassa. Tämän vuoksi tuomioistuinlain 19 a luvun 7 §:n 4 momentin luetteloon ehdotetaan lisättäväksi maininta aluevaltuuston ja aluehallituksen jäsenestä.

23 luku. Muutoksenhaku

1 §. Muutoksenhaku sivutoimilupaa koskevaan päätökseen. Tuomioistuinlain 23 luvun 1 §:ssä säädetään muutoksenhausta tuomarin sivutoimilupaa koskevasta hallintopäätöksestä. Pykälän 1 momentin mukaan muutosta saa hakea valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, mutta korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen haetaan kuitenkin muutosta asianomaiselta tuomioistuimelta, jossa asian käsittelee täysistunto.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle tuomioistuinlaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi (HE 7/2016 vp) lainkohta on perusteltu seuraavasti: ”Pykälän 1 momentin perusteella muutosta sivutoimilupaa koskevaan päätökseen haettaisiin virkamieslain 57 §:n 1 momentissa säädettyä vastaavasti korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden sivutoimilupa-asiassa antamaan päätökseen haettaisiin muutosta asianomaiselta tuomioistuimelta, jossa asian käsittelee täysistunto. Näiden tuomioistuinten toimivaltaan kuuluisi ratkaista tuomareitaan ja esittelijöitään sekä alempien tuomioistuinten päällikkötuomareita koskevat sivutoimilupa-asiat.”

Voimassa olevassa valtion virkamieslain (750/1994) 57 §:n 1 momentissa (34/2020) on muutoksenhaun osalta viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin ja tuomioistuimen tekemän tuomarin tai esittelijän sivutoiminta koskevan päätöksen osalta viittaus tuomioistuinlakiin. Aiemmassa sanamuodossa (387/2001) säädettiin tuomioistuinten osalta, että tuomioistuimen tekemään sivutoimipäätökseen haetaan muutosta kuitenkin valittamalla korkeimpaan

hallinto-oikeuteen. Tämä lisättiin valtion virkamieslakiin lakivaliokunnan mietinnön LaVM 5/2001 vp johdosta, jossa lisäystä perusteltiin seuraavasti: ”Tuomioistuimet eivät ole valtioneuvoston alaisia viranomaisia, vaikka kuuluvatkin budjettitaloudellisesti oikeusministeriön hallinnonalaan. Tästä syystä 57 §:n 1 momenttia on täydennettävä tuomioistuimen tekemää sivutoimipäätöstä koskevalla muutoksenhakusäännöksellä. Valiokunta ehdottaa, että tuomioistuimen sivutoimipäätökseen haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, joka on valtion virkamieslain mukaisten hallintoratkaisujen ylin tuomioistuinaste.”

Pääsäännön eli oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 8 §:n mukaisesti valitustie viranomaisen päätöksestä on valittaminen hallinto-oikeuteen. Toisin kuin aiemmin voimassa olleessa hallintolainkäyttölaisissa, oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 8 §:ssä ilmaistu pääsääntö kattaa kaikki viranomaiset, eikä vain valtioneuvoston alaisia viranomaisia. Sivutoimilupaa koskeva asia ratkaistaan tuomioistuimissa hallintoasiana. Muutoksenhaun keskittäminen muiden kuin ylimpien tuomioistuinten osalta korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei näin ollen ole oikeudenkäynnistä hallintoasioista annetun lain pääsäännön mukainen.

Tuomioistuinlain 23 luvun 1 §:n 1 momentin mukainen sivutoimilupapäätöksiä koskeva muutoksenhakutie ei yllä todetuista syistä vaikuta enää perustellulta ja se ehdotetaan siksi muutettavaksi muiden kuin ylimpien tuomioistuinten osalta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain pääsäännön mukaiseksi eli valittamiseksi hallinto-oikeuteen.

Ylimpiä tuomioistuimia koskeva erityissääntely muutoksenhaussa on kuitenkin edelleen oikeusastesystematiikan perusteella asianmukaista.

Sääntelyn muuttaminen pääsäännön mukaiseksi tarkoittaisi sitä, että jatkossa myös hallinto-oikeuden tämän lain nojalla tehtyyn sivutoimilupaa koskevaan päätökseen haettaisiin muutosta hallinto-oikeudelta. Muihinkin hallinto-oikeuden tekemiin hallintopäätöksiin, kuten esimerkiksi valtion virkamieslain (750/1994) mukaisiin päätöksiin, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeudessa asian ratkaisee esteetön kokoonpano.

Tämän muutoksen jälkeen muutoksenhaku ohjautuisi ensi asteena muiden paitsi ylimpien tuomioistuinten tuomareiden sivutoimilupaa koskevista päätöksistä hallinto-oikeuteen. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentin pääsäännön mukaan jatkovalitus hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa.

2 §. *Muutoksenhaku kirjallista varoitusta koskevaan päätökseen.* Tuomioistuinlain 23 luvun 2 §:ssä säädetään muutoksenhausta tuomarille annettavaa kirjallista varoitusta koskevaan päätökseen. Pykälän 1 momentin mukaan kirjallista varoitusta koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla. Asia on muutoksenhakutuomioistuimessa käsiteltävä lainkäyttöasiana kiireellisesti.

Pykälän 1 momentin ensimmäinen virke ehdotetaan yhdistettäväksi toiseen momenttiin. Pykälän 1 momentin toisen virkkeen maininta asian käsittelemisestä muutoksenhakutuomioistuimessa lainkäyttöasiana ei ole tarpeen, koska asiat käsitellään muutoksenhaussa aina lainkäyttöasioina. Näiden muutosten jälkeen momenttiin jäisi ainoastaan muutoksenhakutuomioistuimen velvollisuus asian käsittelyyn kiireellisenä. Sen vuoksi nykyinen 2 momentti ehdotetaan siirrettäväksi 1 momentiksi ja nykyinen 1 momentti 2 momentiksi.

Voimassa olevassa laissa pykälän 2 momentin mukaan muutoksenhaku on osoitettu tuomioistuinlinjan mukaisesti ylempään tuomioistuimeen, paitsi korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen haetaan kuitenkin muutosta asianomaiselta tuomioistuimelta, jossa asian käsittelee täysistunto.

Tuomioistuinlakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 7/2016 vp) pykälää on perusteltu seuraavasti: ”Säännökset vastaisivat valtion virkamieslain 53 a §:n 1 momentissa säädettyä.” Valtion virkamieslain 53 a ja 54 a §:n kumoamista on samassa hallituksen esityksessä perusteltu seuraavasti: ”Kyseiset pykälät koskevat muutoksenhakua päätökseen, jolla tuomarille on annettu kirjallinen varoitus tai jolla hänelle on annettu ero työkyvyn menettämisen perusteella. Muutoksenhausta tulisi säännökset tuomioistuinlain 23 lukuun, joten puheena olevat pykälät kumottaisiin. Tuomareiden osalta toimivaltaisiin viranomaisiin ei tulisi muutoksia. Sen sijaan korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden esittelijöihin sovellettaisiin tältäkin osin tuomareita koskevia tuomioistuinlain säännöksiä.”

Valtion virkamieslain aiemmin voimassa ollutta 53 a §:ää oli perusteltu hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi rikoslain 2 luvun 7 ja 10 §:n sekä valtion virkamieslain muuttamisesta (HE 33/2008 vp) säätämisyjärjestysperusteluissa seuraavasti: ”Tuomarille annettava virkamieslain mukainen varoitus ei voisi johtaa viran menettämiseen. Päällikkötuomarin antama varoitus on oikeudellisesti hallintopäätös. Muutoksenhaku hallintomenettelyyn kuuluviin hallintoasioissa on hallintolainkäyttöä. Perustuslain 99 §:n 1 momentin mukaan ylintä tuomiovaltaa hallintolainkäyttöasioissa käyttää korkein hallinto-oikeus. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on pitänyt muutoksenhaun ohjaamista hallintoratkaisusta yleiseen tuomioistuimeen poikkeuksellisenä järjestelynä, joka edellyttää erityisiä perusteita (PeVL 4/2005, 32/2005, 54/2001, 12/2001 ja 9/2001 vp). Tämän vuoksi muutoksenhakukeinoksi varoitukseen ehdotetaan oikaisua virkamieslautakunnalle, jonka ratkaisuun voidaan hakea muutosta valittamalla korkeimmalta hallinto-oikeudelta.”

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 36/2008 vp) asiaa on käsitelty seuraavasti: ”Valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että varoituksesta voisi ensisijaisesti tehdä oikaisuvaatimuksen virkamieslautakuntaan. Perustuslakivaliokunnan mielestä erityisesti tuomareiden riippumattomuuden vuoksi on ongelmallista, jos oikeusturvatie osoitetaan tuomioistuinlaitoksen ulkopuolelle. Siksi valiokunta on pitänyt välttämättömänä, että tuomarin saamasta varoituksesta järjestetään muutoksenhakumahdollisuus asianomaisen tuomioistuinlinjan sisällä. Perustuslakivaliokunnan mukaan lakiehdotuksen tällainen tarkistaminen on edellytys sen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.”

Lakivaliokunnan mietinnön (LaVM 1/2009 vp) perusteella muutoksenhakutietä on muutettu siten, että siitä on poistettu oikaisuvaatimusvaihe. Lakivaliokunta on perustellut asiaa seuraavasti: ”Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella lakivaliokunta ehdottaa lakiin uutta 53 a §:ää, jossa säädetään muutoksenhausta päätökseen antaa tuomarille kirjallinen varoitus. Pykälän mukaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla. Muutoksenhaku tapahtuu tuomioistuinlinjassa. Käräjäoikeuden laamannin päätökseen haetaan muutosta hovioikeudelta. Hovioikeuden ja työtuomioistuimen presidentin päätökseen haetaan muutosta korkeimmalta oikeudelta. Hallinto-oikeuden, markkinaoikeuden ja vakuutus-oikeuden ylituomarin päätökseen haetaan muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidentin päätökseen haetaan muutosta kyseiseltä tuomioistuimelta ja valituksen käsittelee täysistunto.”

Pääsäännön eli oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 8 §:n mukaisesti valitustie viranomaisen päätöksestä on valittaminen hallinto-oikeuteen. Kirjallista varoitusta koskeva asia ratkaistaan tuomioistuimissa hallintoasiana. Muutoksenhaun ohjaaminen tuomioistuinlinjan mukaisesti ylempään asteen tuomioistuimeen muiden kuin ylimpien tuomioistuinten osalta ei ole oikeudenkäynnistä hallintoasioista annetun lain pääsäännön mukainen.

Tuomioistuinlain 23 luvun 2 §:n 2 momentin mukainen muutoksenhakutie kirjallisia varoituksia koskeviin päätöksiin ehdotetaan muutettavaksi muiden kuin ylimpien tuomioistuinten osalta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain pääsäännön mukaiseksi eli valittamiseksi hallinto-oikeuteen. Yleisissä tuomioistuimissa ei muutoinkaan käsitellä hallintopäätöksistä tehtäviä valituksia, joten se ei ole enää perusteltua tuomareille annettavien kirjallisten varoitusten osalta. Lisäksi kaikki muutkin virkamiesoikeudelliset asiat käsitellään hallintotuomioistuimissa. Kirjallisia varoituksia koskevien päätösten muutoksenhakutien yhtenäistäminen vaikuttaisi myös oikeudenkäyntimaksuja ja -kuluja yhtenäistävasti siten, että ne määräytyisivät samojen periaatteiden mukaisesti näissä valitusasioissa riippumatta siitä, onko työnantajatuomioistuin yleinen tuomioistuin vai hallintotuomioistuin. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 36/2008 vp) ja lakivaliokunnan mietinnössä (LaVM 1/2009 vp) edellytetty muutoksenhakutien pysyminen tuomioistuinlaitoksen sisällä täytyisi edelleen.

Ylimpiä tuomioistuimia koskeva erityissäätely muutoksenhaussa on edelleen oikeusastesystematiikan perusteella asianmukaista.

Sääntelyn muuttaminen pääsäännön mukaiseksi tarkoittaisi sitä, että jatkossa myös hallinto-oikeuden tämän lain nojalla tehtyyn kirjallista varoitusta koskevaan päätökseen haettaisiin muutosta hallinto-oikeudelta. Muihinkin hallinto-oikeuden tekemiin hallintopäätöksiin, kuten esimerkiksi valtion virkamieslain (750/1994) mukaisiin päätöksiin, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeudessa asian ratkaisee esteetön kokoonpano.

Tämän muutoksen jälkeen muutoksenhaku ohjautuisi ensi asteena muiden paitsi ylimpien tuomioistuinten tuomareille annetuista kirjallista varoitusta koskevista päätöksistä hallinto-oikeuteen. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentin pääsäännön mukaan jatkovalitus hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa.

3 §. Muutoksenhaku virantoimituksesta pidättämistä koskevaan päätökseen. Tuomioistuinlain 23 luvun 3 §:ssä säädetään muutoksenhausta tuomarin virantoimituksesta pidättämistä koskevaan päätökseen. Pykälän 1 momentin mukaan virantoimituksesta pidättämistä koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla. Asia on muutoksenhakutuomioistuimessa käsiteltävä lainkäyttöasiana kiireellisesti.

Pykälän 1 momentin ensimmäinen virke ehdotetaan yhdistettäväksi toiseen momenttiin. Pykälän 1 momentin toisen virkkeen maininta asian käsittelemisestä muutoksenhakutuomioistuimessa lainkäyttöasiana ei ole tarpeen, koska asiat käsitellään muutoksenhaussa aina lainkäyttöasioina. Näiden muutosten jälkeen momenttiin jää ainoastaan muutoksenhakutuomioistuimen velvollisuus asian käsittelyyn kiireellisenä. Sen vuoksi nykyinen 2 momentti ehdotetaan siirrettäväksi 1 momentiksi ja nykyinen 1 momentti 2 momentiksi.

Voimassa olevassa laissa pykälän 2 momentin mukaan muutoksenhaku on osoitettu tuomioistuinlinjan mukaisesti ylempään tuomioistuimeen, paitsi korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen haetaan kuitenkin muutosta asianomaiselta tuomioistuimelta, jossa asian käsittelee täysistunto.

Tuomioistuinlakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 7/2016 vp) 23 luvun 3 §:ää on perusteltu seuraavasti: ”Valtion virkamieslain 53 §:n 2 momentin mukaan päätöksestä, jolla tuomari on pidätetty virastaan, voidaan valittaa hallinto-oikeuteen. Muutoksenhakua koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi. Pykälän 1 ja 2 momentin mukaan muutoksenhaku ohjau-

tuisi tuomioistuinlinjoittain asianomaiseen ylempään tuomioistuimeen. Näin ollen muutoksenhaku järjestyisi tämän saman periaatteen mukaisesti kuin haettaessa muutosta päätökseen, jolla tuomarille on annettu kirjallinen varoitus.”

Pääsäännön eli oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 8 §:n mukaisesti valitustie viranomaisen päätöksestä on valittaminen hallinto-oikeuteen. Virantoimitusta pidättämistä koskeva asia ratkaistaan tuomioistuimissa hallintoasiana. Muutoksenhaun ohjaaminen tuomioistuinlinjan mukaisesti ylempään tuomioistuimeen muiden kuin ylimpien tuomioistuinten osalta ei ole oikeudenkäynnistä hallintoasioista annetun lain pääsäännön mukainen.

Tuomioistuinlain 23 luvun 3 §:n 2 momentin mukainen muutoksenhakutie virantoimituksesta pidättämistä koskeviin päätöksiin ehdotetaan muutettavaksi muiden kuin ylimpien tuomioistuinten osalta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain pääsäännön mukaiseksi eli valittamiseksi hallinto-oikeuteen. Yleisissä tuomioistuimissa ei muutoinkaan käsitellä hallintopäätöksistä tehtäviä valituksia, joten se ei ole perusteltua tuomareita koskevien virantoimituksista pidättämistenkään osalta. Lisäksi kaikki muutkin virkamiesoikeudelliset asiat käsitellään hallintotuomioistuimissa. Virantoimituksesta pidättämistä koskevien päätösten muutoksenhakutien yhtenäistäminen vaikuttaisi myös oikeudenkäyntimaksuja ja -kuluja yhtenäistävasti siten, että ne määräytyisivät samojen periaatteiden mukaisesti näissä valitusasioissa riippumatta siitä, onko työnantajatuomioistuin yleinen tuomioistuin vai hallintotuomioistuin. Muutos vastaisi myös saman lain 23 luvun 2 §:ään esitettävää muutosta. Ylimpiä tuomioistuimia koskeva erityissääntely muutoksenhaussa on edelleen oikeusastesystematiikan perusteella asianmukaista.

Sääntelyn muuttaminen pääsäännön mukaiseksi tarkoittaisi sitä, että jatkossa myös hallinto-oikeuden tämän lain nojalla tehtyyn virantoimituksesta pidättämistä koskevaan päätökseen haettaisiin muutosta hallinto-oikeudelta. Muihinkin hallinto-oikeuden tekemiin hallintopäätöksiin, kuten esimerkiksi valtion virkamieslain (750/1994) mukaisiin päätöksiin, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeudessa asian ratkaisee esteetön kokoonpano.

Tämän muutoksen jälkeen muutoksenhaku ohjautuisi ensi asteena muiden paitsi ylimpien tuomioistuinten tuomareiden virantoimituksista pidättämisiä koskevista päätöksistä hallinto-oikeuteen. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentin pääsäännön mukaan jatkovalitus hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa.

5 §. *Muutoksenhaku asiantuntijajäsenen tehtävästä vapauttamista koskevaan päätökseen.* Tuomioistuinlain 23 luvun 5 §:ssä säädetään muutoksenhausta asiantuntijan tehtävistä vapauttamista koskevista päätöksistä siinä tapauksessa, ettei asiantuntijajäsenelle ole enää terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) nojalla oikeutta toimia laillistettuna lääkärinä tai sitä oikeutta on rajoitettu. Pykälän 1 momentin mukaan muutosta saa hakea valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Vain hallinto-oikeuksissa ja vakuutusosoikeuksissa on lain 17 luvun 21 §:ssä tarkoitettuja asiantuntijajäseniä, joiden kelpoisuusvaatimuksena on se, että asiantuntijajäsen on laillistettu lääkäri tai erikoislääkäri. Siksi tehtävästä vapauttaminen voi kuulua ensi asteena ratkaistavaksi vain näille tuomioistuimille, kun ensi asteen hallintopäätös tehdään asianomaisessa tuomioistuimessa.

Tuomioistuinlakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 7/2016 vp) pykälää on perusteltu seuraavasti: ”Edellä 17 luvun 21 §:n perusteluissa todetulla tavalla, tehtävästä vapautetulla asi-

antuntijajäsenellä olisi oikeus hakea muutosta hallinto-oikeuden tai vakuutus-oikeuden päätökseen. Tästä säädettäisiin pykälän 1 momentissa. Muutosta haettaisiin korkeimmalta hallinto-oikeudelta, jossa asia olisi käsiteltävä kiireellisenä.”

Tuomioistuinlain 17 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan asiantuntijajäsenen oikeuteen pysyä tehtävässään sinä aikana, joksi hänet on määrätty, sovelletaan 18–21 §:ssä säädetyn poikkeuksin, mitä tuomarin viran haltijan oikeudesta pysyä virassaan säädetään. Asiantuntijajäsenen vapauttamisen menettely 17 luvun 21 §:n tarkoittamissa tapauksissa muodostaa siten poikkeuksen tuomarin virassapysymisoikeuteen, ja kyseiset asiat ratkaistaan hallintopäätöksinä eikä lainkäyttöasioina hallinto-oikeudessa ja vakuutus-oikeudessa.

Pääsäännön eli oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 8 §:n mukaisesti valitustie viranomaisen päätöksestä on valittaminen hallinto-oikeuteen. Asiantuntijan tehtävistä vapauttamista koskeva asia ratkaistaan tuomioistuimissa hallintoasiana. Muutoksenhaun keskittäminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei ole oikeudenkäynnistä hallintoasioista annetun lain pääsäännön mukainen.

Tuomioistuinlain 23 luvun 5 §:n 1 momentin mukainen asiantuntijajäsenen tehtävistä vapauttamista koskevia päätöksiä koskeva muutoksenhakutie ehdotetaan muutettavaksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain pääsäännön mukaiseksi eli valittamiseksi hallinto-oikeuteen.

Sääntelyn muuttaminen pääsäännön mukaiseksi tarkoittaisi sitä, että jatkossa myös hallinto-oikeuden asiantuntijajäsenen tehtävistä vapauttamista koskevaan päätökseen haettaisiin muutosta hallinto-oikeudelta. Muihinkin hallinto-oikeuden tekemiin hallintopäätöksiin, kuten esimerkiksi valtion virkamieslain (750/1994) mukaisiin päätöksiin, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeudessa asian ratkaisee esteetön kokoonpano.

Tämän muutoksen jälkeen muutoksenhaku ohjautuisi ensi asteena asiantuntijajäsenen vapauttamista koskevista päätöksistä hallinto-oikeuteen. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentin pääsäännön mukaan jatkovalitus hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa.

6 §. *Muutoksenhaku tuomarinkoulutuslautakunnan päätökseen.* Tuomioistuinlain 23 luvun 6 §:ssä säädetään muutoksenhausta tuomarinkoulutuslautakunnan päätökseen.

Pykälän 1 momentissa on yleislaista poikkeava sääntely valitusajasta. Sen vuoksi viittaus hallintolain soveltamiseen oikaisuvaatimusmenettelyssä ehdotetaan muutettavaksi aineelliseen muotoon.

Pykälän 3 momentissa on viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin. Tämä viittaus ehdotetaan poistettavaksi. Tuomioistuinlain 23 lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 9 §, joka sisältäisi kaikki 23 luvun hallinnollista muutoksenhakua koskevat pykälät kattavan viittauksen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain soveltamiseen, joten erillinen viittaus 6 §:ssä sovellettavaan yleislakiin on tämän jälkeen tarpeeton.

8 §. *Muutoksenhaku Tuomioistuinviraston päätökseen.* Tuomioistuinlain 23 luvun 8 §:ssä säädetään muutoksenhausta Tuomioistuinviraston päätökseen. Pykälän 2 momentin mukaan Tuomioistuinviraston päätösten muutoksenhaku on keskitetty viraston sijaintipaikkakunnan mukaan määräytyvään hallinto-oikeuteen.

Tuomioistuinlain 23 luvun 8 §:n säätämiseen ajankohtana (laki tuomioistuinlain muuttamisesta 209/2019) voimassa oli vielä hallintolainkäyttölaki, jonka 12 §:n 2 momentin mukaan sellaisen

viranomaisen päätöksestä, jonka toimialueena on koko maa, valitus tehtiin sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiiriin päätös olennaisesti liittyi sen vuoksi, että tässä tuomiopiirissä sijaitti sen henkilön kotikunta, johon päätös pääosin liittyi. Tuomioistuinviraston päätöksiä koskevien valitusten keskittämistä on perusteltu hallituksen esityksessä Tuomioistuinvirastoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 136/2018 vp) seuraavasti: ”Valitusten hajaantumisen estämiseksi pykälässä säädettäisiin, että valitus käsiteltäisiin aina viraston sijaintipaikan hallinto-oikeudessa.”

Nykyisin voimassa olevassa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 10 §:ssä säädetään toimivaltaisesta tuomioistuimesta eri tavalla kuin hallintolainkäyttölaissa. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 10 §:n 4 momentin mukaan, jos päätöksen tehneen viranomaisen toimialueena on koko maa, ja päätös koskee useaa henkilöä, joiden kotipaikat sijaitsevat eri hallinto-oikeuksien tuomiopiireissä, toimivaltainen on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä viranomaisen päätoimipaikka sijaitsee. Jollei tätä perustetta voida käyttää, toimivaltainen on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä päätös on tehty.

Näin ollen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain voimaantulon jälkeen eli vuoden 2020 alusta lähtien Tuomioistuinviraston päätöksiin ei ole enää liittynyt riskiä siitä, että samaa asiaa koskevia valituksia tulisi vireille eri hallintotuomioistuimissa. Erillinen forumsäännös valitusten keskittämisestä tiettyyn hallinto-oikeuteen ei ole siten enää tarpeen sen varmistamiseksi, että valitukset samasta päätöksestä ohjautuisivat samaan hallinto-oikeuteen. Lisäksi osa Tuomioistuinviraston tekemistä päätöksistä on vain yhtä asianosaista koskevia yksilöpäätöksiä esimerkiksi virkamiesoikeudellisissa asioissa. Näiden asioiden muutoksenhaussa saattaa olla tarvetta suulliselle valmistelulle tai suulliselle käsittelylle, joten ne olisi myös tämän vuoksi perusteltua ratkaista pääsäännön mukaisesti valittajan kotipaikan mukaan määräytyvässä hallinto-oikeudessa. Näiden syiden vuoksi tuomioistuinlain 23 luvun 8 §:n 2 momentin Tuomioistuinvirastoa koskevan muutoksenhaun keskittäminen viraston sijaintipaikan mukaan määräytyvään hallinto-oikeuteen ehdotetaan poistettavaksi. Tämän jälkeen Tuomioistuinviraston päätösten muutoksenhakutie olisi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain pääsäännön mukainen eli muutosta haettaisiin valittamalla kulloinkin toimivaltaiseen alueelliseen hallinto-oikeuteen.

Lisäksi pykälän 2 momentissa on viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin. Tämä viittaus ehdotetaan poistettavaksi. Tuomioistuinlain 23 lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 9 §, joka sisältää kaikki 23 luvun hallinnollista muutoksenhakua koskevat pykälät kattavan viittauksen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain soveltamiseen, joten erillinen viittaus 8 §:ssä sovellettavaan yleislakiin on tämän jälkeen tarpeeton.

9 §. Viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin. Tässä yhteydessä ehdotetaan 23 lukuun lisättäväksi uusi 9 §, joka sisältäisi aineellisen viittauksen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin.

Viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin poistettaisiin samalla lain 23 luvun 6 ja 8 §:stä. Tämä olisi perusteltua sen vuoksi, että ehdotettujen muutosten jälkeen kaikki 23 luvun sääntelemät muutoksenhakutilanteet, lukuun ottamatta korkeimmassa oikeudessa käsiteltäviä 1–3 §:n mukaisia asioita ja 4 §:n mukaista muutoksenhakua työkyvyttömyyden perusteella annettavaa eroa koskevaan asiaan, olisivat hallinnollista muutoksenhakua, jossa noudatettaisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia. Erillinen viittaus sovellettavaan yleislakiin vain joissain luvun pykälissä ei olisi riittävän informatiivinen enää jatkossa, ja viittauksen toistaminen jokaisen pykälän osalta erikseen ei olisi sääntelyteknisesti optimaalista.

7.8 Laki oikeudenkäynnistä vakuutus oikeudessa annetun lain 6 §:n muuttamisesta

6 §. *Työoloja tai yritystoimintaa tuntevien jäsenten osallistuminen kokoonpanoon.* Oikeudenkäynnistä vakuutus oikeudessa annetun lain (677/2016) 6 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan kokoonpanoon kuuluu työoloja tai yritystoimintaa tuntevia jäseniä, kun on kysymys kunnan palveluksessa olevien ansioeläkeasioista. Hyvinvointialueiden perustamisen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksen vuoksi lainkohta on tarpeen ajantasaisesti koskemaan myös hyvinvointialueen palveluksessa olevien ansioeläkeasioita.

Lisäksi oikeudenkäynnistä vakuutus oikeudessa annetun lain 6 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan kokoonpanoon kuuluu työoloja tai yritystoimintaa tuntevia jäseniä, kun on kysymys sotilastapaturma-asioista. Laki tapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä (1522/2016) tuli voimaan 1.1.2017, ja tästä lähtien vakuutus oikeudessa on käsitelty uutena asiaryhmänä tapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä koskevat valitukset. Oikeudenkäynnistä vakuutus oikeudessa annetun lain 6 §:n 1 momentin 8 kohdassa käytetty ilmaisu sotilastapaturma-asiat ei kata kriisinhallintatehtävissä siviilihenkilöille sattuneita tapaturmia ja sairauksia. Tämän vuoksi lainkohta on tarpeen ajantasaisesti siten, että siihen lisätään maininta myös kriisinhallintatapaturma-asioista.

7.9 Laki oikeudenkäynnistä työtuomioistuimessa annetun lain muuttamisesta

1 §. Oikeudenkäynnistä työtuomioistuimessa annetun lain 1 §:ssä säädetään työtuomioistuimen toimivallasta. Pykälän 1 momentissa viitataan muun ohessa kunnalliseen virkaehtosopimuslakiin (669/1970). Kyseinen laki on hyvinvointialueiden perustamisen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksen yhteydessä lailla kunnallisen virkaehtosopimuksista annetun lain muuttamisesta (629/2021) laajennettu kattamaan myös hyvinvointialueiden virkasopimukset. Lain nimi on muutettu laiksi kunnan ja hyvinvointialueen virkaehtosopimuksista. Oikeudenkäynnistä työtuomioistuimessa annetun lain 1 §:n 1 momentin viittaus kyseiseen lakiin esitetään ajantasaisesti vastaamaan lain uutta nimeä.

11 §. Myös lain 11 §:n 1 momentissa on viittaus kunnalliseen virkaehtosopimuslakiin, joka esitetään ajantasaisesti vastaavasti kuin 1 §:n 1 momentissa oleva viittaus.

13 §. Lain 13 §:ssä säädetään virkaehtosopimusta koskevan kanteen käsittelystä. Pykälän 2 ja 5 momentin toimijoita koskevia luetteloita ehdotetaan hyvinvointialueiden perustamisen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksen vuoksi täydennettäväksi hyvinvointialueilla.

Lisäksi lain 13 §:n 3 ja 5 momentin luetteloita virkaehtosopimustahoista ehdotetaan ajantasaisesti vastaavaksi hyvinvointialueen perustamisen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksen vuoksi. Uudistuksen yhteydessä kunnallisen työmarkkinalaitoksen tilalle on lailla kunnallisen työehtosopimuksista annetun lain muuttamisesta (628/2021) perustettu Kunta- ja hyvinvointialueuetyönantajat KT. Viittaukset kunnalliseen työmarkkinalaitokseen ehdotetaan siten ajantasaisesti vastaavaksi viittaukseksi Kunta- ja hyvinvointialueuetyönantajat KT:iin.

Myös lain 13 §:n 4 ja 5 momentissa on viittaukset kunnalliseen virkaehtosopimuslakiin, jotka esitetään ajantasaisesti vastaavasti kuin 1 §:n 1 momentissa ja 11 §:n 1 momentissa olevat viittaukset.

46 §. Pykälän mukaan valtion ja kunnan sekä muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomaiset ovat pyynnöstä velvolliset antamaan tietoja ja muuta virka-apua työtuomioistuimelle.

Pykälässä säädetty velvollisuus laajennettaisiin hyvinvointialueiden perustamisen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksen johdosta koskemaan myös hyvinvointialuetta.

7.10 Laki tuomioistuinmaksulain 8 §:n muuttamisesta

8 §. *Viranomaisten ja eräiden muiden vapauttaminen maksuista.* Tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 8 §:ssä säädetään viranomaisten ja eräiden muiden vapauttamisesta maksuista. Pykälän 1 momentin 3 ja 7 kohdan luetteloita on hyvinvointialueiden perustamisen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksen vuoksi täydennettävä hyvinvointialueen viranomaisilla.

7.11 Laki kuvaohjelmalain muuttamisesta

30 §. *Muutoksenhaku luokittelupäätökseen.* Kuvaohjelmalain (710/2011) 30 §:n 1 momentissa säädetään oikaisuvaatimusmenettelystä kuvaohjelmaluokittelijan luokittelupäätökseen. Momentin viittaus hallintolakiin ehdotetaan muutettavaksi informatiiviseen muotoon.

Lisäksi 30 §:n 1 momentissa määritellään, että asianosainen saa tehdä oikaisuvaatimuksen. Tämä määritelmä on tarpeetonta päällekkäistä sääntelyä oikaisuvaatimusmenettelyä koskevan hallintolain 49 b §:n 2 momentin kanssa, jossa on määriteltä oikaisuvaatimuksen tekemiseen oikeutetut tahot. Siksi tämä päällekkäinen sääntely ehdotetaan poistettavaksi kuvaohjelmalaista.

Lain 30 §:n 2 momentissa on viittaus kumottuun hallintolainkäyttölakiin. Viittaus ehdotetaan ajantasaistettavaksi viittaukseksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin.

31 §. *Muutoksenhaku Kansallisen audiovisuaalisen instituutin muuhun päätökseen.* Lain 31 §:n 1 momentissa on viittaus kumottuun hallintolainkäyttölakiin. Viittaus ehdotetaan ajantasaistettavaksi viittaukseksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin.

Lain 31 §:n 2 momentissa säädettyyn oikaisuvaatimusmenettelyyn liittyvä viittaus hallintolakiin ehdotetaan muutettavaksi informatiiviseen muotoon.

Lisäksi lain 31 §:n 2 momentissa määritellään, että asianosainen saa tehdä oikaisuvaatimuksen. Tämä määritelmä on tarpeetonta päällekkäistä sääntelyä oikaisuvaatimusmenettelyä koskevan hallintolain 49 b §:n 2 momentin kanssa, jossa on määriteltä oikaisuvaatimuksen tekemiseen oikeutetut tahot. Siksi tämä päällekkäinen sääntely ehdotetaan poistettavaksi kuvaohjelmalaista.

Voimassa olevan lain 31 §:n 2 momentti oikaisuvaatimuksesta ehdotetaan siirrettäväksi pykälän 1 momentiksi ja voimassa olevan lain 31 §:n 1 momentti valituksesta ehdotetaan siirrettäväksi 2 momentiksi. Oikaisuvaatimusvaihe edeltää valitusta, ja siksi esitysjärjestys laissa olisi näin päin loogisempi ja vastaisi myös lain 30 §:n 1 ja 2 momentin järjestystä.

Lain 31 §:n 3 momentissa on sääntelyä oikaisuvaatimukseen annetun päätöksen muutoksenhaussa sovellettavasta yleislaista. Tämä on tarpeetonta päällekkäistä sääntelyä, kun pykälässä on jo aiemmin informatiivinen viittaus sovellettavaan yleislakiin. Tämän vuoksi pykälän 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi.

Lain 31 §:n 4 momentissa säännellään muutoksenhausta hallinto-oikeuden päätökseen. Sääntely on päällekkäistä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentin kanssa ja siten tarpeetonta. Jatkomuutoksenhaun valitusluvanvaraisuus korkeimpaan hallinto-oikeuteen on oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain voimaan tulon jälkeen ollut voimassa olevaa

oikeutta kaikkien tämän lain nojalla hallinto-oikeudessa tehtävien päätösten osalta. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 127 §:n voimaantulosäännöksen mukaan muualla laissa olevalla viittauksella hallintolainkäyttölakiin tarkoitetaan tämän lain voimaan tultua viittausta tähän lakiin. Näin ollen muun lain sääntely, jonka mukaan hallinto-oikeuden päätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, merkitsee oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain voimaan tulon jälkeen, että sovellettaviksi tulevat myös uuden yleislain säännökset valituslupamenettelystä. Siksi erityislaissa ei tarvita enää sääntelyä suorasta jatkovalitusoikeudesta eikä jatkovalituksen luvanvaraisuudesta. Tämän vuoksi lain 31 §:n 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi.

33 §. Muutoksenhaku kuvaohjelmalautakunnan päätökseen. Kuvaohjelmalain 33 §:n mukaan kuvaohjelmalautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Hallituksen esityksessä eduskunnalle kuvaohjelmalainsäädännön uudistamiseksi (HE 190/2010 vp) pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan seuraavaa: ”Muutoksenhakumenettely, jossa olisi erillinen kuvaohjelmalautakunta, jonka päätöksestä valitetaan suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen, poikkeaa yleisestä hallintoasioissa noudatettavasta sääntelytavasta. Luokittelua koskevassa muutoksenhaussa on kohteena kuvaohjelma, joka on yleensä ensimmäistä kertaa tulossa tarjottavaksi. Ajallisesti pitkä, vähintään kuukausia kestävä muutoksenhakuprosessi voisi lykätä ohjelman tarjoamista. Lisäksi on katsottava, että valittaja oikeusturva toteutuu tarkoituksensa mukaisesti, kun käytössä on viranomaisen päätöksen jälkeen kaksi valitusastetta, joista ensimmäinen koostuu erityisesti toimialaan perehtyneistä jäsenistä.”

Muutoksenhakutie ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaista pääsääntöä, jonka mukaan muutoksenhakutie muista viranomaisen päätöksistä kuin valtioneuvoston yleisistunnon päätöksistä on valittaminen hallinto-oikeuteen. Muutoksenhakutie muutettaisiin siten kuvaohjelmalautakunnan päätöksistä hallinto-oikeuteen.

Keskittämistä yhteen hallinto-oikeuteen pidetään perusteltuna ratkaisuna. Valitusten määrä asiaryhmissä on vähäinen, valituksia ei edes tehdä vuosittain. Lisäksi valitukset ovat tähän asti olleet keskitetyksi ratkaistavina korkeimmassa hallinto-oikeudessa, ja lautakunnan päätöksiin liittyvien valitusten käsittely edellyttää perehtymistä lautakunnan toimialaan. Keskittäminen voisi turvata hajauttamista paremmin asiantuntijuuden säilyttämisen ja oikeuskäytännön yhtenäisyyden jatkossakin.

Samalla pykälään ehdotetaan lisättäväksi viittaus muutoksenhaussa sovellettavasta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetusta laista vastaavasti kuin kuvaohjelmalain 30 ja 31 §:ssä.

Koska oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain voimaantulon myötä jatkomuutoksenhaku korkeimpaan hallinto-oikeuteen on valitusluvanvaraista, ei muutoksen arvioida pidentävän olennaisesti muutoksenhakuprosessin kestoja.

7.12 Laki maakaasumarkkinalain 96 ja 97 §:n muuttamisesta

96 §. Muutoksenhaku. Maakaasumarkkinalain (587/2017) 96 §:n 4 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön 12 §:n nojalla tekemään päätökseen sekä hallinto-oikeuden ja markkina-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle maakaasumarkkinalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 50/2017 vp) säännöstä on perusteltu seuraavasti: ”Muutoksenhakumenettely muodostaisi poikkeuksen hallintolainkäyttölain 7 §:n säännökseen, jonka mukaan ministeriön tekemään päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta. Hankeluvan myöntämisen edellytyksenä olisi, että maan rajan ylittävän siirtoputken rakentaminen on maakaasumarkkinoiden kehityksen ja

vastavuoroisuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Ulkomaanyhteyksiä koskevalla hankelupamenettelyllä säädettäisiin energiapolitiikasta vastaavalle työ- ja elinkeinoministeriölle mahdollisuus vaikuttaa siihen, miten maamme kaasuntuontiyhteyksiä kehitetään. Arvioitaessa hankkeen tarkoituksenmukaisuutta maakaasumarkkinoiden kehityksen kannalta olisi tarpeellista arvioida ainakin niitä vaikutuksia, joita hankkeella olisi maakaasujärjestelmään ja maakaasuverkkoon, maakaasun toimitusvarmuuteen ja energiahuollon varmuuteen sekä maakaasun tarjontaan ja hintaan. Vastavuoroisuuskriteerin täyttymistä arvioitaessa tulisi arvioinnin kohdistua ainakin toisen maan maakaasumarkkinoiden avaamiseen tasoon ja vastavuoroisten kilpailuedellytysten olemassaoloon. Vastavuoroiset kilpailuedellytykset liittyvät esimerkiksi markkinoille pääsyyn, infrastruktuuriin, ympäristönormeihin ja energiaturvallisuuteen. Lisäksi tulisi ottaa huomioon EU:n yhteinen politiikka suhteessa kolmansiin maihin. Edelleen hankelupaharkinnassa tulisi ottaa huomioon hankkeen merkitys maakaasun sisämarkkinoille. Koska ministeriön harkintavalta hankelupa-asioissa on hyvin laaja ja lähestyy tarkoituksenmukaisuusharkintaa, on perusteltua ohjata muutoksenhaku ministeriön päätöksestä suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen.”

Tämä perustelu on edelleen relevantti, joten lainkohtaa ei esitetä muutettavaksi työ- ja elinkeinoministeriön päätöksen muutoksenhakutien osalta.

Energiavirasto on maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/73/EY ja maakaasunsiirtoverkkoihin pääsyä koskevista edellytyksistä ja asetuksen (EY) N:o 1775/2005 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 715/2009 tarkoittama kansallinen sääntelyviranomainen. Mainittu direktiivi edellyttää jäsenvaltioiden varmistavan, että kansallinen sääntelyviranomainen voi suorittaa sille unionin lainsäädännössä säädetyt tehtävät riippumattomasti ja tehokkaasti. Tämän vuoksi markkinaoikeuden muutoksenhakutuomioistuimena käsittelemissä sääntelyasioissa Energiavirastolla tulisi olla mahdollisuus ilman valituslupamenettelyä hakea muutosta markkinaoikeuden sääntelyasioissa antamiin päätöksiin, joilla markkinaoikeus on muuttanut tai kumonnut viraston päätöksen. Näin ollen valituslupamenettelyä ei ehdoteta lisättäväksi niihin maakaasumarkkinalaisia tarkoitettuihin sääntelyasioihin, joissa markkinaoikeus toimii muutoksenhakutuomioistuimena Energiaviraston päätöksille.

Pykälän 4 momentista esitetään kuitenkin poistettavaksi sääntely, jonka mukaan hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 106 §:n mukaan valittamalla saa hakea muutosta päätökseen, jolla hallintotuomioistuin on ratkaissut asian tai jättänyt sen tutkimatta. Sääntely esitetään tältä osin poistettavaksi maakaasumarkkinalaista, koska se on tarpeetonta päällekkäistä sääntelyä sovellettavan yleislain kanssa. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentin valituslupamenettelyä sovelletaan muutoksenhaussa hallinto-oikeuden päätöksistä.

Maakaasumarkkinalain 96 §:n 4 momentissa on virke Energiaviraston muutoksenhakuoikeudesta muutoksenhakutuomioistuimen päätökseen. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 109 §:n 2 momentin mukaan alkuperäisen hallintopäätöksen tehneellä viranomaisella on oikeus hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimen päätökseen, jolla hallintotuomioistuin on kumonnut viranomaisen päätöksen tai muuttanut sitä. Maakaasumarkkinalain 96 §:n 4 momentin mainittu virke on siten tarpeetonta päällekkäistä sääntelyä yleislain kanssa. Energiaviraston muutoksenhakuoikeus säilyisi ennallaan, koska yleislain sääntely koskee myös maakaasumarkkinalain mukaista tilannetta. Sen vuoksi Energiaviraston muutoksenhakuoikeutta ei ole tarpeen enää todeta maakaasumarkkinalaisia nimenomaisesti. Tämän vuoksi lainkohta esitetään poistettavaksi.

Maakaasumarkkinalain 96 §:n 2–3 momentissa on viittaukset kumottuun hallintolainkäyttölakiin ja 4 momentissa viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin. Tältä osin ylimääräisiä ja vanhentuneita viittauksia ehdotetaan poistettaviksi. Selvyyden vuoksi viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin siirrettäisiin uudeksi erilliseksi 5 momentiksi.

97 §. Energiaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus. Pykälässä on vanhentunut viittaus kumottuun hallintolainkäyttölakiin. Lain 96 §:ssä oleva aineellinen viittaus hallintotuomioistuimissa noudatettavaan yleislakiin riittää kattamaan kaikki lain 96 ja 97 §:n tarkoittamat muutoksenhakuun liittyvät tilanteet ilman viittauksen toistamista. Sen vuoksi vanhentunut viittaus ehdotetaan poistettavaksi lain 97 §:stä.

Maakaasumarkkinalakiin ehdotettavat muutokset eivät muuttaisi lain sisältöä, joten siirtymäsäännöstä ei ehdoteta sisällytettäväksi tähän lakiin.

7.13 Laki päästökauppalain muuttamisesta

75 §. Muutoksenhaku päästökauppaviranomaisen päätökseen. Päästökauppalain (311/2011) 75 §:n 1 momentin mukaan päätökseen, jolla päästökauppaviranomainen on päästökauppalain nojalla myöntänyt maksutta jaettavia päästöoikeuksia tai muuttanut niiden määrää, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Korkeimman hallinto-oikeuden on käsiteltävä päästöoikeuksien myöntämistä ja päästöoikeuksien määrän muuttamista koskeva valitus kiireellisenä.

Lainkohta on tullut voimaan tässä muodossaan lailla päästökauppalain muuttamisesta (291/2019). Pykälää on perusteltu hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi päästökauppalain muuttamisesta (HE 228/2018 vp) seuraavasti: ”Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättävän säännökset valitusoikeudesta päästökauppaviranomaisen päästöoikeuksien myöntämistä ja muuttamista koskevista päätöksistä. Päästökauppalain mukaan työ- ja elinkeinoministeriö myöntää ilmaiseksi jaettavat päästöoikeudet ja päättää oikeuksia koskevien määrämuuttamisesta. Ilmaisjakopäätöksestä valitetaan voimassa olevan 77 §:n 1 momentin mukaan ensimmäisenä instanssina korkeimpaan hallinto-oikeuteen ja 77 §:n 2 momentin mukaan sitä koskeva valitus on käsiteltävä kiireellisenä. Kun ilmaisjakoasiat ehdotetaan asteittain siirrettävän päästökauppaviranomaiselle, ehdotetaan, että 75 §:n 1 momentissa säädettäisiin päästökauppaviranomaisen ilmaisjakopäätöksistä valittamisesta vastaavasti kuin nykyisessä 77 §:n 1 ja 2 momentissa.”

Lainkohta ehdotetaan muutettavaksi siten, että muutoksenhaun osalta viitattaisiin informatiivisesti oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin, jonka mukaan muutoksenhakutie muista viranomaisen päätöksistä kuin valtioneuvoston yleisistunnon päätöksistä on valittaminen hallinto-oikeuteen. Muutoksenhakutie muutettaisiin siten päästökauppaviranomaisen päätöksistä hallinto-oikeuteen eli vastaamaan yleislain mukaista pääsääntöä.

Lain 75 §:n 1 momentin mukaan korkeimman hallinto-oikeuden on käsiteltävä päästöoikeuksien myöntämistä ja päästöoikeuksien määrän muuttamista koskeva valitus kiireellisenä. Lainkohta ehdotetaan myös tältä osin muutettavaksi vastaamaan ehdotettua muutoksenhakutietä siten, että kaikkien hallintotuomioistuinten, eikä ainoastaan korkeimman hallinto-oikeuden, olisi käsiteltävä nämä valitukset jatkossa kiireellisenä.

Lisäksi lain 75 §:n 1 momentissa on viittaus kumottuun hallintolainkäyttölakiin. Tämä vanhentunut viittaus ehdotetaan ajantasaistettaviksi viittaukseksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin.

Lain 75 §:n 2 momentissa on säännös jatkomuutoksenhaun valitusluvanvaraisuudesta. Säännös on tarpeetonta päällekkäistä sääntelyä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentin kanssa. Sen vuoksi momentti ehdotetaan kumottavaksi.

Lain 75 §:n 4 momentin termi ”valitusviranomainen” ehdotetaan muutettavaksi nykyisin käytettyyn termiin ”hallintotuomioistuimien”.

Lain 75 §:n 5 momentin viittaus valtion maksuperustelakiin ehdotetaan muutettavaksi informatiiviseen muotoon.

76 §. Muutoksenhaku todentajan päätökseen. Lain 76 §:n 1 momentin viittaus hallintolakiin ehdotetaan muutettavaksi informatiiviseen muotoon.

Lain 76 §:n 2 momentissa on viittaus kumottuun hallintolainkäyttölakiin. Tämä vanhentunut viittaus ehdotetaan ajantasaistettaviksi viittaukseksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin.

Lain 76 §:n 3 momentissa on säännös jatkomuutoksenhaun valitusluvanvaraisuudesta. Säännös on tarpeetonta päällekkäistä sääntelyä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentin kanssa. Sen vuoksi momentti ehdotetaan kumottavaksi.

77 §. Muutoksenhaku työ- ja elinkeinoministeriön päätökseen. Päästökauppalaain 77 §:n 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön päätöksestä saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Hallituksen esityksessä eduskunnalle päästökauppalaiksi (HE 315/2010 vp) lainkohta ei ole erikseen perusteltu muutoksenhakutien osalta, joka onkin noudattanut lainkohdan säätämisen ajankohtana voimassa ollutta pääsääntöä.

Lainkohta ehdotetaan muutettavaksi siten, että muutoksenhaun osalta viitattaisiin informatiivisesti oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin, jonka mukaan muutoksenhakutie muista viranomaisen päätöksistä kuin valtioneuvoston yleisistunnon päätöksistä on valittaminen hallinto-oikeuteen. Muutoksenhakutie muutettaisiin siten työ- ja elinkeinoministeriön päätöksistä hallinto-oikeuteen eli vastaamaan yleislain mukaista pääsääntöä.

Lain 77 §:n 2 momentin mukaan korkeimman hallinto-oikeuden on käsiteltävä valitus kiireellisenä. Lainkohta ehdotetaan myös tältä osin muutettavaksi vastaamaan ehdotettua muutoksenhakutietä siten, että kaikkien hallintotuomioistuinten, eikä ainoastaan korkeimman hallinto-oikeuden, olisi käsiteltävä nämä valitukset jatkossa kiireellisenä.

Lain 77 §:n 3 momentissa on viittaus kumottuun hallintolainkäyttölakiin. Tämä vanhentunut viittaus ehdotetaan ajantasaistettaviksi viittaukseksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin.

7.14 Laki sairausvakuutuslain 6 luvun 26 §:n muuttamisesta

26 §. Muutoksenhaku lääkkeiden hintalautakunnan päätökseen. Sairausvakuutuslain (1224/2004) 6 luvun 26 §:n mukaan lääkkeiden hintalautakunnan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Pykälää on muutoksenhakutien osalta perusteltu hallituksen esityksessä eduskunnalle sairausvakuutuslaiksi (HE 50/2004 vp) siten, että pykälä vastasi pääosin voimassa olleita säännöksiä eli edellistä sairausvakuutuslakia (364/1963).

Lainkohta ehdotetaan muutettavaksi siten, että muutoksenhakutie muutettaisiin vastaamaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaista pääsääntöä, jonka mukaan muutoksenhakutie muista viranomaisen päätöksistä kuin valtioneuvoston yleisistunnon päätöksistä on valittaminen hallinto-oikeuteen. Muutoksenhakutie muutettaisiin siten lääkkeiden hintalautakunnan päätöksistä hallinto-oikeuteen.

Keskittämistä yhteen hallinto-oikeuteen pidetään perusteltuna ratkaisuna. Valitusten määrä asiaryhmissä on vähäinen, valituksia tehdään vuositasolla vain 1–3 kappaletta. Lisäksi valitukset ovat tähän asti olleet keskitetyksi ratkaistavina korkeimmassa hallinto-oikeudessa, ja lautakunnan päätöksiin liittyvien valitusten käsittely edellyttää perehtymistä lautakunnan toimialaan. Keskittäminen voisi turvata hajauttamista paremmin asiantuntijuuden säilyttämisen ja oikeuskäytännön yhtenäisyyden jatkossakin.

Samalla viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin muutettaisiin informatiiviseen muotoon.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan keväällä 2022.

Kuitenkin hyvinvointialueiden aluevaltuustot ja –hallitukset aloittavat toimintansa 1.3.2022, joten tuomioistuinlain 19 a luvun 7 §:n 4 momenttiin ehdotettu muutos ehdotetaan tulemaan voimaan aikaisintaan 1.3.2022.

9 Suhde muihin esityksiin

9.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

10.1 Yleistä

Esitys selkeyttää ja yhtenäistää muutoksenhakusääntelyä ja sitä kautta vahvistaa perustuslain 21 §:ssä suojattua oikeusturvaa. Perustuslain 21 §:n kannalta keskeistä on varmistua siitä, että muutoksenhakujärjestelmä kokonaisuutena turvaa sekä oikeusturvan saatavuuden ja riittävyyden että asian käsittelyn niin joutuisasti kuin se oikeusturvavaatimuksen puitteissa on mahdollista.

Esitys vahvistaa aiemmin aloitettua kehitystä korkeimman hallinto-oikeuden roolin vahvistamisessa ylintä tuomiovaltaa hallintolainkäyttöasioissa käyttävänä tuomioistuimena, joka ohjaa ratkaisuillaan hallintoa ja hallintotuomioistuimia (esim. HE 230/2014 vp, HE 29/2018 vp). Korkeimman hallinto-oikeuden roolin kehittäminen hallintolainkäyttöä ylimmän asteen linjaratkaisuina ohjaavan tuomioistuimen suuntaan edellyttää osaltaan myös korkeinta hallinto-oikeutta edeltävän muutoksenhakujärjestelmän kehittämistä johdonmukaisesti.

Esitys vahvistaa hallinnollisen muutoksenhaun pääsääntöä kaksiaasteisesta muutoksenhausta viranomaisen päätöksiin siten, ettei korkein hallinto-oikeus olisi enää jatkossa ensimmäinen ja ainoa muutoksenhakuaste näissä asiaryhmissä.

10.2 Oikeudenkäynnin julkisuus

Perusoikeuksiin kuuluu myös asian käsittelyn julkisuus hallinnossa ja tuomioistuimissa. Käsittelyn julkisuudesta säädetään perustuslain 21 §:n 2 momentissa, jonka mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla. Oikeusturvaa koskevassa perustuslain 21 §:ssä turvataan erityisesti asianosaisen oikeutta saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva asia käsitellyksi oikeudenmukaisessa menettelyssä. Oikeus julkiseen käsittelyyn merkitsee asianosaisen oikeusturvan kannalta lähinnä turvaa salaisia ja mielivaltaisia oikeudenkäyntejä vastaan. Käytännössä tämän oikeuden merkitys on suurin rikosasioissa.

Ehdotuksen mukaan oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetussa laissa myös suullisen valmistelun ja tarkastuksen, kuten jo ennestään suullisen käsittelyn ja katselmuksen toimittamisessa, lähtökohtana olisi julkisuus. Käsittely toimitettaisiin suljettuun oviin, jos siinä esitetään salassa pidettäväksi säädetty asiakirja tai tieto. Hallintotuomioistuin voisi samoin perusteella kuin suullisen käsittelyn ja katselmuksen osalta myös suullisen valmistelun ja tarkastuksen kohdalla järjestää käsittelyn suljettuna tai rajoittaa yleisön läsnäoloa tai käsittelyn taltiointia. Ehdotukset eivät muuta oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain julkisuussääntöjä, vaan ainoastaan täydentävät sääntelyä kattamaan kaikki oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain mukaiset suullisen käsittelyn muodot. Ehdotukset vastaavat perustuslakivaliokunnan tulkintakäytäntöä julkisuuden rajoittamisen mahdollisuuksista hallintotuomioistuinten käsittelyn osalta.

10.3 Tuomarin virkamiesoikeudellinen asema

Tuomioistuinlain 6 §:n mukaan tuomari on tuomiovaltaa käyttäessään riippumaton. Tuomarin riippumattomuutta turvaavasta virassapysymisoikeudesta säädetään perustuslain 103 §:ssä sekä tarkemmin tuomioistuinlain 16 luvussa. Tuomareiden perustuslain 103 §:ssä taattu erityinen virassapysymisoikeus ei edellytä, että tuomareiden muut kuin viran menettämistä koskevat virkamiesoikeudelliset asiat ratkaistaisiin jo ensi asteessa lainkäyttöasioina eli tuomiolla. Näitä virkamiesoikeudellisia asioita, eli tuomioistuinlain 23 luvun 1–3 §:ssä tarkoitettuja sivutoimilupaa, kirjallista varoitusta ja virantoimituksesta pidättämistä koskevia asioita, joiden muutoksenhakuun nyt ehdotetaan muutoksia, ei voimassa olevankaan lain nojalla ratkaista lainkäyttöasioina ensi asteessa, vaan ensi asteen päätöksenteko tapahtuu työnantajatuomioistuimissa hallinnollisessa järjestyksessä.

Myöskään muutettavaksi ehdotetun tuomioistuinlain 23 luvun 5 §:n mukaisia asiantuntijajäsenen vapauttamista koskevia asioita ei voimassa olevankaan lain nojalla ratkaista lainkäyttöasioina ensi asteessa, koska tuomioistuinlain 17 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan asiantuntijajäsenen oikeuteen pysyä tehtävässään sinä aikana, joksi hänet on määrätty, sovelletaan 18–21 §:ssä säädettyin poikkeuksin, mitä tuomarin viran haltijan oikeudesta pysyä virassaan säädetään. Asiantuntijajäsenen vapauttamisen menettely lain 17 luvun 21 §:n tarkoittamissa tapauksissa muodostaa siten poikkeuksen tuomarin virassapysymisoikeuteen.

Tässä ehdotuksessa ei muutettaisi näitä lähtökohtia, vaan kyseiset virkamiesoikeudelliset asiat ehdotetaan jatkossakin ratkaistavan asianomaisissa tuomioistuimissa hallintoasioina. Tässä ehdotuksessa esitetään muutoksia tuomareiden ja asiantuntijajäsenten virkamiesoikeudellisia asioita koskevaan muutoksenhakutiehen. Ehdotettu sääntely eroaa voimassa olevasta sääntelystä vain muutoksenhakutien osalta.

Tuomareita koskeviin virkamiesoikeudellisiin päätöksiin on välttämätöntä järjestää muutoksenhaku tuomioistuinelaitoksen sisäpuolella tuomareiden riippumattoman aseman turvaamiseksi. Tuomioistuimet ovat riippumattomia myös oikeuslaitoksen sisällä. Riippumattomuuden turvaaminen ei kuitenkaan edellytä virkamiesoikeudellisten asioiden ratkaisemista asianomaisen tuomioistuinlinjan sisällä. Vastaavasti riippumattomuuden turvaamisen virkarikosasioiden käsittelynkään osalta ei ole katsottu edellyttävän kyseisten asioiden käsittelyä asianomaisen tuomioistuinlinjan sisällä, vaan tuomioistuinlain 22 luvussa säädetään tuomareita koskevien virkarikosasioiden käsittelystä yleisissä tuomioistuimissa.

Virkamiesoikeudellisen muutoksenhaun keskittäminen hallintotuomioistuinlinjalle myös tuomareiden kirjallista varoitusta ja virantoimituksesta pidättämistä koskevien päätösten osalta olisi perusteltua siksi, että hallintotuomioistuimissa ratkaistaan muutkin virkamiesoikeudelliset asiat. Muutoksenhakutien yhdenmukaistaminen tuomarikunnan sisällä parantaisi tuomareiden oikeusturvaa virkamiesoikeudellisissa asioissa myös siten, että oikeudenkäyntimaksut ja -kulut määräytyisivät samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin virkamiesoikeudellisissa asioissa, ja erityisesti tuomareita koskevissa virkamiesoikeudellisissa asioissa yhteneväisesti riippumatta siitä, onko asiassa kysymys tuomarin virkasuhteesta yleisessä tuomioistuimessa vai hallintotuomioistuimessa.

Ehdotettujen muutosten jälkeen poikkeuksen muutoksenhakuun hallintotuomioistuinlinjassa muodostaisivat ainoastaan korkeimmassa oikeudessa ensi asteena ratkaistavat tuomareita koskevat virkamiesoikeudelliset asiat. Niiden siirtämistä hallintotuomioistuinlinjalle ratkaistavaksi ei pidetä oikeusastesystematiikan vuoksi perusteltuna. Esityksellä ei muutettaisi ylimmissä oikeusasteissa ratkaistavien virkamiesoikeudellisten asioiden muutoksenhakusääntelyä.

Muiden kuin ylimmissä tuomioistuimissa ratkaistavia virkamiesoikeudellisia päätöksiä koskevat valitukset ohjautuisivat jatkossa hallinto-oikeuksiin. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Näin ollen muutoksenhaku näihin virkamiesoikeudellisiin päätöksiin olisi jatkossa muiden kuin ylimmissä tuomioistuimissa ensi asteena ratkaistavien asioiden osalta kaksivaiheinen. Nykyisin se on sivutoimilupaa koskevissa asioissa yksivaiheinen sekä kirjallista varoitusta ja virantoimituksesta pidättämistä koskevissa asioissa muiden kuin käräjäoikeuksien hallintopäätösten osalta yksivaiheinen.

Vastaavasti myös tuomioistuinlain 23 luvun 5 §:n mukainen muutoksenhaku asiantuntijan tehtävistä vapauttamista koskeviin päätöksiin olisi jatkossa kaksivaiheinen nykyisen yksivaiheisen sijaan muutoksenhaun ohjautuessa ensi asteessa hallinto-oikeuteen.

Kaksivaiheinen muutoksenhaku vahvistaisi osaltaan tuomareiden ja asiantuntijajäsenten virkamiesoikeudellisiin asioihin liittyvää oikeusturvaa.

10.4 Lopuksi

Esityksellä ei ole edellä kuvattujen vaikutusten lisäksi muita vaikutuksia perustuslailla suojattuihin oikeuksiin. Esitys voidaan käsitellä tavallisessa säätämisyjärjestyksessä.

Sääntely on kuitenkin merkityksellistä perustuslain 21 §:n oikeusturvasäännöksen näkökulmasta ja se kytkeytyy myös tuomareiden asemaa koskevaan perustuslain 103 §:ään tuomioistuinlain 23 lukuun ehdotettavien muutosten osalta. Perustuslakivaliokunnan lausunnon pyytäminen esityksestä on näin ollen perusteltua.

LUONNOS 4.11.2021

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

tasavallan presidentin kansliasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan tasavallan presidentin kansliasta annetun lain (100/2012) 64 §:n 3 momentti ja 65 a §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 65 a §:n 3 momentti laissa 884/2018, ja

muutetaan 42 §:n 1 momentti, 63 §:n 1 momentti, 64 §:n 1 ja 2 momentti, 65 §:n 1 ja 3 momentti ja 65 a §:n 1 ja 2 momentti sekä 83 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 64 §:n 1 ja 2 momentti, 65 §:n 3 momentti ja 65 a §:n 1 ja 2 momentti laissa 884/2018, seuraavasti:

42 §

Jos virkamiehen irtisanomista koskeva päätös ei ole saanut lainvoimaa silloin, kun irtisanomisaika on kulunut loppuun, hänet on pidätettävä virantoimituksesta, jollei hallintotuomioistuimien erityisestä syystä toisin määrää. Jos virkamies on pantu viralta tai virkasuhde on purettu, hänet on heti pidätettävä virantoimituksesta, vaikkei päätös ole saanut lainvoimaa.

63 §

Virkamies, joka katsoo, ettei hän ole saanut hänelle palvelussuhteesta johtuvaa taloudellista etuutta sellaisena kuin se olisi ollut hänelle suoritettava, saa kirjallisesti vaatia oikaisua kanslialta, jonka on annettava asiassa päätös. Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

64 §

Tämän lain nojalla tehdystä virkamiestä koskevasta kanslian päätöksestä voi hakea muutosta valittamalla. Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Virkamiehelle annettua varoitusta, virkamiehen lomauttamista tai irtisanomista, virkasuhteen purkamista, virkasuhteen muuttamista osa-aikaiseksi, virkamiehen pidättämistä virantoimituksesta, virantoimituksesta pidättämisen edelleen voimassapitämistä sekä 63 §:ssä tarkoitettua oikaisuvaatimuksesta annettua päätöstä koskeva asia on käsiteltävä hallintotuomioistuimessa kiireellisenä.

65 §

Tasavallan presidentin tekemään virkaan tai virkasuhteeseen nimittämistä koskevaan päätökseen tai päätökseen, jolla tasavallan presidentti on ratkaissut nimittämänsä virkamiestä koskevan asian, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Jos 2 momentin 1 tai 3 kohdassa tarkoitettu päätös merkitsee viran sijoituspaikkakunnan muuttumista, päätökseen saa hakea muutosta valittamalla. Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa. Päätös tulee kuitenkin noudatettavaksi siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

65 a §

Kanslian tekemään virkaan tai virkasuhteeseen nimittämistä koskevasta päätöksestä ei kuitenkaan saa valittaa, jos:

- 1) päätös koskee nimittämistä enintään kahden vuoden määräajaksi;
- 2) virka tai virkasuhde täytetään lain nojalla haettavaksi julistamatta.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa. Virkaan ja virkasuhteeseen nimittämistä koskeva asia on käsiteltävä hallintotuomioistuimessa kiireellisenä. Päätös voidaan panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman.

83 §

Kanslian tekemään asiakirjan julkisuutta koskevaan päätöksen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Haettaessa muutosta ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

vaalilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan vaalilain (714/1998) 105 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 300/2009,
muutetaan 102 §:n 2 ja 3 momentti, 104 § ja 105 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 102 §:n 2 momentti laissa 1132/2019, 102 §:n 3 momentti, 104 §:n 1 momentti ja 105 §:n 1 momentti laissa 300/2009, 104 §:n 2 momentti laissa 649/2021 ja 104 §:n 3 momentti laissa 563/2015, sekä

lisätään 5 a lukuun uusi 66 h § seuraavasti:

66 h §

Muutoksenhakukielto kirjeäänestystä koskevassa asiassa

Tässä luvussa tarkoitettuun vaaliviranomaisen päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

102 §

Valituksen tekeminen ja käsittely

Muutoin muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen noudatetaan, jollei jäljempänä tässä laissa toisin säädetä, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

Hallintotuomioistuimen on käsiteltävä valitus kiireellisenä.

104 §

Päätöksen tiedoksianto

Eduskuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa hallintotuomioistuimen päätöksestä on annettava tieto valittajalle, asianomaiselle vaalipiirilautakunnalle, puolueiden ja yhteislistojen vaaliasiamiehille sekä oikeusministeriölle. Lisäksi päätöksestä on viipymättä kuulutettava yleisradiotoimintaa harjoittavan laitoksen lähetyksessä, jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi.

Aluevaaleissa hallintotuomioistuimen päätöksestä on annettava tieto valittajalle, aluehallitukselle ja aluevaalilautakunnalle, puolueiden ja yhteislistojen vaaliasiamiehille sekä, jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, oikeusministeriölle. Aluevaalilautakunnan on saatettava hallintotuomioistuimen päätös viipymättä tiedoksi asettamalla päätös seitsemän päivän ajaksi nähtäväksi siten kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi.

Kuntavaaleissa hallintotuomioistuimen päätöksestä on annettava tieto valittajalle, kunnanhallitukselle ja kunnan keskusvaalilautakunnalle, puolueiden ja yhteislistojen vaaliasiamiehille sekä, jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, oikeusministeriölle. Kunnan keskusvaalilautakunnan on saatettava hallintotuomioistuimen päätös viipymättä tiedoksi myös kunnan jäsenille asettamalla päätös seitsemän päivän ajaksi nähtäväksi kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle.

105 §

Jatkovalitus

Hallinto-oikeuden päätöstä ei saa panna täytäntöön, ennen kuin sitä koskeva valituslupahakemus on lainvoimaisesti ratkaistu, ellei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Haettaessa muutosta ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

3.

Laki

viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 33 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 33 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 853/2020, seuraavasti:

33 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaussa muuhun päätökseen ja oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Valtioneuvoston yleisistunnon päätökseen haetaan kuitenkin muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.
Haettaessa muutosta ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

4.

Laki

oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain (381/2007) 20 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisena kuin niistä ovat 2 momentti laissa 905/2015 ja 3 momentti laissa 816/2019, ja
muutetaan 10 §:n 3 momentti, 13 §:n 1 momentti ja 20 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä ovat 13 §:n 1 momentti laissa 816/2019 ja 20 §:n 1 momentti laissa 905/2015, seuraavasti:

10 §

Suullisen käsittelyn julkisuus

Hallintotuomioistuimen toimittamaan suulliseen valmisteluun, katselmukseen ja tarkastukseen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään suullisesta käsittelystä.

13 §

Yleisön läsnäolon rajoittaminen

Hallintotuomioistuin voi rajoittaa yleisön läsnäoloa julkisessa käsittelyssä, jos se on tarpeen todistajan, muun kuultavan tai oikeudenkäynnin osapuolen taikka tällaiseen henkilöön oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 69 §:n 1 momentissa tarkoitettussa suhteessa olevan henkilön suojaamiseksi henkeen tai terveyteen kohdistuvalta uhalta. Hallintotuomioistuin voi rajoittaa yleisön läsnäoloa julkisessa käsittelyssä myös, jos se on tarpeen tungoksen välttämiseksi tai katselmuksen tai tarkastuksen kohteesta johtuvien syiden vuoksi.

20 §

Muutoksenhaku hallintoasiana tehtyyn päätökseen

Tässä laissa tarkoitettuun hallintoasiana tehtyyn päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Haettaessa muutosta ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

5.

Laki

valmiuslain 130 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valmiuslain (1552/2011) 130 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin niistä on 2 momentti laissa 875/2020, seuraavasti:

130 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Hallintopäätöstä on kuitenkin noudatettava heti muutoksenhausta huolimatta, jollei hallintotuomioistuin toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Haettaessa muutosta ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

6.

Laki

tietosuojalain 23 §:n 2 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan tietosuojalain (1050/2018) 23 §:n 2 momentti.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

tuomioistuinlain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tuomioistuinlain (673/2016) 17 luvun 15 §:n 1 momentin 1 kohdan b ja f alakohta, 19 a luvun 7 §:n 4 momentti sekä 23 luvun 1 §:n 1 momentti, 2 §:n 1 ja 2 momentti, 3 §:n 1 ja 2 momentti, 5 §:n 1 momentti, 6 §:n 1 ja 3 momentti ja 8 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 17 luvun 15 §:n 1 momentin 1 kohdan b ja f alakohta laissa 860/2017, 19 a luvun 7 §:n 4 momentti laissa 209/2019, 23 luvun 6 §:n 1 ja 3 momentti ja 23 luvun 8 §:n 2 momentti laissa 842/2020,

siirretään 20 ja 21 luku IV A osaan, ja
lisätään 23 lukuun uusi 9 § seuraavasti:

17 Luku

Asiantuntijajäsenet

15 §

*Vakuutusosoikeuden työoloja tai yritystoiminnan olosuhteita tuntevien sekä sotilasvamman-asi-
oita tuntevien asiantuntijajäsenten määräämistä koskeva ehdotus*

Vakuutusoikeuden työoloja tai yritystoiminnan olosuhteita tuntevat sekä sotilasvamma-asi-
oita tuntevat asiantuntijajäsenet määrätään:

1) työelämän ja työmarkkinoiden tai yritystoiminnan olosuhteita tuntevat jäsenet:

b) Kunta- ja hyvinvointialueuetyönantajat KT:n ja kuntien ja hyvinvointialueiden viranhaltijoita
ja työntekijöitä edustavien pääsopijajärjestöjen;

f) puolustusministeriön ja edustavimpien korvauksensaajien oloja tuntevien järjestöjen ehdo-
tuksesta, kun on kysymys sotilas- ja kriisinhallintataturma-asioista; sekä

19 a Luku

Tuomioistuinvirasto

7 §

Johtokunnan asettaminen ja kokoonpano

Kansanedustaja tai Ahvenanmaan maakuntapäivien, valtioneuvoston, Ahvenanmaan maa-
kunnan hallituksen, aluevaltuuston, aluehallituksen, kunnanvaltuuston tai kunnanhallituksen jä-
sen ei voi toimia Tuomioistuinviraston johtokunnassa.

23 Luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhaku sivutoimilupaa koskevaan päätökseen

Edellä 9 luvun 5 §:ssä tarkoitettuun sivutoimilupaa koskevaan tuomioistuimen päätökseen saa
hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-
oikeuden päätökseen haetaan kuitenkin muutosta asianomaiselta tuomioistuimelta, jossa asian kä-
sittelee täysistunto.

2 §

Muutoksenhaku kirjallista varoitusta koskevaan päätökseen

Edellä 15 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun päätökseen antaa kirjallinen varoitus saa hakea muutosta
valittamalla hallinto-oikeuteen. Korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presi-
dentin päätökseen haetaan kuitenkin muutosta asianomaiselta tuomioistuimelta, jossa asian kä-
sittelee täysistunto.

Asia on muutoksenhakutuomioistuimessa käsiteltävä kiireellisenä.

3 §

Muutoksenhaku virantoimituksesta pidättämistä koskevaan päätökseen

Edellä 15 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun päätökseen pidättää virantoimituksesta saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen haetaan kuitenkin muutosta asianomaiselta tuomioistuimelta, jossa asian käsittelee täysistunto.

Asia on muutoksenhakutuomioistuimessa käsiteltävä kiireellisenä.

5 §

Muutoksenhaku asiantuntijajäsenen tehtävästä vapauttamista koskevaan päätökseen

Edellä 17 luvun 21 §:ssä tarkoitettuun asiantuntijajäsenen tehtävästä vapauttamista koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Asia on muutoksenhakutuomioistuimessa käsiteltävä kiireellisenä.

6 §

Muutoksenhaku tuomarinkoulutuslautakunnan päätökseen

Tämän lain 18 luvun 2 §:ssä ja 6 §:n 1 momentissa tarkoitettujen kokeiden arvosteluun saa vaatia oikaisua 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Muutoin oikaisuvaatimuksesta noudatetaan, mitä hallintolaissa (434/2003) säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Muuhun tuomarinkoulutuslautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

8 §

Muutoksenhaku Tuomioistuinviraston päätökseen

Tuomioistuinviraston oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

9 §

Viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin

Muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Haettaessa muutosta ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

8.

Laki

oikeudenkäynnistä vakuutusoikeudessa annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäynnistä vakuutusoikeudessa annetun lain (677/2016) 6 §:n 1 momentin 4 ja 8 kohta seuraavasti:

6 §

Työoloja tai yritystoimintaa tuntevien jäsenten osallistuminen kokoonpanoon

Vakuutusoikeuden 2 §:ssä tarkoitettuun kokoonpanoon kuuluu lisäksi kaksi työelämän ja työmarkkinoiden tai yritystoiminnan olosuhteita tuntevaa jäsentä sen mukaan kuin asian laatu edellyttää, kun on kysymys:

4) hyvinvointialueen tai kunnan palveluksessa olevien ansioeläkeasioista;

8) sotilas- ja kriisinhallintatapaturma-asioista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

oikeudenkäynnistä työtuomioistuimessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäynnistä työtuomioistuimessa annetun lain (646/1974) 1 §:n 1 momentti, 11 §:n 1 momentti, 13 §:n 2–5 momentti ja 46 §, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentti ja 13 §:n 3 ja 4 momentti laissa 252/1994, 11 §:n 1 momentti ja 13 §:n 5 momentti laissa 102/2012 ja 13 §:n 2 momentti laissa 722/1997, seuraavasti:

1 §

Työtuomioistuin käsittelee ja ratkaisee erikoistuomioistuimena työntekijöiden työehtosopimuksia ja virkamiesten virkaehtosopimuksia koskevat sekä työehtosopimuslakiin (436/1946), valtion virkaehtosopimuslakiin (664/1970), kunnan ja hyvinvointialueen virkaehtosopimuksista annettuun lakiin (669/1970), evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annettuun lakiin (968/1974), eduskunnan virkamiehistä annetun lain (1197/2003) 10–13 lukuun, Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain (1166/1998) 12–16 lukuun ja tasavallan presidentin kanslistasta annetun lain (100/2012) 7 ja 8 lukuun perustuvat riita-asiat, kun kysymys on:

LUONNOS 4.11.2021

- 1) työehto- tai virkaehtosopimuksen pätevydestä, voimassaolosta, sisällyksestä ja laajuudesta sekä tietyn sopimuskohdan oikeasta tulkinnasta
- 2) siitä, onko jokin menettely työehto- tai virkaehtosopimuksen taikka edellä mainittujen säädösten mukainen; tai
- 3) työehto- tai virkaehtosopimuksen taikka edellä mainittujen säädösten vastaisen menettelyn seuraamuksesta, ei kuitenkaan rangaistus- tai kurinpidollisesta seuraamuksesta.

11 §

Työtuomioistuimeen kuuluva riita-asia saadaan työehto- tai virkaehtosopimuksessa olevan määräyksen perusteella jättää välimiesten välimiesmenettelystä annetun lain (967/1992) mukaan ratkaistavaksi, ei kuitenkaan, milloin työehtosopimus työehtosopimuslain taikka virkaehtosopimus valtion virkaehtosopimuslain, kunnan ja hyvinvointialueen virkaehtosopimuksista annetun lain, evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annetun lain, eduskunnan virkamiehistä annetun lain, Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain tai tasavallan presidentin kansliasta annetun lain säännösten nojalla vaaditaan julistettavaksi purkautuneeksi.

13 §

Virkaehtosopimukseen osallinen yhdistys ajaa kannetta työtuomioistuimessa omissa nimissään niidenkin virkamiesten ja viranhaltijain puolesta, jotka eivät ole virkaehtosopimukseen sidottuja mutta joiden palvelussuhteen ehtoja valtio, hyvinvointialue, kunta tai kuntayhtymä, evankelis-luterilainen kirkko, sen seurakunta, seurakuntaliitto tai muu seurakuntain yhtymä taikka Suomen Pankki ei saa määrätä tai sopia sellaisiksi, että ne ovat ristiriidassa virkaehtosopimuksen kanssa.

Virkaehtosopimusta koskevaan kanteeseen vastaa sopimukseen osallinen omasta puolestaan ja niiden puolesta, jotka sen tekemän virkaehtosopimuksen johdosta ovat siihen sidotut. Se, jota vastaan kanteessa tehdään vaatimuksia, on kutsuttava myös aina itse asiassa kuultavaksi. Kanteeseen, jossa vaaditaan seuraamusta virkaehtosopimuksen määräysten rikkomisesta taikka työtaistelutoimenpiteeseen ryhtymisestä tai osallistumisesta muutoin kuin Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT:n tai evankelis-luterilaisen kirkon sopimusvaltuuskunnan tai toimenpiteeseen ryhtyneen yhdistyksen päätöksen perusteella, vastaa henkilökohtaisesti se, jota vastaan vaatimuksia tehdään.

Mitä tässä pykälässä säädetään osallisesta, sovelletaan vastaavasti valtion virkaehtosopimuslain 6 §:n 2 momentissa, kunnan ja hyvinvointialueen virkaehtosopimuksista annetun lain 6 §:n 2 momentissa ja evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annetun lain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun yhdistykseen.

Valtion virkaehtosopimuslain, kunnan ja hyvinvointialueen virkaehtosopimuksista annetun lain, evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annetun lain, eduskunnan virkamiehistä annetun lain, Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain tai tasavallan presidentin kansliasta annetun lain soveltamista koskevassa muussa kuin 1, 2 tai 3 momentissa tarkoitettuissa tapauksissa kuitenkin työnantajayhdistys tai liikelaitos, Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT, evankelis-luterilaisen kirkon sopimusvaltuuskunta, eduskunta tai Suomen Pankki taikka, milloin virkaehtosopimus on hyvinvointialueen, kunnan tai kuntayhtymän, seurakunnan, seurakuntaliiton tai muun seurakuntain yhtymän tekemä, tämä, taikka virkamiehiä tai viranhaltijoita edustava yhdistys.

46 §

LUONNOS 4.11.2021

Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan sekä muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomaiset ovat pyynnöstä velvolliset antamaan tietoja ja muuta virka-apua työtuomioistuimelle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

tuomioistuinmaksulain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 8 §:n 1 momentin 3 ja 7 kohta seuraavasti:

8 §

Viranomaisten ja eräiden muiden vapauttaminen maksuista

Tämän lain mukaisten maksujen suorittamisesta ovat vapaat:

3) valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset hoitaessaan niille laissa säädettyä valvontatehtävää;

7) hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset asioissa, jotka koskevat holhoustointia, lapsen huoltoa tai lähestymiskieltoa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki

kuvaohjelmalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kuvaohjelmalain (710/2011) 31 §:n 3 ja 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 965/2015 sekä
muutetaan 30 §:n 1 ja 2 momentti, 31 §:n 1 ja 2 momentti ja 33 §, sellaisina kuin niistä ovat 30 ja 31 § laissa 965/2015, seuraavasti:

30 §

Muutoksenhaku luokittelupäätökseen

Kuvaohjelmaluokittelijan luokittelupäätökseen saa vaatia oikaisua Kansalliselta audiovisuaaliselta instituutilta. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Kansallisen audiovisuaalisen instituutin luokittelupäätökseen ja 1 momentin mukaiseen oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla kuvaohjelmalautakuntaan 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Lautakunnan on käsiteltävä valitus kiireellisenä. Muutoin muutoksenhaussa sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

31 §

Muutoksenhaku Kansallisen audiovisuaalisen instituutin muuhun päätökseen

Muuhun kuin 30 §:ssä tarkoitettuun ja kuvaohjelmaluokittelijaksi hyväksymisen peruuttamista koskevaan instituutin päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa.

33 §

Muutoksenhaku kuvaohjelmalautakunnan päätökseen

Kuvaohjelmalautakunnan päätökseen voi hakea muutosta valittamalla X:n hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa lautakunnan päätöksen tiedoksisaannista. Hallintotuomioistuimen on käsiteltävä valitus kiireellisenä. Muutoin muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Haettaessa muutosta ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

12.

Laki

maakaasumarkkinalain 96 ja 97 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maakaasumarkkinalain (587/2017) 96 §:n 2—4 momentti ja 97 §, sellaisina kuin niistä on 96 §:n 4 momentti laissa 847/2019, ja
lisätään 96 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 587/2017 ja 847/2019, uusi 5 momentti seuraavasti:

96 §

Muutoksenhaku

Energiaviraston 24, 36, 66, 79, 93 ja 94 §:n nojalla tekemään päätökseen sekä Energiaviraston päätökseen, jolla edellä mainituissa pykälissä tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

Energiaviraston tämän lain nojalla tekemään muuhun kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Työ- ja elinkeinoministeriön 12 §:n nojalla tekemään päätökseen ja markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Markkinaoikeuden päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

97 §

Energiaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Edellä 96 §:n 2 momentissa tarkoitettua Energiaviraston päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

Laki

päästökauppalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
ku motaan päästökauppalain (311/2011) 75 §:n 2 momentti ja 76 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1014/2015, sekä
muutetaan 75 §:n 1, 4 ja 5 momentti, 76 §:n 1 ja 2 momentti ja 77 §, sellaisina kuin niistä on 75 § laeissa 1014/2015 ja 291/2019, seuraavasti:

75 §

Muutoksenhaku päästökauppaviranomaisen päätökseen

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Hallintotuomioistuimen on käsiteltävä valitus päästöoikeuksien myöntämistä ja päästöoikeuksien määrän muuttamista koskevasta päätöksestä kiireellisenä.

Päätöstä, jolla päästökauppaviranomainen on myöntänyt maksutta jaettavia päästöoikeuksia tai muuttanut niiden määrää, on muutoksenhausta huolimatta noudatettava. Hallintotuomioistuin ei voi kieltää tai keskeyttää täytäntöönpanoa eikä antaa muuta täytäntöönpanoa koskevaa määräystä.

Muutoksenhausta päästökauppaviranomaisen julkisoikeudellisesta suoritteesta määräämään maksuun säädetään valtion maksuperustelaisissa.

76 §

Muutoksenhaku todentajan päätökseen

Todentajan lausuntoon saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa. Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa.

77 §

Muutoksenhaku työ- ja elinkeinoministeriön päätökseen

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa.

Hallintotuomioistuimen on käsiteltävä valitus kiireellisenä.

Työ- ja elinkeinoministeriön päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava. Päätöksen täytäntöönpanossa ei sovelleta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain nojalla muutoksenhakutuomioistuimelle kuuluvia toimivaltuuksia keskeyttää tai kieltää täytäntöönpano tai muutoin määrätä täytäntöönpanosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Haettaessa muutosta ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

14.

Laki

sairausvakuutuslain 6 luvun 26 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 6 luvun 26 §, sellaisena kuin se on laissa 836/2019, seuraavasti:

6 Luku

Lääkevalmisteiden korvattavuus ja tukkuhinta

26 §

Muutoksenhaku lääkkeiden hintalautakunnan päätökseen

Lääkkeiden hintalautakunnan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta valittamalla X:n hallinto-oikeuteen. Muutoin muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. Lääkkeiden hintalautakunnan

LUONNOS 4.11.2021

antamaa päätöstä on kuitenkin muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Haettaessa muutosta ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson

1.

Laki

tasavallan presidentin kansliasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan tasavallan presidentin kansliasta annetun lain (100/2012) 64 §:n 3 momentti ja 65 a §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 65 a §:n 3 momentti laissa 884/2018, ja

muutetaan 42 §:n 1 momentti, 63 §:n 1 momentti, 64 §:n 1 ja 2 momentti, 65 §:n 1 ja 3 momentti ja 65 a §:n 1 ja 2 momentti sekä 83 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 64 §:n 1 ja 2 momentti, 65 §:n 3 momentti ja 65 a §:n 1 ja 2 momentti laissa 884/2018, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

42 §

Jos virkamiehen irtisanomista koskeva päätös ei ole saanut lainvoimaa silloin, kun irtisanomisaika on kulunut loppuun, hänet on pidätettävä virantoimituksesta, jollei korkein hallinto-oikeus erityisestä syystä toisin määrää. Jos virkamies on pantu viralta tai virkasuhde on purettu, hänet on heti pidätettävä virantoimituksesta, vaikkei päätös ole saanut lainvoimaa.

Virkamies voidaan lisäksi pidättää virantoimituksesta:

1) rikossyytteen ja sen edellyttämien tutkimusten ajaksi, jos näillä voi olla vaikutusta virkamiehen edellytyksiin hoitaa tehtävänsä;

2) jos virkamies kieltäytyy 21 §:ssä tarkoitetuista tarkastuksista tai tutkimuksista taikka jos hän kieltäytyy antamasta sanotun pykälän mukaisesti terveydentilaansa koskevia tietoja;

3) jos virkamiehellä on sairaus, joka häiritsee olennaisesti viran hoitoa; taikka

4) välittömästi irtisanomisen jälkeen, jos irtisanomisen perusteena oleva teko tai laiminlyönti osoittaa virkamiehen siinä määrin soveltumattomaksi tehtävänsä, ettei virantoimitusta voida jatkaa tai jos virantoimituksen jatkaminen irtisanomisajan voi vaarantaa turvallisuutta.

42 §

Jos virkamiehen irtisanomista koskeva päätös ei ole saanut lainvoimaa silloin, kun irtisanomisaika on kulunut loppuun, hänet on pidätettävä virantoimituksesta, jollei *hallintotuomioistuim* erityisestä syystä toisin määrää. Jos virkamies on pantu viralta tai virkasuhde on purettu, hänet on heti pidätettävä virantoimituksesta, vaikkei päätös ole saanut lainvoimaa.

Virkamies voidaan lisäksi pidättää virantoimituksesta:

1) rikossyytteen ja sen edellyttämien tutkimusten ajaksi, jos näillä voi olla vaikutusta virkamiehen edellytyksiin hoitaa tehtävänsä;

2) jos virkamies kieltäytyy 21 §:ssä tarkoitetuista tarkastuksista tai tutkimuksista taikka jos hän kieltäytyy antamasta sanotun pykälän mukaisesti terveydentilaansa koskevia tietoja;

3) jos virkamiehellä on sairaus, joka häiritsee olennaisesti viran hoitoa; taikka

4) välittömästi irtisanomisen jälkeen, jos irtisanomisen perusteena oleva teko tai laiminlyönti osoittaa virkamiehen siinä määrin soveltumattomaksi tehtävänsä, ettei virantoimitusta voida jatkaa tai jos virantoimituksen jatkaminen irtisanomisajan voi vaarantaa turvallisuutta.

Voimassa oleva laki

Virantoimituksesta pidättämisen tapahtuessa 2 momentin 4 kohdan nojalla virkamiehellä on kuitenkin oikeus irtisanomisajan palkkaa vastaavaan korvaukseen.

Nimittävän viranomaisen tulee seurata virantoimituksesta pidättämisen perusteita ja olosuhteiden muututtua tarvittaessa tehdä asiassa uusi päätös. Virantoimituksesta pidättämisen jatkaminen tulee ottaa viipymättä ratkaistavaksi virkamiehen sitä vaatiessa.

63 §

Virkamies, joka katsoo, ettei hän ole saanut hänelle palvelussuhteesta johtuvaa taloudellista etuutta sellaisena kuin se olisi ollut hänelle suoritettava, saa kirjallisesti vaatia oikaisua kanslialta, jonka on annettava asiassa päätös. Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. *Päätökseen, johon saa hakea oikaisua, ei saa hakea muutosta valittamalla.*

Oikaisuvaatimusta ei saa tehdä asiassa, joka kuuluu työtuomioistuimen toimivaltaan, ellei työtuomioistuin työtuomioistuimesta annetun lain (646/1974) 1 §:n 2 momentin nojalla ole päättänyt olla ratkaisematta asiaa

64 §

Tämän lain nojalla tehdystä virkamiestä koskevasta kanslian päätöksestä *virkamies* voi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä. *Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.*

Virkamiehelle annettua varoitusta, virkamiehen lomauttamista tai irtisanomista, virkasuhteen purkamista, virkasuhteen muuttamista osa-aikaiseksi, virkamiehen pidättämistä virantoimituksesta, virantoimituksesta pidättämisen edelleen voimassapitämistä sekä 63 §:ssä tarkoitettua oikaisuvaatimuksesta annettua päätöstä koskeva asia on käsiteltävä hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa kiireellisenä.

Muutosta 71 §:ssä tarkoitettussa asiassa voi virkamiehen lisäksi hakea myös kanslia.

Ehdotus

Virantoimituksesta pidättämisen tapahtuessa 2 momentin 4 kohdan nojalla virkamiehellä on kuitenkin oikeus irtisanomisajan palkkaa vastaavaan korvaukseen.

Nimittävän viranomaisen tulee seurata virantoimituksesta pidättämisen perusteita ja olosuhteiden muututtua tarvittaessa tehdä asiassa uusi päätös. Virantoimituksesta pidättämisen jatkaminen tulee ottaa viipymättä ratkaistavaksi virkamiehen sitä vaatiessa.

63 §

Virkamies, joka katsoo, ettei hän ole saanut hänelle palvelussuhteesta johtuvaa taloudellista etuutta sellaisena kuin se olisi ollut hänelle suoritettava, saa kirjallisesti vaatia oikaisua kanslialta, jonka on annettava asiassa päätös. Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Oikaisuvaatimusta ei saa tehdä asiassa, joka kuuluu työtuomioistuimen toimivaltaan, ellei työtuomioistuin työtuomioistuimesta annetun lain (646/1974) 1 §:n 2 momentin nojalla ole päättänyt olla ratkaisematta asiaa

64 §

Tämän lain nojalla tehdystä virkamiestä koskevasta kanslian päätöksestä voi hakea muutosta valittamalla. *Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).*

Virkamiehelle annettua varoitusta, virkamiehen lomauttamista tai irtisanomista, virkasuhteen purkamista, virkasuhteen muuttamista osa-aikaiseksi, virkamiehen pidättämistä virantoimituksesta, virantoimituksesta pidättämisen edelleen voimassapitämistä sekä 63 §:ssä tarkoitettua oikaisuvaatimuksesta annettua päätöstä koskeva asia on käsiteltävä *hallintotuomioistuimessa* kiireellisenä.

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

65 §

Päätökseen, jolla tasavallan presidentti on ratkaissut nimittämäänsä virkamiestä koskevan asian, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Myöskään seuraavista virkamiestä koskevista päätöksistä ei saa hakea muutosta valittamalla, jollei laissa toisin säädetä:

- 1) kanslian yhteisen viran sijoittaminen viraston sisällä;
- 2) harkinnanvaraisen virkavapauden myöntäminen tai epääminen;
- 3) tehtävään määrääminen, jos virkamies on antanut suostumuksensa tehtävään määräämiseen.

Jos 2 momentin 1 tai 3 kohdassa tarkoitettu päätös merkitsee viran sijoituspaikkakunnan muuttumista, päätökseen saa hakea muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Päätös tulee kuitenkin noudatettavaksi siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

65 a §

Viranhakija saa hakea virkaan tai virkasuhteeseen nimittämistä koskevaan päätökseen muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä. Päätöksestä ei kuitenkaan saa valittaa, jos:

- 1) *nimittämistoimivalta kuuluu tasavallan presidentille;*
- 2) päätös koskee nimittämistä enintään kahden vuoden määräajaksi;
- 3) virka tai virkasuhde täytetään lain nojalla haettavaksi julistamatta.

Valitus virkaan tai virkasuhteeseen nimittämistä koskevasta päätöksestä tehdään Helsingin hallinto-oikeudelle. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Virkaan ja virkasuhteeseen nimittämistä koskeva asia on käsiteltävä hallinto-

Ehdotus

65 §

Tasavallan presidentin tekemään virkaan tai virkasuhteeseen nimittämistä koskevaan päätökseen tai päätökseen, jolla tasavallan presidentti on ratkaissut nimittämäänsä virkamiestä koskevan asian, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Myöskään seuraavista virkamiestä koskevista päätöksistä ei saa hakea muutosta valittamalla, jollei laissa toisin säädetä:

- 1) kanslian yhteisen viran sijoittaminen viraston sisällä;
- 2) harkinnanvaraisen virkavapauden myöntäminen tai epääminen;
- 3) tehtävään määrääminen, jos virkamies on antanut suostumuksensa tehtävään määräämiseen.

Jos 2 momentin 1 tai 3 kohdassa tarkoitettu päätös merkitsee viran sijoituspaikkakunnan muuttumista, päätökseen saa hakea muutosta valittamalla. *Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa.* Päätös tulee kuitenkin noudatettavaksi siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

65 a §

Kanslian tekemään virkaan tai virkasuhteeseen nimittämistä koskevasta päätöksestä ei kuitenkaan saa valittaa, jos:

- 1) päätös koskee nimittämistä enintään kahden vuoden määräajaksi;
- 2) virka tai virkasuhde täytetään lain nojalla haettavaksi julistamatta.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa. Virkaan ja virkasuhteeseen nimittämistä koskeva asia on käsiteltävä hallintotuomioistuimessa kiireellisenä. Päätös voidaan panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Voimassa oleva laki

oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa kiireellisenä. Päätös voidaan panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Nimityspäätös annetaan tiedoksi tavallisena tiedoksiantona. Tavallisesta tiedoksiannosta säädetään hallintolaissa (434/2003) ja tavallisesta sähköisestä tiedoksiannosta lisäksi sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003).

83 §

Tasavallan presidentin ja kanslian asioiden ja asiakirjojen julkisuudesta on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään.

Kanslian tekemään asiakirjan julkisuutta koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muutoin muutoksenhaussa noudatetaan, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Tasavallan presidentin tekemään tasavallan presidentin asiakirjan julkisuutta koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Ehdotus

(kumotaan)

83 §

Tasavallan presidentin ja kanslian asioiden ja asiakirjojen julkisuudesta on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään.

Kanslian tekemään asiakirjan julkisuutta koskevaan päätöksen saa hakea muutosta valittamalla *hallinto-oikeuteen. Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa.*

Tasavallan presidentin tekemään tasavallan presidentin asiakirjan julkisuutta koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20. Haettaessa muutosta ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

vaalilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan vaalilain (714/1998) 105 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 300/2009,
muutetaan 102 §:n 2 ja 3 momentti, 104 § ja 105 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat
102 §:n 2 momentti laissa 1132/2019, 102 §:n 3 momentti, 104 §:n 1 momentti ja 105 §:n 1

LUONNOS 4.11.2021

momentti laissa 300/2009 ja 104 §:n 2 momentti laissa 649/2021 ja 104 §:n 3 momentti laissa 563/2015, sekä

lisätään 5 a lukuun uusi 66 h § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

66 h §

Muutoksenhakukiello kirjeäänestystä koskevassa asiassa

Tässä luvussa tarkoitettuun vaaliviranomaisen päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

102 §

102 §

Valituksen tekeminen ja käsittely

Valituksen tekeminen ja käsittely

Valitus tehdään toimivaltaiselle hallinto-oikeudelle 14 päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu. Europarlamenttivaaleissa valitus tehdään kuitenkin aina Helsingin hallinto-oikeudelle.

Valitus tehdään toimivaltaiselle hallinto-oikeudelle 14 päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu. Europarlamenttivaaleissa valitus tehdään kuitenkin aina Helsingin hallinto-oikeudelle.

Valitusmenettelyyn ja valituksen käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

Muutoin muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen noudatetaan, jollei jäljempänä tässä laissa toisin säädetä, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

Valitus on käsiteltävä kiireellisesti.

Hallintotuomioistuimen on käsiteltävä valitus kiireellisenä.

104 §

104 §

Päätöksen tiedoksianto

Päätöksen tiedoksianto

Eduskuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa hallinto-oikeuden päätöksestä on annettava tieto valittajalle, asianomaiselle vaalipiirilautakunnalle, puolueiden ja yhteislistojen vaaliasiamiehille sekä oikeusministeriölle. Lisäksi päätöksestä on viipymättä kuulutettava yleisradiotoimintaa harjoittavan laitoksen lähetyksessä, jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi.

Eduskuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa *hallintotuomioistuimen* päätöksestä on annettava tieto valittajalle, asianomaiselle vaalipiirilautakunnalle, puolueiden ja yhteislistojen vaaliasiamiehille sekä oikeusministeriölle. Lisäksi päätöksestä on viipymättä kuulutettava yleisradiotoimintaa harjoittavan laitoksen lähetyksessä, jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi.

Aluevaaleissa hallinto-oikeuden päätöksestä on annettava tieto valittajalle, aluehallitukselle ja aluevaalilautakunnalle, puolueiden ja yhteislistojen vaaliasiamiehille sekä, jos

Aluevaaleissa *hallintotuomioistuimen* päätöksestä on annettava tieto valittajalle, aluehallitukselle ja aluevaalilautakunnalle, puolueiden ja yhteislistojen vaaliasiamiehille sekä,

Voimassa oleva laki

päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, oikeusministeriölle. Aluevaalilautakunnan on saatettava hallinto-oikeuden päätös viipymättä tiedoksi asettamalla päätös seitsemän päivän ajaksi nähtäväksi siten kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi.

Kuntavaaleissa hallinto-oikeuden päätöksestä on annettava tieto valittajalle, kunnanhallitukselle ja kunnan keskusvaalilautakunnalle, puolueiden ja yhteislistojen vaaliasiamiehille sekä, jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, oikeusministeriölle. Kunnan keskusvaalilautakunnan on saatettava hallinto-oikeuden päätös viipymättä tiedoksi myös kunnan jäsenille asettamalla päätös seitsemän päivän ajaksi nähtäväksi kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle.

105 §

Jatkovalitus

Hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.

Jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, valitusoikeus on 101 §:ssä mainituilla sekä kuntavaaleissa myös kunnanhallituksella. Niiden, jotka eivät ole saaneet päätöstä erikseen tiedoksi, katsotaan saaneen päätöksestä tiedon silloin, kun päätöksestä ensimmäistä kertaa kuulutettiin yleisradiotoimintaa harjoittavan laitoksen lähetyksessä tai kun päätös asetettiin nähtäväksi kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksi antamiseen ja kuuluttamiseen sovelletaan, mitä hallinto-oikeuden päätöksestä 104 §:ssä säädetään.

Ehdotus

jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, oikeusministeriölle. Aluevaalilautakunnan on saatettava *hallintotuomioistuimen* päätös viipymättä tiedoksi asettamalla päätös seitsemän päivän ajaksi nähtäväksi siten kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi.

Kuntavaaleissa *hallintotuomioistuimen* päätöksestä on annettava tieto valittajalle, kunnanhallitukselle ja kunnan keskusvaalilautakunnalle, puolueiden ja yhteislistojen vaaliasiamiehille sekä, jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, oikeusministeriölle. Kunnan keskusvaalilautakunnan on saatettava *hallintotuomioistuimen* päätös viipymättä tiedoksi myös kunnan jäsenille asettamalla päätös seitsemän päivän ajaksi nähtäväksi kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle.

105 §

Jatkovalitus

Hallinto-oikeuden päätöstä ei saa panna täytäntöön, ennen kuin sitä koskeva valituslupahakemus on lainvoimaisesti ratkaistu, ellei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, valitusoikeus on 101 §:ssä mainituilla sekä kuntavaaleissa myös kunnanhallituksella. Niiden, jotka eivät ole saaneet päätöstä erikseen tiedoksi, katsotaan saaneen päätöksestä tiedon silloin, kun päätöksestä ensimmäistä kertaa kuulutettiin yleisradiotoimintaa harjoittavan laitoksen lähetyksessä tai kun päätös asetettiin nähtäväksi kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle.

(kumotaan)

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Haettaessa muutosta ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.*

3.

Laki

viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 33 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 33 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 853/2020, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

33 §

33 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Jos maksuvelvollinen katsoo, että määrättäessä 34 §:n nojalla valtion maksuperustelaissa (150/1992), hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021) tai kuntalaissa (410/2015) tarkoitettua maksua on tapahtunut virhe, hän voi vaatia maksun oikaisua kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä. Oikaisuvaatimukseen sovelletaan muutoin, mitä hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Muutoksenhaussa muuhun päätökseen ja oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen 1 momentissa tarkoitettussa asiassa ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

Muutoksenhakuun asiassa, joka koskee oikeudenkäynnin julkisuutta, sovelletaan, mitä oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa ja oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetussa laissa säädetään.

Jos maksuvelvollinen katsoo, että määrättäessä 34 §:n nojalla valtion maksuperustelaissa (150/1992), hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021) tai kuntalaissa (410/2015) tarkoitettua maksua on tapahtunut virhe, hän voi vaatia maksun oikaisua kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä. Oikaisuvaatimukseen sovelletaan muutoin, mitä hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Muutoksenhaussa muuhun päätökseen ja oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. *Valtioneuvoston yleisistunnon päätökseen haetaan kuitenkin muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.*

Hallinto-oikeuden päätökseen 1 momentissa tarkoitettussa asiassa ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

Muutoksenhakuun asiassa, joka koskee oikeudenkäynnin julkisuutta, sovelletaan, mitä oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa ja oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetussa laissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Haettaessa muutosta ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

4.

Laki

oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain (381/2007) 20 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisena kuin niistä ovat 2 momentti laissa 905/2015 ja 3 momentti laissa 816/2019, ja

muutetaan 10 §:n 3 momentti, 13 §:n 1 momentti ja 20 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä ovat 13 §:n 1 momentti laissa 816/2019 ja 20 §:n 1 momentti laissa 905/2015, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

10 §

Suullisen käsittelyn julkisuus

Suullisen käsittelyn julkisuus

Jokaisella on oikeus olla läsnä asian suullisessa käsittelyssä, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.

Jokaisella on oikeus olla läsnä asian suullisessa käsittelyssä, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.

Hallintotuomioistuimen on ilmoitettava suullisesta käsittelystä ja siinä käsiteltävistä asioista sekä käsittelykokoonpanosta viimeistään istunnon alkaessa.

Hallintotuomioistuimen on ilmoitettava suullisesta käsittelystä ja siinä käsiteltävistä asioista sekä käsittelykokoonpanosta viimeistään istunnon alkaessa.

Hallintotuomioistuimen toimittamaan katselmukseen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään suullisesta käsittelystä.

Hallintotuomioistuimen toimittamaan *suulliseen valmisteluun*, katselmukseen ja tarkastukseen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään suullisesta käsittelystä.

13 §

13 §

Yleisön läsnäolon rajoittaminen

Yleisön läsnäolon rajoittaminen

Hallintotuomioistuin voi rajoittaa yleisön läsnäoloa julkisessa käsittelyssä, jos se on tarpeen todistajan, muun kuultavan tai oikeudenkäynnin osapuolen taikka tällaiseen henkilöön

Hallintotuomioistuin voi rajoittaa yleisön läsnäoloa julkisessa käsittelyssä, jos se on tarpeen todistajan, muun kuultavan tai oikeudenkäynnin osapuolen taikka tällaiseen henkilöön

Voimassa oleva laki

oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 69 §:n 1 momentissa tarkoitettussa suhteessa olevan henkilön suojaamiseksi henkeen tai terveyteen kohdistuvalta uhalta. Hallintotuomioistuin voi rajoittaa yleisön läsnäoloa julkisessa käsittelyssä myös, jos se on tarpeen tungoksen välttämiseksi tai katselmuksen kohteesta johtuvien syiden vuoksi.

Hallintotuomioistuin voi kieltää alle 15-vuotiaan läsnäolon julkisessa käsittelyssä, jos läsnäolosta voi olla hänelle haittaa.

20 §

Muutoksenhaku hallintoasiana tehtyyn päätökseen

Tässä laissa tarkoitettuun hallinto-oikeuden, vakuutus-oikeuden ja markkinaoikeuden hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Vakuutus-oikeuden alaiseen muutoksenhakujärjestelmään kuuluvan muutoksenhakulautakunnan tekemään tässä laissa tarkoitettuun hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla vakuutus-oikeuteen. Muun muutoksenhakulautakunnan hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Vakuutus-oikeuden ja hallinto-oikeuden valituksen johdosta antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Muutoin muutoksenhausta on voimassa, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

Ehdotus

oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 69 §:n 1 momentissa tarkoitettussa suhteessa olevan henkilön suojaamiseksi henkeen tai terveyteen kohdistuvalta uhalta. Hallintotuomioistuin voi rajoittaa yleisön läsnäoloa julkisessa käsittelyssä myös, jos se on tarpeen tungoksen välttämiseksi tai katselmuksen tai tarkastuksen kohteesta johtuvien syiden vuoksi.

Hallintotuomioistuin voi kieltää alle 15-vuotiaan läsnäolon julkisessa käsittelyssä, jos läsnäolosta voi olla hänelle haittaa.

20 §

Muutoksenhaku hallintoasiana tehtyyn päätökseen

Tässä laissa tarkoitettuun *hallintoasiana tehtyyn päätökseen* saa hakea muutosta valittamalla *hallinto-oikeuteen*. *Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa.*

(kumotaan)

(kumotaan)

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Haettaessa muutosta ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.*

5.

Laki

valmiuslain 130 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valmiuslain (1552/2011) 130 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 2 momentti laissa 875/2020, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

130 §

130 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitetusta valtioneuvoston, ministeriön ja Suomen Pankin päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muusta tässä laissa tarkoitetusta päätöksestä saa valittaa hallinto-oikeuteen.

Muutoin muutoksenhaussa sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Hallintopäätöstä on kuitenkin noudatettava heti valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen toisin määrää.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Hallintopäätöstä on kuitenkin noudatettava heti muutoksenhausta huolimatta, jollei hallintotuomioistuin toisin määrää.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Haettaessa muutosta ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.*

7.

Laki

tuomioistuinlain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuomioistuinlain (673/2016) 17 luvun 15 §:n 1 momentin 1 kohdan b ja f alakohta, 19 a luvun 7 §:n 4 momentti sekä 23 luvun 1 §:n 1 momentti, 2 §:n 1 ja 2 momentti, 3 §:n 1 ja 2 momentti, 5 §:n 1 momentti, 6 §:n 1 ja 3 momentti ja 8 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 17 luvun 15 §:n 1 momentin 1 kohdan b ja f alakohta laissa 860/2017, 19 a luvun 7 §:n 4 momentti laissa 209/2019, 23 luvun 6 §:n 1 ja 3 momentti ja 23 luvun 8 §:n 2 momentti laissa 842/2020,

*siirretään 20 ja 21 luku IV A osaan, ja
lisätään 23 lukuun uusi 9 § seuraavasti:*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 Luku

17 Luku

Asiantuntijajäsenet

Asiantuntijajäsenet

15 §

15 §

Vakuutusosoikeuden työoloja tai yritystoiminnan olosuhteita tuntevien sekä sotilasvamma-asioita tuntevien asiantuntijajäsenten määräämistä koskeva ehdotus

Vakuutusosoikeuden työoloja tai yritystoiminnan olosuhteita tuntevien sekä sotilasvamma-asioita tuntevien asiantuntijajäsenten määräämistä koskeva ehdotus

Vakuutusosoikeuden työoloja tai yritystoiminnan olosuhteita tuntevat sekä sotilasvamma-asioita tuntevat asiantuntijajäsenet määrätään:

Vakuutusosoikeuden työoloja tai yritystoiminnan olosuhteita tuntevat sekä sotilasvamma-asioita tuntevat asiantuntijajäsenet määrätään:

1) työelämän ja työmarkkinoiden tai yritystoiminnan olosuhteita tuntevat jäsenet:

1) työelämän ja työmarkkinoiden tai yritystoiminnan olosuhteita tuntevat jäsenet:

a) edustavien työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen;

a) edustavien työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen;

b) kunnallisen työmarkkinalaitoksen ja kunnallisia viranhaltijoita ja työntekijöitä edustavien pääsopijajärjestöjen;

b) *Kunta- ja hyvinvointialue*työnantajat *KT:n* ja *kuntien ja hyvinvointialueiden* viranhaltijoita ja työntekijöitä edustavien pääsopijajärjestöjen;

c) valtion työmarkkinalaitoksen ja valtion virkamiesten ja työntekijöiden edustavimpien keskusjärjestöjen;

c) valtion työmarkkinalaitoksen ja valtion virkamiesten ja työntekijöiden edustavimpien keskusjärjestöjen;

d) edustavimpien yrittäjäjärjestöjen;

d) edustavimpien yrittäjäjärjestöjen;

e) edustavimpien maatalousyrittäjäjärjestöjen ehdotuksista; ja

e) edustavimpien maatalousyrittäjäjärjestöjen ehdotuksista; ja

f) puolustusministeriön ja edustavimpien korvauksensaajien oloja tuntevien järjestöjen ehdotuksesta, kun on kysymys sotilastapaturma-asioista; sekä

f) puolustusministeriön ja edustavimpien korvauksensaajien oloja tuntevien järjestöjen ehdotuksesta, kun on kysymys sotilas- ja kriisinhallintatapaturma-asioista; sekä

2) sotilasvamma-asioihin perehtyneet korvauksensaajien oloja tuntevat jäsenet korvauksensaajien edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta ja sotilasjäsenet puolustusministeriön ehdotuksesta.

2) sotilasvamma-asioihin perehtyneet korvauksensaajien oloja tuntevat jäsenet korvauksensaajien edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta ja sotilasjäsenet puolustusministeriön ehdotuksesta.

Tullakseen huomioon otetuiksi 1 momentissa tarkoitettujen tahojen ehdotuksissa on oltava vähintään kaksi kertaa niin monta ehdokasta kuin on määrättäviä jäseniä. Ehdotuksiin on liitettävä selvitys siitä, että ehdotetut henkilöt suostuvat ottamaan jäsenyyden vastaan.

Tullakseen huomioon otetuiksi 1 momentissa tarkoitettujen tahojen ehdotuksissa on oltava vähintään kaksi kertaa niin monta ehdokasta kuin on määrättäviä jäseniä. Ehdotuksiin on liitettävä selvitys siitä, että ehdotetut henkilöt suostuvat ottamaan jäsenyyden vastaan.

Vakuutusosoikeuden on ennen esityksen tekemistä pyydettävä 1 momentissa tarkoitetuilta tahoilta ehdotukset asiantuntijajäsenten määräämisestä. Jäsenet määrätään, vaikka ehdo-

Vakuutusosoikeuden on ennen esityksen tekemistä pyydettävä 1 momentissa tarkoitetuilta tahoilta ehdotukset asiantuntijajäsenten määräämisestä. Jäsenet määrätään, vaikka ehdo-

Voimassa oleva laki

tusta ei ole tehty vakuutusosoikeuden asettamassa määräajassa tai ehdotus on tehty puutteellisena, jos ehdotusta ei pyynnöstä huolimatta ole tehty tai täydennetty. Vakuutusosoikeus voi pyytää uuden ehdotuksen, jos ehdokkaat eivät täytä yleisiä virkanimitysperusteita.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen järjestöjen palveluksessa olevaan henkilöön, joka hoitaa tässä pykälässä tarkoitettua ehdokasasettelua, sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

IV A OSA

TUOMIOISTUINVIRASTO JA LAUTAKUNNAT

19 a Luku

Tuomioistuinvirasto

7 §

Johtokunnan asettaminen ja kokoonpano

Valtioneuvosto asettaa Tuomioistuinviraston johtokunnan viideksi vuodeksi kerrallaan sille 8 §:ssä säädetyn mukaisesti esitettyjen ehdokkaiden joukosta.

Johtokunnassa on yksi korkeimman oikeuden tuomari, yksi korkeimman hallinto-oikeuden tuomari sekä yksi tuomari hovioikeuksista, yksi käräjäoikeuksista, yksi hallinto-oikeuksista ja yksi erityistuomioistuimista. Johtokunnassa on lisäksi yksi tuomioistuinten muuhun henkilöstöön kuuluva jäsen sekä yksi jäsen, jolla on erityisesti julkishallinnon johtamisen asiantuntemusta. Kullakin jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.

Tuomarijäsenistä yhden on oltava hovioikeuden tai käräjäoikeuden päällikkötuomari ja yhden hallinto-oikeuden tai erityistuomioistuimen päällikkötuomari.

Kansanedustaja tai Ahvenanmaan maakuntapäivien, valtioneuvoston, Ahvenanmaan maakunnan hallituksen, kunnanvaltuuston tai kunnanhallituksen jäsen ei voi toimia Tuomioistuinviraston johtokunnassa.

Ehdotus

tusta ei ole tehty vakuutusosoikeuden asettamassa määräajassa tai ehdotus on tehty puutteellisena, jos ehdotusta ei pyynnöstä huolimatta ole tehty tai täydennetty. Vakuutusosoikeus voi pyytää uuden ehdotuksen, jos ehdokkaat eivät täytä yleisiä virkanimitysperusteita.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen järjestöjen palveluksessa olevaan henkilöön, joka hoitaa tässä pykälässä tarkoitettua ehdokasasettelua, sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

IV A OSA

TUOMIOISTUINVIRASTO JA LAUTAKUNNAT

19 a Luku

Tuomioistuinvirasto

7 §

Johtokunnan asettaminen ja kokoonpano

Valtioneuvosto asettaa Tuomioistuinviraston johtokunnan viideksi vuodeksi kerrallaan sille 8 §:ssä säädetyn mukaisesti esitettyjen ehdokkaiden joukosta.

Johtokunnassa on yksi korkeimman oikeuden tuomari, yksi korkeimman hallinto-oikeuden tuomari sekä yksi tuomari hovioikeuksista, yksi käräjäoikeuksista, yksi hallinto-oikeuksista ja yksi erityistuomioistuimista. Johtokunnassa on lisäksi yksi tuomioistuinten muuhun henkilöstöön kuuluva jäsen sekä yksi jäsen, jolla on erityisesti julkishallinnon johtamisen asiantuntemusta. Kullakin jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.

Tuomarijäsenistä yhden on oltava hovioikeuden tai käräjäoikeuden päällikkötuomari ja yhden hallinto-oikeuden tai erityistuomioistuimen päällikkötuomari.

Kansanedustaja tai Ahvenanmaan maakuntapäivien, valtioneuvoston, Ahvenanmaan maakunnan hallituksen, *aluevaltuuston*, *aluehallituksen*, kunnanvaltuuston tai kunnanhallituksen jäsen ei voi toimia Tuomioistuinviraston johtokunnassa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

V OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

20 Luku

Tuomarivalintalautakunta

21 Luku

Tuomarinkoulutuslautakunta

23 Luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhaku sivutoimilupaa koskevaan päätökseen

Edellä 9 luvun 5 §:ssä tarkoitettuun sivutoimilupaa koskevaan tuomioistuimen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen haetaan kuitenkin muutosta asianomaiselta tuomioistuimelta, jossa asian käsittelee täysistunto.

Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuin toisin päätä.

2 §

Muutoksenhaku kirjallista varoitusta koskevaan päätökseen

Edellä 15 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun päätökseen antaa kirjallinen varoitus saa hakea muutosta valittamalla. Asia on muutoksenhakutuomioistuimessa käsiteltävä *lainkäyttöasiana* kiireellisesti.

20 Luku

Tuomarivalintalautakunta

21 Luku

Tuomarinkoulutuslautakunta

V OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

23 Luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhaku sivutoimilupaa koskevaan päätökseen

Edellä 9 luvun 5 §:ssä tarkoitettuun sivutoimilupaa koskevaan tuomioistuimen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla *hallinto-oikeuteen*. Korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen haetaan kuitenkin muutosta asianomaiselta tuomioistuimelta, jossa asian käsittelee täysistunto.

Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuin toisin päätä.

2 §

Muutoksenhaku kirjallista varoitusta koskevaan päätökseen

Edellä 15 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun päätökseen antaa kirjallinen varoitus saa hakea muutosta valittamalla *hallinto-oikeuteen*. Korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidentin päätökseen haetaan kuitenkin muutosta *asianomaiselta tuomioistuimelta, jossa asian käsittelee täysistunto*.

Voimassa oleva laki

Muutosta kirjallista varoitusta koskevaan päätökseen haetaan:

1) käräjäoikeuden laamannin päätökseen hovioikeudelta;

2) hovioikeuden ja työtuomioistuimen presidentin päätökseen korkeimmalta oikeudelta;

3) hallinto-oikeuden, markkinaoikeuden ja vakuutusosasto-oikeuden ylituomarin päätökseen korkeimmalta hallinto-oikeudelta;

4) korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidentin päätökseen kyseiseltä tuomioistuimelta, jossa asia käsitellään täysistunnossa.

Valitus on 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista toimitettava sille tuomioistuimelle, jonka palveluksessa tuomari on. Tuomioistuimen on viivytyksettä toimitettava valituskirjelmä liitteineen, jäljennös valituksenalaisesta päätöksestä sekä päällikkötuomarin lausunto valituksen johdosta muutoksenhaku-tuomioistuimeen.

Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistu-in toisin päättä.

3 §

Muutoksenhaku virantoimituksesta pidättä-mistä koskevaan päätökseen

Edellä 15 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun päätökseen pidättää virantoimituksesta saa hakea muutosta valittamalla. Asia on muutoksenhaku-tuomioistuimessa käsiteltävä *lainkäyttö-asiana* kiireellisesti.

Muutosta haetaan:

1) käräjäoikeuden päätökseen hovioikeu-delta;

2) hovioikeuden ja työtuomioistuimen päätökseen korkeimmalta oikeudelta;

3) hallinto-oikeuden, markkinaoikeuden ja vakuutusosasto-oikeuden päätökseen korkeimmalta hallinto-oikeudelta;

Ehdotus

Asia on muutoksenhakutuomioistuimessa käsiteltävä *kiireellisenä*.

Valitus on 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista toimitettava sille tuomioistuimelle, jonka palveluksessa tuomari on. Tuomioistuimen on viivytyksettä toimitettava valituskirjelmä liitteineen, jäljennös valituksenalaisesta päätöksestä sekä päällikkötuomarin lausunto valituksen johdosta muutoksenhaku-tuomioistuimeen.

Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomiois-tuin toisin päättä.

3 §

Muutoksenhaku virantoimituksesta pidättä-mistä koskevaan päätökseen

Edellä 15 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun päätökseen pidättää virantoimituksesta saa hakea muutosta valittamalla *hallinto-oikeuteen*. Korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen *haetaan kuitenkin muutosta asianomaiselta tuomioistuimelta, jossa asian käsittelee täysistunto*.

Asia on muutoksenhakutuomioistuimessa käsiteltävä *kiireellisenä*.

Voimassa oleva laki

4) korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen kyseiseltä tuomioistuimelta, jossa asia käsitellään täysin-tunnossa.

Valitus on 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista toimitettava sille tuomioistuimelle, jonka palveluksessa tuomari on. Tuomioistuimen on viivytyksettä toimitettava valituskirjelmä liitteineen, jäljennös valituksen alaisesta päätöksestä sekä lausuntonsa valituksen johdosta muutoksenhakutuomioistuimeen.

Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomiois-tuin toisin päättä.

5 §

Muutoksenhaku asiantuntijajäsenen tehtävistä vapauttamista koskevaan päätökseen

Edellä 17 luvun 21 §:ssä tarkoitettuun asiantuntijajäsenen tehtävästä vapauttamista koskevaan hallinto-oikeuden tai vakuutusoi-keuden päätökseen saa hakea muutosta korkeim-malta hallinto-oikeudelta. Asia on muutok-senhakutuomioistuimessa käsiteltävä kiireel-lisenä.

Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomiois-tuin toisin päättä.

6 §

Muutoksenhaku tuomarinkoulutuslautakun-nan päätökseen

Tämän lain 18 luvun 2 §:ssä ja 6 §:n 1 mo-mentissa tarkoitettujen kokeiden arvosteluun saa vaatia oikaisua 14 päivän kuluessa päätök-sen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003). Oikai-suvaatimukseen annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Käräjänotaarin nimittämistä koskevaan pää-tökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Ehdotus

Valitus on 30 päivän kuluessa päätöksen tie-doksisaannista toimitettava sille tuomioistui-melle, jonka palveluksessa tuomari on. Tuo-mioistuimen on viivytyksettä toimitettava va-lituskirjelmä liitteineen, jäljennös valituksen-alaisesta päätöksestä sekä lausuntonsa vali-tuksen johdosta muutoksenhakutuomioistui-meen.

Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomiois-tuin toisin päättä.

5 §

Muutoksenhaku asiantuntijajäsenen tehtävistä vapauttamista koskevaan päätökseen

Edellä 17 luvun 21 §:ssä tarkoitettuun asian-tuntijajäsenen tehtävästä vapauttamista kos-kevaan päätökseen saa hakea muutosta *valit-tamalla hallinto-oikeuteen*. Asia on muutok-senhakutuomioistuimessa käsiteltävä kiireel-lisenä.

Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomiois-tuin toisin päättä.

6 §

Muutoksenhaku tuomarinkoulutuslautakun-nan päätökseen

Tämän lain 18 luvun 2 §:ssä ja 6 §:n 1 mo-mentissa tarkoitettujen kokeiden arvosteluun saa vaatia oikaisua 14 päivän kuluessa päätök-sen tiedoksisaannista. *Muutoin oikaisuvaati-muksesta noudatetaan, mitä hallintolaissa (434/2003) säädetään*. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Käräjänotaarin nimittämistä koskevaan pää-tökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Muuhun tuomarinkoulutuslautakunnan pää-tökseen saa hakea muutosta valittamalla hal-linto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätök-seen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Voimassa oleva laki

Muuhun tuomarinkoulutuslautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. *Muutoin muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.*

8 §

Muutoksenhaku Tuomioistuinviraston päätökseen

Tuomioistuinviraston 19 a luvun nojalla tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Tuomioistuinviraston oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla viraston sijaintipaikan mukaan määräytyvään hallinto-oikeuteen. *Muutoin muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.*

Ehdotus

8 §

Muutoksenhaku Tuomioistuinviraston päätökseen

Tuomioistuinviraston 19 a luvun nojalla tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Tuomioistuinviraston oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla *hallinto-oikeuteen.*

9 §

Viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin

Muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Haettaessa muutosta ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.*

8.

Laki

oikeudenkäynnistä vakuutus oikeudessa annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäynnistä vakuutus oikeudessa annetun lain (677/2016) 6 §:n 1 momentin 4 ja 8 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

*Työoloja tai yritystoimintaa tuntevien jäsen-
ten osallistuminen kokoonpanoon*

*Työoloja tai yritystoimintaa tuntevien jäsen-
ten osallistuminen kokoonpanoon*

Vakuutusoikeuden 2 §:ssä tarkoitettuun kokoonpanoon kuuluu lisäksi kaksi työelämän ja työmarkkinoiden tai yritystoiminnan olosuhteita tuntevaa jäsentä sen mukaan kuin asian laatu edellyttää, kun on kysymys:

- 1) yksityisoikeudellisessa työsuhteessa olevien työeläkeasioista;
- 2) tapaturmavakuutus-asioista;
- 3) työttömyyspäivärahasta, työmarkkinatuesta, työvoimapolitiittisesta koulutuksesta, koulutuspäivärahasta, aikuiskoulutuksesta, ylläpitokorvauksesta, vuorottelukorvauksesta, palkkaturvasta taikka siitä, että henkilön pääsy työttömyyskassan jäseneksi on evätty tai hänet on erotettu kassan jäsenyydestä;
- 4) kunnan palveluksessa olevien ansioeläkeasioista;
- 5) valtion palveluksessa tai siihen rinnastettavassa palveluksessa olevien ansioeläkeasioista;
- 6) yrittäjien ansioeläkeasioista;
- 7) maatalousyrittäjien ja maatalousyrittäjien tehtäviin rinnastettavissa tehtävissä toimineiden ansioeläkeasioista tai tapaturmavakuutusasioista;
- 8) sotilastapaturma-asioista.

Edellä 1 momentin 1–5 ja 8 kohdassa tarkoitetuissa asioissa käsittelyyn osallistuvista, mainitussa momentissa tarkoitetuista jäsenistä toisen tulee edustaa työnantajatahoa ja toisen työntekijätahoa.

Vakuutusoikeuden 2 §:ssä tarkoitettuun kokoonpanoon kuuluu lisäksi kaksi työelämän ja työmarkkinoiden tai yritystoiminnan olosuhteita tuntevaa jäsentä sen mukaan kuin asian laatu edellyttää, kun on kysymys:

- 1) yksityisoikeudellisessa työsuhteessa olevien työeläkeasioista;
- 2) tapaturmavakuutus-asioista;
- 3) työttömyyspäivärahasta, työmarkkinatuesta, työvoimapolitiittisesta koulutuksesta, koulutuspäivärahasta, aikuiskoulutuksesta, ylläpitokorvauksesta, vuorottelukorvauksesta, palkkaturvasta taikka siitä, että henkilön pääsy työttömyyskassan jäseneksi on evätty tai hänet on erotettu kassan jäsenyydestä;
- 4) *hyvinvointialueen tai kunnan palveluksessa olevien ansioeläkeasioista;*
- 5) valtion palveluksessa tai siihen rinnastettavassa palveluksessa olevien ansioeläkeasioista;
- 6) yrittäjien ansioeläkeasioista;
- 7) maatalousyrittäjien ja maatalousyrittäjien tehtäviin rinnastettavissa tehtävissä toimineiden ansioeläkeasioista tai tapaturmavakuutusasioista;
- 8) *sotilas- ja kriisinhallintatapaturma-asioista.*

Edellä 1 momentin 1–5 ja 8 kohdassa tarkoitetuissa asioissa käsittelyyn osallistuvista, mainitussa momentissa tarkoitetuista jäsenistä toisen tulee edustaa työnantajatahoa ja toisen työntekijätahoa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

. .

9.

Laki

oikeudenkäynnistä työtuomioistuimessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan oikeudenkäynnistä työtuomioistuimessa annetun lain (646/1974) 1 §:n 1 momentti, 11 §:n 1 momentti, 13 §:n 2–5 momentti ja 46 §, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentti ja 13 §:n 3 ja 4 momentti laissa 252/1994, 11 §:n 1 momentti ja 13 §:n 5 momentti laissa 102/2012 ja 13 §:n 2 momentti laissa 722/1997, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Työtuomioistuin käsittelee ja ratkaisee erikoistuomioistuimena työntekijöiden työehtosopimuksia ja virkamiesten virkaehtosopimuksia koskevat sekä työehtosopimuslakiin (436/1946), valtion virkaehtosopimuslakiin (664/1970), kunnalliseen virkaehtosopimuslakiin (669/1970), evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annettuun lakiin (968/1974), eduskunnan virkamiehistä annetun lain (1197/2003) 10–13 lukuun, Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain (1166/1998) 12–16 lukuun ja tasavallan presidentin kansliasta annetun lain (100/2012) 7 ja 8 lukuun perustuvat riita-asiat, kun kysymys on:

- 1) työehto- tai virkaehtosopimuksen pätevydestä, voimassaolosta, sisällyksestä ja laajuudesta sekä tietyn sopimuskohdan oikeasta tulkinnasta
- 2) siitä, onko jokin menettely työehto- tai virkaehtosopimuksen taikka edellä mainittujen säädösten mukainen; tai
- 3) työehto- tai virkaehtosopimuksen taikka edellä mainittujen säädösten vastaisen menettelyn seuraamuksesta, ei kuitenkaan rangaitus- tai kurinpidollisesta seuraamuksesta.

Jos velvollisuus suoritukseen tai työehto- tai virkaehtosopimuksen soveltaminen tiettyyn yksittäistapaukseen riippuu edellä tarkoitetun riidan ratkaisusta, työtuomioistuin voi samalla käsitellä ja ratkaista myös sitä koskevan kanteen. Jollei työtuomioistuin katso voivansa ratkaista tällaista vaatimusta, on asianosainen osoitettava nostamaan kanne toimivaltaisessa tuomioistuimessa.

Työtuomioistuin käsittelee ja ratkaisee myös työehtosopimuksen yleissitovuuden vahvistamisesta annetun lain (56/2001) 9

1 §

Työtuomioistuin käsittelee ja ratkaisee erikoistuomioistuimena työntekijöiden työehtosopimuksia ja virkamiesten virkaehtosopimuksia koskevat sekä työehtosopimuslakiin (436/1946), valtion virkaehtosopimuslakiin (664/1970), *kunnan ja hyvinvointialueen virkaehtosopimuksista annettuun lakiin* (669/1970), evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annettuun lakiin (968/1974), eduskunnan virkamiehistä annetun lain (1197/2003) 10–13 lukuun, Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain (1166/1998) 12–16 lukuun ja tasavallan presidentin kansliasta annetun lain (100/2012) 7 ja 8 lukuun perustuvat riita-asiat, kun kysymys on:

- 1) työehto- tai virkaehtosopimuksen pätevydestä, voimassaolosta, sisällyksestä ja laajuudesta sekä tietyn sopimuskohdan oikeasta tulkinnasta
- 2) siitä, onko jokin menettely työehto- tai virkaehtosopimuksen taikka edellä mainittujen säädösten mukainen; tai
- 3) työehto- tai virkaehtosopimuksen taikka edellä mainittujen säädösten vastaisen menettelyn seuraamuksesta, ei kuitenkaan rangaitus- tai kurinpidollisesta seuraamuksesta.

Jos velvollisuus suoritukseen tai työehto- tai virkaehtosopimuksen soveltaminen tiettyyn yksittäistapaukseen riippuu edellä tarkoitetun riidan ratkaisusta, työtuomioistuin voi samalla käsitellä ja ratkaista myös sitä koskevan kanteen. Jollei työtuomioistuin katso voivansa ratkaista tällaista vaatimusta, on asianosainen osoitettava nostamaan kanne toimivaltaisessa tuomioistuimessa.

Työtuomioistuin käsittelee ja ratkaisee myös työehtosopimuksen yleissitovuuden vahvistamisesta annetun lain (56/2001) 9

Voimassa oleva laki

§:ssä tarkoitetun valituksen työehtosopimuksen yleissitovuudesta ja työneuvostosta ja eräistä työsuojelun poikkeusluvista annetun lain (400/2004) 13 §:ssä tarkoitetun valituksen työneuvoston oikaisuvaatimukseen antamasta päätöksestä.

11 §

Työtuomioistuimeen kuuluva riita-asia saadaan työehto- tai virkaehtosopimuksessa olevan määräyksen perusteella jättää välimiesten välimiesmenettelystä annetun lain (967/1992) mukaan ratkaistavaksi, ei kuitenkaan, milloin työehtosopimus työehtosopimuslain taikka virkaehtosopimus valtion virkaehtosopimuslain, kunnallisen virkaehtosopimuslain, evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annetun lain, eduskunnan virkamiehistä annetun lain, Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain tai tasavallan presidentin kansliasta annetun lain säännösten nojalla vaaditaan julistettavaksi purkautuneeksi.

Jos työehto- tai virkaehtosopimuksen mukaan sitä koskevasta tai siitä johtuvasta riitaisuudesta on sovinnon aikaansaamiseksi ensin neuvoteltava, ei riita-asiaa saa työtuomioistuimessa tutkia, ennen kuin sellainen neuvottelu on tapahtunut, paitsi jos asianhaaroista käy ilmi, ettei kantaja ole syypää neuvottelujen tapahtumatta jäämiseen.

13 §

Virkaehtosopimusta koskevissa asioissa panna kanteen vireille ja sitä ajaa virkaehtosopimukseen osallinen omissa nimissään myös niiden puolesta, jotka sen tekemän virkaehtosopimuksen johdosta ovat sopimukseen sidottu. Virkaehtosopimukseen muutoin kuin osallisena sidottu saa esiintyä kantajana vain jos osoittaa, että sopimukseen osallinen on antanut siihen luvan tai kieltäytynyt panemasta kannetta vireille tai sitä ajamasta.

Virkaehtosopimukseen osallinen yhdistys ajaa kannetta työtuomioistuimessa omissa nimissään niidenkin virkamiesten ja viranhaltijain puolesta, jotka eivät ole virkaehtosopimukseen sidottuja mutta joiden palvelussuhteen ehtoja valtio, kunta tai kuntayhtymä,

Ehdotus

§:ssä tarkoitetun valituksen työehtosopimuksen yleissitovuudesta ja työneuvostosta ja eräistä työsuojelun poikkeusluvista annetun lain (400/2004) 13 §:ssä tarkoitetun valituksen työneuvoston oikaisuvaatimukseen antamasta päätöksestä.

11 §

Työtuomioistuimeen kuuluva riita-asia saadaan työehto- tai virkaehtosopimuksessa olevan määräyksen perusteella jättää välimiesten välimiesmenettelystä annetun lain (967/1992) mukaan ratkaistavaksi, ei kuitenkaan, milloin työehtosopimus työehtosopimuslain taikka virkaehtosopimus valtion virkaehtosopimuslain, *kunnan ja hyvinvointialueen virkaehtosopimuksista annetun lain*, evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annetun lain, eduskunnan virkamiehistä annetun lain, Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain tai tasavallan presidentin kansliasta annetun lain säännösten nojalla vaaditaan julistettavaksi purkautuneeksi.

Jos työehto- tai virkaehtosopimuksen mukaan sitä koskevasta tai siitä johtuvasta riitaisuudesta on sovinnon aikaansaamiseksi ensin neuvoteltava, ei riita-asiaa saa työtuomioistuimessa tutkia, ennen kuin sellainen neuvottelu on tapahtunut, paitsi jos asianhaaroista käy ilmi, ettei kantaja ole syypää neuvottelujen tapahtumatta jäämiseen.

13 §

Virkaehtosopimusta koskevissa asioissa panna kanteen vireille ja sitä ajaa virkaehtosopimukseen osallinen omissa nimissään myös niiden puolesta, jotka sen tekemän virkaehtosopimuksen johdosta ovat sopimukseen sidottu. Virkaehtosopimukseen muutoin kuin osallisena sidottu saa esiintyä kantajana vain jos osoittaa, että sopimukseen osallinen on antanut siihen luvan tai kieltäytynyt panemasta kannetta vireille tai sitä ajamasta.

Virkaehtosopimukseen osallinen yhdistys ajaa kannetta työtuomioistuimessa omissa nimissään niidenkin virkamiesten ja viranhaltijain puolesta, jotka eivät ole virkaehtosopimukseen sidottuja mutta joiden palvelussuhteen ehtoja valtio, *hyvinvointialue*, kunta tai

Voimassa oleva laki

evankelis-luterilainen kirkko, sen seurakunta, seurakuntaliitto tai muu seurakuntain yhtymä taikka Suomen Pankki ei saa määrätä tai sopia sellaisiksi, että ne ovat ristiriidassa virkaehtosopimuksen kanssa.

Virkaehtosopimusta koskevaan kanteeseen vastaa sopimukseen osallinen omasta puolestaan ja niiden puolesta, jotka sen tekemän virkaehtosopimuksen johdosta ovat siihen sidotut. Se, jota vastaan kanteessa tehdään vaatimuksia, on kutsuttava myös aina itse asiassa kuultavaksi. Kanteeseen, jossa vaaditaan seuraamusta virkaehtosopimuksen määräysten rikkomisesta taikka työtaistelutoimenpiteeseen ryhtymisestä tai osallistumisesta muutoin kuin kunnallisen työmarkkinalaitoksen tai evankelis-luterilaisen kirkon sopimusvaltuuskunnan tai toimenpiteeseen ryhtyneen yhdistyksen päätöksen perusteella, vastaa henkilökohtaisesti se, jota vastaan vaatimuksia tehdään.

Mitä tässä pykälässä säädetään osallisesta, sovelletaan vastaavasti valtion virkaehtosopimuslain 6 §:n 2 momentissa, kunnallisen virkaehtosopimuslain 6 §:n 2 momentissa ja evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annetun lain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun yhdistykseen.

Valtion virkaehtosopimuslain, kunnallisen virkaehtosopimuslain, evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annetun lain, eduskunnan virkamiehistä annetun lain, Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain tai tasavallan presidentin kansliasta annetun lain soveltamista koskevassa muussa kuin 1, 2 tai 3 momentissa tarkoitettussa asiassa on kantajana valtio, valtion virkaehtosopimuslain 3 a §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa kuitenkin työnantajayhdistys tai liikelaitos, kunnallinen työmarkkinalaitos, evankelis-luterilaisen kirkon sopimusvaltuuskunta, eduskunta tai Suomen Pankki taikka, milloin virkaehtosopimus on kunnan tai kuntayhtymän, seurakunnan, seurakuntaliiton tai muun seurakuntain yhtymän tekemä, tämä, taikka virkamiehiä tai viranhaltijoita edustava yhdistys.

Ehdotus

kuntayhtymä, evankelis-luterilainen kirkko, sen seurakunta, seurakuntaliitto tai muu seurakuntain yhtymä taikka Suomen Pankki ei saa määrätä tai sopia sellaisiksi, että ne ovat ristiriidassa virkaehtosopimuksen kanssa.

Virkaehtosopimusta koskevaan kanteeseen vastaa sopimukseen osallinen omasta puolestaan ja niiden puolesta, jotka sen tekemän virkaehtosopimuksen johdosta ovat siihen sidotut. Se, jota vastaan kanteessa tehdään vaatimuksia, on kutsuttava myös aina itse asiassa kuultavaksi. Kanteeseen, jossa vaaditaan seuraamusta virkaehtosopimuksen määräysten rikkomisesta taikka työtaistelutoimenpiteeseen ryhtymisestä tai osallistumisesta muutoin kuin *Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT:n* tai evankelis-luterilaisen kirkon sopimusvaltuuskunnan tai toimenpiteeseen ryhtyneen yhdistyksen päätöksen perusteella, vastaa henkilökohtaisesti se, jota vastaan vaatimuksia tehdään.

Mitä tässä pykälässä säädetään osallisesta, sovelletaan vastaavasti valtion virkaehtosopimuslain 6 §:n 2 momentissa, *kunnan ja hyvinvointialueen virkaehtosopimuksista annetun lain* 6 §:n 2 momentissa ja evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annetun lain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun yhdistykseen.

Valtion virkaehtosopimuslain, *kunnan ja hyvinvointialueen virkaehtosopimuksista annetun lain*, evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annetun lain, eduskunnan virkamiehistä annetun lain, Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain tai tasavallan presidentin kansliasta annetun lain soveltamista koskevassa muussa kuin 1, 2 tai 3 momentissa tarkoitettussa asiassa on kantajana valtio, valtion virkaehtosopimuslain 3 a §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa kuitenkin työnantajayhdistys tai liikelaitos, *Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT*, evankelis-luterilaisen kirkon sopimusvaltuuskunta, eduskunta tai Suomen Pankki taikka, milloin virkaehtosopimus on *hyvinvointialueen*, kunnan tai kuntayhtymän, seurakunnan, seurakuntaliiton tai muun seurakuntain yhtymän tekemä, tämä, taikka virkamiehiä tai viranhaltijoita edustava yhdistys.

Voimassa oleva laki

Valtion virkaehtosopimuslain 3 §:n 4 momentissa tarkoitettua tarkentavaa virkaehtosopimusta koskevassa asiassa valtion puolesta panee kanteen vireille ja vastaa kanteeseen sanotun pykälän 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettu valtion neuvotteluviranomainen tai sen määräyksestä momentin 2 kohdassa tarkoitettu hallinnonalan neuvotteluviranomainen. Valtiota vastaan vireille pantu kanne osoitetaan valtion neuvotteluviranomaiselle.

46 §

Valtion ja kunnan sekä muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomaiset ovat pyynnöstä velvolliset antamaan tietoja ja muuta virka-apua työtuomioistuimelle.

Ehdotus

Valtion virkaehtosopimuslain 3 §:n 4 momentissa tarkoitettua tarkentavaa virkaehtosopimusta koskevassa asiassa valtion puolesta panee kanteen vireille ja vastaa kanteeseen sanotun pykälän 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettu valtion neuvotteluviranomainen tai sen määräyksestä momentin 2 kohdassa tarkoitettu hallinnonalan neuvotteluviranomainen. Valtiota vastaan vireille pantu kanne osoitetaan valtion neuvotteluviranomaiselle.

46 §

Valtion, *hyvinvointialueen* ja kunnan sekä muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomaiset ovat pyynnöstä velvolliset antamaan tietoja ja muuta virka-apua työtuomioistuimelle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

10.

Laki

tuomioistuinmaksulain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 8 §:n 1 momentin 3 ja 7 kohta, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

8 §

Viranomaisten ja eräiden muiden vapauttaminen maksuista

Tämän lain mukaisten maksujen suorittamisesta ovat vapaat:

- 1) poliisi-, esitutkinta-, syyttäjä- ja ulosottoviranomaiset;
- 2) Rikosseuraamuslaitos rangaistusten täytäntöönpanoa koskevissa asioissa;

Ehdotus

8 §

Viranomaisten ja eräiden muiden vapauttaminen maksuista

Tämän lain mukaisten maksujen suorittamisesta ovat vapaat:

- 1) poliisi-, esitutkinta-, syyttäjä- ja ulosottoviranomaiset;
- 2) Rikosseuraamuslaitos rangaistusten täytäntöönpanoa koskevissa asioissa;

Voimassa oleva laki

3) valtion ja kunnan viranomaiset hoitaessaan niille laissa säädettyä valvontatehtävää;

4) kuluttaja-asiamies;

5) konkurssiasiamies;

6) työsuojeluvaltuutettu työtuomioistumista annetun lain (646/1974) 1 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa asioissa;

7) kunnalliset viranomaiset asioissa, jotka koskevat holhoustointia, lapsen huoltoa tai lähestymiskieltoa;

8) Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtiovirasto holhoustointia koskevissa asioissa.

Lisäksi vieraan valtion viranomaiset, kansalaiset ja oikeushenkilöt sekä kansainväliset toimielimet ovat vapaat maksujen suorittamisesta asioissa, joita käsitellään soveltaen kansainvälistä oikeusapua tai täytäntöönpanoa koskevia sopimuksia ja säännöksiä.

Ehdotus

3) valtion, *hyvinvointialueen* ja kunnan viranomaiset hoitaessaan niille laissa säädettyä valvontatehtävää;

4) kuluttaja-asiamies;

5) konkurssiasiamies;

6) työsuojeluvaltuutettu työtuomioistumista annetun lain (646/1974) 1 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa asioissa;

7) *hyvinvointialueen ja kunnan* viranomaiset asioissa, jotka koskevat holhoustointia, lapsen huoltoa tai lähestymiskieltoa;

8) Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtiovirasto holhoustointia koskevissa asioissa.

Lisäksi vieraan valtion viranomaiset, kansalaiset ja oikeushenkilöt sekä kansainväliset toimielimet ovat vapaat maksujen suorittamisesta asioissa, joita käsitellään soveltaen kansainvälistä oikeusapua tai täytäntöönpanoa koskevia sopimuksia ja säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

11.

Laki

kuvaohjelman lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kuvaohjelman lain (710/2011) 31 §:n 3 ja 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 965/2015 sekä

muutetaan 30 §:n 1 ja 2 momentti, 31 §:n 1 ja 2 momentti ja 33 §, sellaisina kuin niistä ovat 30 ja 31 § laissa 965/2015, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

30 §

Muutoksenhaku luokittelupäätökseen

Ehdotus

30 §

Muutoksenhaku luokittelupäätökseen

Voimassa oleva laki

Kuvaohjelmaluokittelijan luokittelupäätökseen saa *asianosainen* vaatia oikaisua Kansalliselta audiovisuaaliselta instituutilta siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Kansallisen audiovisuaalisen instituutin luokittelupäätökseen ja 1 momentin mukaiseen oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla kuvaohjelmalautakuntaan 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Lautakunnan on käsiteltävä valitus kiireellisenä.

Instituutin luokittelupäätös ja oikaisuvaatimuksen johdosta antama päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

31 §

Muutoksenhaku Kansallisen audiovisuaalisen instituutin muuhun päätökseen

Kuvaohjelmaluokittelijaksi hyväksymisen peruuttamista koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Muuhun kuin 30 §:ssä tarkoitettuun ja kuvaohjelmaluokittelijaksi hyväksymisen peruuttamista koskevaan instituutin päätökseen saa *asianosainen* vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen kuvaohjelmaluokittelijaksi hyväksymisen peruuttamista koskevassa asiassa saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

33 §

Ehdotus

Kuvaohjelmaluokittelijan luokittelupäätökseen saa vaatia oikaisua Kansalliselta audiovisuaaliselta instituutilta. *Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).*

Kansallisen audiovisuaalisen instituutin luokittelupäätökseen ja 1 momentin mukaiseen oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla kuvaohjelmalautakuntaan 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Lautakunnan on käsiteltävä valitus kiireellisenä. *Muutoin muutoksenhausta sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.*

Instituutin luokittelupäätös ja oikaisuvaatimuksen johdosta antama päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

31 §

Muutoksenhaku Kansallisen audiovisuaalisen instituutin muuhun päätökseen

Muuhun kuin 30 §:ssä tarkoitettuun ja kuvaohjelmaluokittelijaksi hyväksymisen peruuttamista koskevaan instituutin päätökseen saa vaatia oikaisua. *Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.*

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa.

(kumotaan)

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Muutoksenhaku kuvaohjelmalautakunnan päätökseen

33 §

Kuvaohjelmalautakunnan päätökseen voi hakea muutosta se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa, valittamalla korkeimmalle hallinto-oikeudelle 14 päivän kuluessa lautakunnan päätöksen tiedoksisaannista. Korkeimman hallinto-oikeuden on käsiteltävä valitus kiireellisenä.

Muutoksenhaku kuvaohjelmalautakunnan päätökseen

Kuvaohjelmalautakunnan päätökseen voi hakea muutosta valittamalla X:n hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa lautakunnan päätöksen tiedoksisaannista. Hallintotuomioistuimen on käsiteltävä valitus kiireellisenä. Muutoin muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Haettaessa muutosta ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.*

12.

Laki

maakaasumarkkinalain 96 ja 97 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan maakaasumarkkinalain (587/2017) 96 §:n 2–4 momentti ja 97 §, sellaisina kuin niistä on 96 §:n 4 momentti laissa 847/2019, ja lisätään 96 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 587/2017 ja 847/2019, uusi 5 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

96 §

96 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Voimassa oleva laki

Muutoksenhausta Energiaviraston päätökseen, joka koskee tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamista tai Energiaviraston tämän lain nojalla tekemien päätösten noudattamista, säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa.

Energiaviraston 24, 36, 66, 79, 93 ja 94 §:n nojalla tekemään päätökseen sekä Energiaviraston päätökseen, jolla edellä mainituissa pykälissä tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen *siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään*. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

Energiaviraston tämän lain nojalla tekemään muuhun kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen *siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään*.

Työ- ja elinkeinoministeriön 12 §:n nojalla tekemään päätökseen sekä hallinto-oikeuden ja markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen *siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään*. Markkinaoikeuden päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää. *Energiavirastolla on oikeus hakea valittamalla muutosta muutoksenhakutuomioistuimen päätökseen, jolla tämä on kumonnut sen antaman päätöksen tai muuttanut sitä*.

97 §

Energiaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Edellä 96 §:n 2 momentissa tarkoitettua Energiaviraston päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energia-

Ehdotus

Muutoksenhausta Energiaviraston päätökseen, joka koskee tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamista tai Energiaviraston tämän lain nojalla tekemien päätösten noudattamista, säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa.

Energiaviraston 24, 36, 66, 79, 93 ja 94 §:n nojalla tekemään päätökseen sekä Energiaviraston päätökseen, jolla edellä mainituissa pykälissä tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

Energiaviraston tämän lain nojalla tekemään muuhun kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Työ- ja elinkeinoministeriön 12 §:n nojalla tekemään päätökseen ja markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Markkinaoikeuden päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

97 §

Energiaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Edellä 96 §:n 2 momentissa tarkoitettua Energiaviraston päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

virasto päätöksessään toisin määrää. *Muutoksenhakutuomioistuimella on lisäksi oikeus antaa määräyksiä päätösten täytäntöönpanosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

13.

Laki

päästökauppalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan päästökauppalain (311/2011) 75 §:n 2 momentti ja 76 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1014/2015, sekä
muutetaan 75 §:n 1, 4 ja 5 momentti, 76 §:n 1 ja 2 momentti ja 77 §, sellaisina kuin niistä on 75 § laeissa 1014/2015 ja 291/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

75 §

75 §

Muutoksenhaku päästökauppaviranomaisen päätökseen

Muutoksenhaku päästökauppaviranomaisen päätökseen

Päästökauppaviranomaisen tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. *Päätökseen, jolla päästökauppaviranomainen on tämän lain nojalla myöntänyt maksutta jaettavia päästöoikeuksia tai muuttanut niiden määrää, saa kuitenkin hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.* Korkeimman hallinto-oikeuden on käsiteltävä päästöoikeuksien myöntämistä ja päästöoikeuksien määrän muuttamista koskeva valitus kiireellisenä.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Hallintotuomioistuimen on käsiteltävä valitus päästöoikeuksien myöntämistä ja päästöoikeuksien määrän muuttamista koskevasta päätöksestä kiireellisenä.

Hallinto-oikeuden päätökseen 16, 64, 68 ja 70–72 §:ssä tarkoitettussa asiassa saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Päästökauppaviranomaisen 50, 61, 62 ja 71 §:n nojalla antamaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Päätöstä, jolla päästökauppaviranomainen on myöntänyt maksutta jaettavia päästöoikeuksia tai muuttanut niiden määrää, on muutoksenhausta huolimatta noudatettava. Valitusviranomainen ei voi kieltää tai keskeyttää täytäntöönpanoa eikä antaa muuta täytäntöönpanoa koskevaa määräystä.

Päästökauppaviranomaisen julkisoikeudellisesta suoritteesta määräämään maksuun saa hakea muutosta siten kuin valtion maksuperustelaissa säädetään.

76 §

Muutoksenhaku todentajan päätökseen

Todentajan lausuntoon saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

77 §

Muutoksenhaku työ- ja elinkeinoministeriön päätökseen

Työ- ja elinkeinoministeriön tämän lain nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Korkeimman hallinto-oikeuden on käsiteltävä valitus kiireellisenä.

Työ- ja elinkeinoministeriön päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava. Päätöksen täytäntöönpanossa ei sovelleta hallintolainkäyttölain nojalla muutoksenhakutuomioistuimelle kuuluvia toimivaltuuksia keskeyttää tai kieltää täytäntöönpano tai muutoin määrätä täytäntöönpanosta.

Ehdotus

Päästökauppaviranomaisen 50, 61, 62 ja 71 §:n nojalla antamaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Päätöstä, jolla päästökauppaviranomainen on myöntänyt maksutta jaettavia päästöoikeuksia tai muuttanut niiden määrää, on muutoksenhausta huolimatta noudatettava. *Hallintotuomioistuim* ei voi kieltää tai keskeyttää täytäntöönpanoa eikä antaa muuta täytäntöönpanoa koskevaa määräystä.

Muutoksenhausta päästökauppaviranomaisen julkisoikeudellisesta suoritteesta määräämään maksuun säädetään valtion maksuperustelaissa.

76 §

Muutoksenhaku todentajan päätökseen

Todentajan lausuntoon saa vaatia oikaisua. *Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.*

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettussa laissa.

(kumotaan)

77 §

Muutoksenhaku työ- ja elinkeinoministeriön päätökseen

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettussa laissa.

Hallintotuomioistuimen on käsiteltävä valitus kiireellisenä.

Työ- ja elinkeinoministeriön päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava. Päätöksen täytäntöönpanossa ei sovelleta *oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain* nojalla muutoksenhakutuomioistuimelle

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kuuluvia toimivaltuuksia keskeyttää tai kieltää täytäntöönpano tai muutoin määrätä täytäntöönpanosta.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Haettaessa muutosta ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.*

14.

Laki

sairausvakuutuslain 6 luvun 26 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 6 luvun 26 §, sellaisena kuin se on laissa 836/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 Luku

6 Luku

Lääkevalmisteiden korvattavuus ja tukku-hinta

Lääkevalmisteiden korvattavuus ja tukku-hinta

26 §

26 §

Muutoksenhaku lääkkeiden hintalautakunnan päätökseen

Muutoksenhaku lääkkeiden hintalautakunnan päätökseen

Lääkkeiden hintalautakunnan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettussa laissa säädetään. Lääkkeiden hintalautakunnan antamaa päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Lääkkeiden hintalautakunnan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta valittamalla *X:n* hallinto-oikeuteen. Muutoin muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettussa laissa säädetään. Lääkkeiden hintalautakunnan antamaa päätöstä on kuitenkin muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

LUONNOS 4.11.2021

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Haettaessa muutosta ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.*